XXI/c 26

1989

KAPOCS

ERDÉSZETI ÉS FAIPARI EGYETEM Központi Könyvtár

A SOPRONI ÖREGDIÁKOK EGYESÜLETÉNEK LAPJA

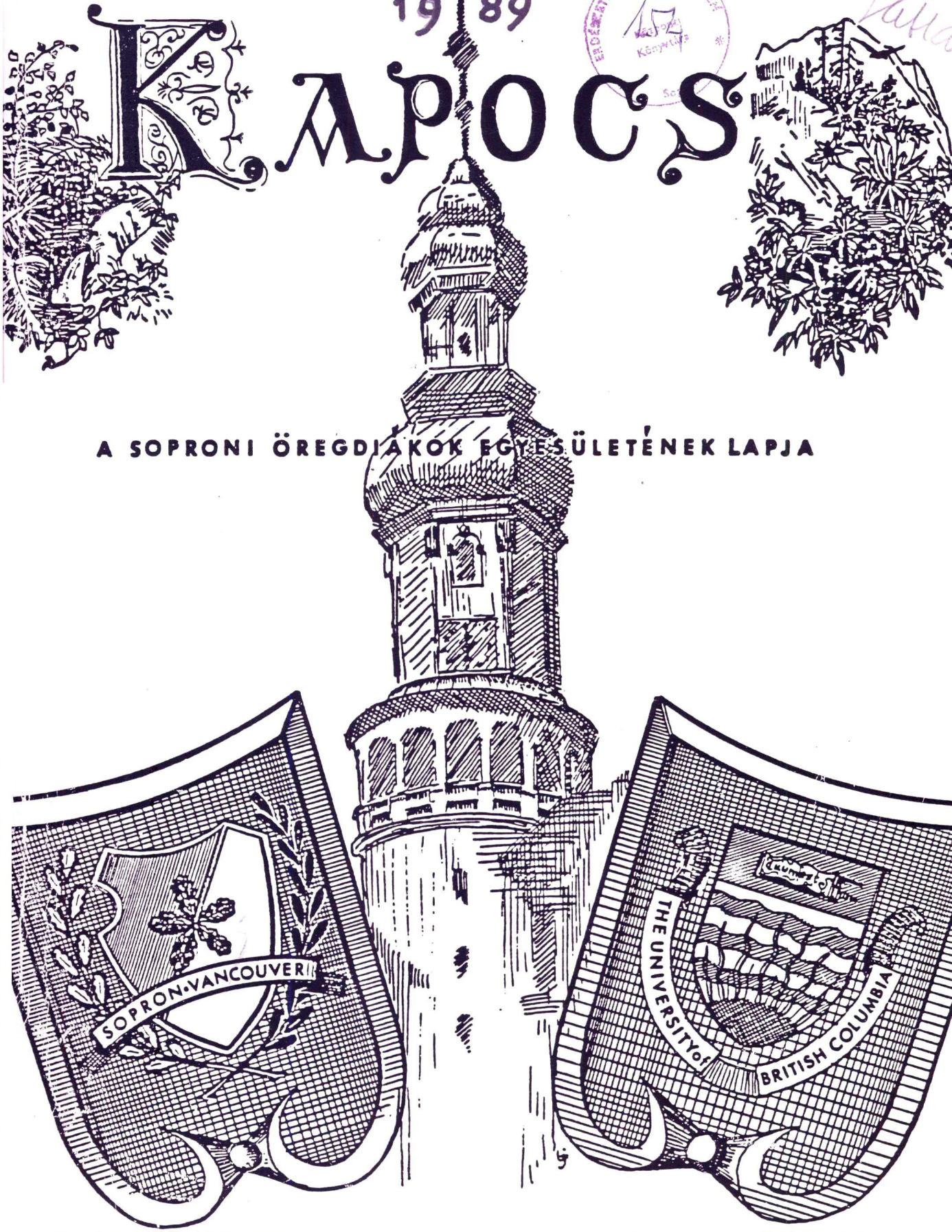

Selmec
Sopron
Vancouver

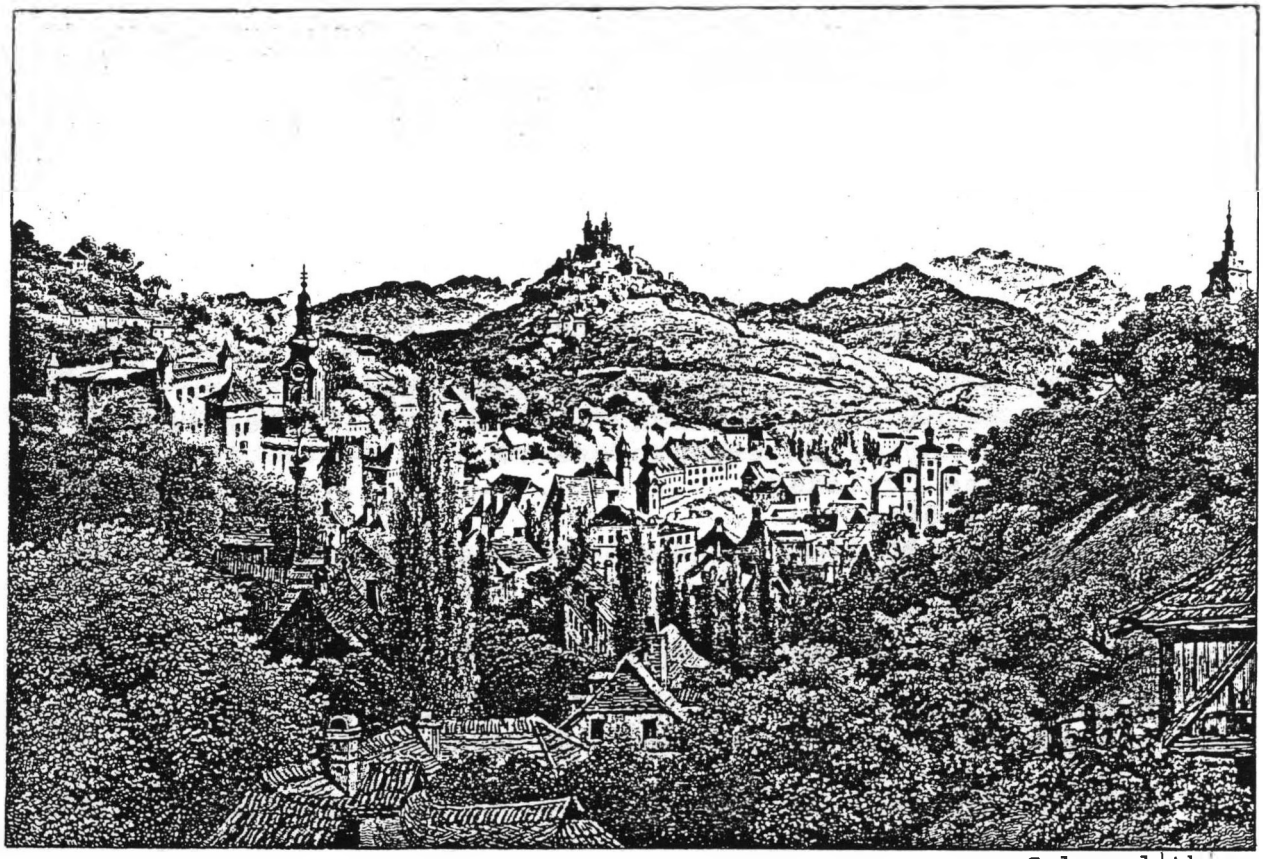

Selmec látképe

A Soproni Öregdiákok Időszakos

Közleménye

XXI. évfolyam, 26. szám, 1989 október.

Szerkesztőség: Sopron Alumni, Dr. Pászner László:
University of British Columbia, Faculty of Forestry.
Vancouver, British Columbia, Canada. V6T 1W5

TARTALOMJEGYZEK

Szakestély 1989	Pendl Ferenc	1
A Szerkesztö Bizottság hírei	Pendl Ferenc	2
Soproni búcsú	Adamovich László	4
Szomorú hír	Szekesztö B.	5
Julika hazament	Murguly Sándor	6
A vándor madárról	Tamási Miklós	8
Gyöngyösiné Danzinger Edit	Szerkesztöség	8
Beszámoló a hösök terei gyász szertartásról	Hajdú Szabolcs	9
Harminckét évvel ezelött	Grátzer Miklós	14
Nt. Nagy Ernö írásai	Nt. Nagy Ernö	16
Magyar klubház Nanaimoban	Bölecz Piroska	18
A Huble tanya helreállításának története	Báthy István	19
Hit nélkül nincs feltámadás	Major Richárd	21
Magyar Szabadsághacos Világszövetség	Major Richárd	24
Jilted by the mistress	Bakó József	29
Unveiling of memorial plaque and dedication	Benkö Géza	30
Harminc éves találkozó	Takács József	34
A szemtanú rövid beszámolója a páneurópai	Kozák Edit	34
Páneurópai piknik Sopronban	Meghívó	36
Hungary honors Forestry professor	Jo Moss	37
A nyugdíjas "valóság"	Id. Apt Odön	38
A Kapocs elöfizetöi	Szerkesztöség	39
Az Anger - réttöl a Világbajnokságig	Hahn Fülöp	40
Székely Himnusz	Ismeretlen	42
Soproni diákok a Sziklás Hegységben	Péch Gyula	43
Sopron, 1989. június 15. In memoriam 1956	Borbély József	46
Jöttek, láttak,-gyüztek!	Tamási Miklós	47
A hattyú legendája	Ismeretlen	48
A krámpámpuli receptje (Jókai M.)	Kozák Edit	48
Recsk 1950 - 1953	Barna Márta	49
Levél Dr.Pászner Lászlónak	Szalay Ferenc	50
Azért is Bál, azért is Tánc,	Endrödy Piroska	53
Svéd szemmel: Magyarország és a magyarok	Udvardy Miklósné	56
Naplórészlet 1936	Dr.Udvardy Miklós	62
Review "Sopron Chronicle"	Dr.J.W.Kerr	64
The Sopron Chronicle, Meditáció egy könyvröl	Dr.Hiller István	67
SOPRON CHRONICLE-SZERKESZTŐ BIZOTTSÁGI NYILATKOZAT		71
Gondolatok		72
Oserdö - felújítási tervek	Agócs József	73
Encyclopaedia Hungarica	Editorial Comm.	74
Soproni ízek	Ismeretlen	75
A nyakkendő..(humoros ☺)		76

1988,12-ben

SZAKESTÉLY 1989

Vancouver, 1989-01-21

Az idei szakestély Kocsis Tibor förendezö felügyelete alatt folyt le és talán a leg sikeresebbek közé számítható. Feleségekkel együtt 57- en jelentünk meg. Az idén több új arcot láttunk a szakestélyen. Dr. Kollár Ferenc, geofizikus, felesegével Ottawából költözködött ide és örömmel csatlakozott hozzánk. Leskó Panni Edmontonból jött át látogatóba és perfekt idözitéssel eljött közénk is. Dibuz Jenö és (Bruckner) Jutka Seattle, Washingtonból jöttek. Bölecz Béla, Pintér Laci és feleségük Parksvilleböl, Kurucz Jancsi és Marika Nanaimoból és Homoki Pista Viktóriából. Többen a tanári karból is megjelentek, Witt Lajos bácsival az élen, Dr. Jablánczy Sándor, Dr. Sziklai Oszkár, Adamovich László, Bezerédy Gyula, Szanyi László és Kurucz Ferenc. Házigazdánk, Ugrin Béla, Jezsuita Atya velünk vacsorázott és asztali áldással gazdagitotta szakestélyi hagyományainkat.

Major Aranka és segítöi, Licskó Linda és Béla kitünö vacsorával traktáltak bennünket és ezért hálás köszönetet mondunk Arankának. Itt kell megemlítenem azt, hogy sokan megjelentek minden elözö jelentkezés nélkül és ezért majdnem kifutottunk a vacsorából. Az egyik (nem soványnak mondható) szerkesztöségi tagnak le kellett mondania a kiváló süteményröl.

Az elnök választás a szakestély levezetésére elég nehezen ment, mivel Józsa Laci (örök balekot) nehezen tudtuk rávenni, hogy ilyen nagy kötelességet magára vállaljon.

Megemlékeztünk az egy héttel ezelött elhunyt Medveczky Lajos, midnyájunk által kedvelt tanárunkról. Adamovich László mondott emlékbeszédet, utána exset ittunk gyász - szalagos poharainkból.

Takács József, a mult évi bál elnöke, beszámolt az 1988-as bálról és néhány javaslatot tett a jövö bál jobb megszervezésére.

Az 1989 - es bálelnök megválasztása következett. Hajdú Csaba (örök balek) lett megválasztva a bál elnökének, Kocsis Tibor pedig a zene szolgáltatás felelösének (mü cigánynak).

Dr. Gál János Kapocsban megjelent levelét (Tiltakozzunk Erdélyért) beszéltük meg. Pászner Laci levelet fogalmazott Mr. Joe Clark, külügyminiszternek, amit szeretnénk (Palkovics Jancsi javaslatára), hogy az Egyesült Nemzetek Titkárának a nyári nagy gyülésén adjon át. Dr. Sziklai Oszkár javaslatára a levél másolatát Mr. John Turnernek, a liberális ellenzéki párt vezetöjének és Mr. George Bushnak, az Egyesült Allamok elnökének is el fogjuk küldeni kisérö levéllel. Javasoltuk, hogy a Vancouveri Magyar Kulturális Egyesület ugyanezt tegye és hogy a soproniak vigyek el az ívet aláiratni a két magyar templomban meg a nyugdíjas otthonban. A március 15 ünnepely jó alkalom lenne az aláírás gyüjtésre.

Az 56-os forradalmi emlektábla felállítása tervén dolgozik az Emlékmü Bizottság. Major Richárd ismertette a tervet és egyéni adományt kért a szakestély résztvevöitöl. Az

emlékmü bronz tábla lesz szikla falba helyezve a vancouveri Queen Elizabeth Parkban. Az avatás márc.19-én lesz. Sokan adakoztak; azonfelül a Soproni Öreg Diákok jóváhagyásával a Kapocs pénzböl $100-t ajánlott fel Józsa László elnökünk.(Az emléktábla felavatása e terv szerint megtörtént, az avatási díszbeszédet Benkö Géza mondta az ünnepségen.)

"The Sopron Chronicles" magyarul - Pendl Ferenc ismertette a jelenlegi helyzetet. Többen meg voltak döbbenve azon, hogy a "Bujkál a hold" címü rossz szándékú hazai kiadvány már harmadik kiadásra került, de az igazi történetünkre nincs pénz. Többen javasolták, hogy várjunk míg a politikai helyzet tovább javul otthon. Mások azt javasolták, hogy Kanadában adjuk ki Emlékkönyvünket magyarul.

"Soproni Egyetem" - ujság bemutató - Pendl Ferenc néhány példányt állított ki az érdeklödök számára. Reméljük, hogy a Kapocs következö számában már meg tudjuk írni az árát és hogy hol lehet megrendelni.

A szakestély tiszta bevétele $187 volt, amit a Kapocs alapra tettünk a bankba.

Magnó szalagot is adtunk el " A mi nótáink" címmel, de néhány még megmaradt Pászner Laci és Palkovics Jancsinál.

A Szerkesztö Bizottság nevében:

Pendl Ferenc

A SZERKESZTÖ BIZOTTSÁG HIREI

- Dr. Kozák Antalt diszdoktorrá avatták Budapesten ez év augusztusában. Tóni, az egész csoportunk nevében gratulálunk és sok sikert kivánunk a továbbiakban is.

- Kuntz Zoltán ujságiró megérkezett szeptember 1 - én. Két hónapot fog köztünk tölteni azzal a céllal, hogy adatokat gyüjtsön rólunk egy könyv megírására otthon. Mindenkit megkérünk, hogy segítsétek Kuntz urat az adat gyüjtésben, hogy könyve sikerrel járjon.

- Ez évben is megtartottuk szokásos piknikünket Szász Julika és Pistánál. Gyerekekkel együtt talán 40 -en felüli létszámban voltunk. Az idén nagy megtiszteltetésben részesültünk, mert több híres nevü vendég kereste fel piknikünket: Für Lajos, történész és neje, Sziki Károly és Szabó Viola szinmüvészek és Kuntz Zoltán ujságíró. Az idöjárás kitünö volt és mindenki jólérezte magát. Julika és Pista, a társaság nevében itt köszönjük szíves vendéglátásotokat és reméljük, hogy még néhány évet kibírjátok társaságunkat.

- Dr. Roller Kálmán utóbbi levelében erröl értesített bennünket: A Sopron Chronicle elsö részének magyar forditása egy budapesti nyomdában nyomás alatt van és decemberben kerül kiadásra "Magyar Erdészek Kanadában" cím alatt.

- Az utóbbi években rendezvényeinket a Magyarok Nagyasszonya templom disztermében tartottuk nagyon jutányos áron. Itt szeretnénk megköszönni házigazdánknak, P. Ugrin Béla Atyának, hogy minden felekezeti megkülönböztetés nélkül, mindnyájunkkal

törödik és mindig készségesen segitséget nyujt, hogy a Kapocsot ezzel is támogassa.

- "A Mi Nótáink" című énekes könyvből ($10) és a "The Sopron Chronicle" böl ($30 + pósta költség) még akad néhány példány a szerkesztöségnél.

- Ne felejtsétek el, hogy a Kapocs következö számára már gyüjtjük az anyagot. A szokásos utolsó hurrá helyett jó lenne, ha minél hamarabb elküldenétek írásaitokat. Köszönetet mondunk mindazoknak, akik írásaikat a mostani számra beküldték és segítették a szerkesztöséget munkájukkal (föleg helyeírási és gépelési hibák javításával). Reméljük, hogy segítségetekre a jövöben is számithatunk.

- Mivel a Kapocs szerkesztése túllépte a határidöt most említem meg, hogy az idei bálat okt. 7-én megtartottuk Hajdú Csaba bál elnök szervezésében. Becslésem szerint 120 - 125 vendég jelent meg. Aszonyaink ismét kitettek magukért és Major Aranka vezetése alatt kitünö vacsorával traktáltak bennünket. Hálás köszönet Arankának és mindenkinek aki a bál sikeréhez hozzá járult. Most értesültünk arról, hogy a vancouveri Római Katolikus Magyarok Nagyasszonya Egyházközség azzal adakozott a Kapocs fenntartásához $250 - t, hogy a dísztermet díjmentesen használhattuk. Ezennel hálás köszönetünket fejezzük ki az Egyház községnek és vezetöjének, Ugrin Atyának. A jó Isten fizesse meg.

- A volt negyed évesek október 8 - án tartották meg évfolyam találkozójukat a Szász féle vendéglöben. Harminc négyen voltak és nagyon jól érezték magukat.

- Október 8 - án tartották meg a nyugat kanadai Tánc Fesztivált, ahol Winnipeg, Manitóbától, Victoria, British Columbiáig minden magyar tánc csoport bemutatta tudását. Ugy hallottam, hogy összesen 280 táncos volt, s abból jó néhány soproni csemete volt. Szerencse, hogy nem verseny volt, mert nehéz lett volna a nyertest kiválasztani. Szerintem minden csoport kiváló volt és mindnyájukra igazán büszkék vagyunk. Gratulálunk Dr. Csapó Imrének és a vancouveri Magyar Kulturális Egyesület vezetöinek a sikeres szervezésért.

- Kuruc Ferenc, mindnyájunk által kedvelt sport tanárunk ez év szeptereben nyugalomba vonult. Feri Bátyánk, kivánjuk hogy még sok évet töltsél nagyon elfoglalva mindazzal, amire eddig nem jutott idöd és hobbyjaiddal, eröben, egészségben és boldogan.

- A volt másodéveseknek 1990 ben lesz végzésük 30 ik évfordulója. Ha akad érdeklödö, aki részt szeretne venni egy évfolyam találkozón (söt szervezö gárdára is szükség lenne) az jelentkezzen hamarosan Pendl Ferinél. Elöre láthatólag az 1990 - s bál másnapjára fogjuk megrendezni.

A szerkesztö bizottság nevében:

Pendl Ferenc,

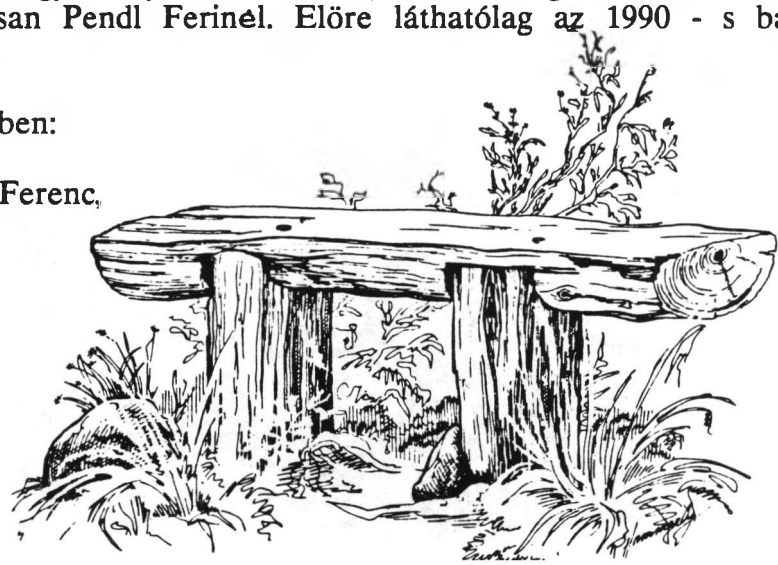

SOPRONI BÚCSÚ

Mélyen tisztelt Szakestély -
Magas Prezidium!

Szomorú szívvel kell búcsút vennünk szeretett testvérünktől - MEDVECZKY LAJOS alias könyvmolytól.

Bár nem volt ősi selmeci-soproni, de azzá avatta a közel negyven év, amit körünkben töltött.

Ő szervezte meg először idekint a főleg selmeci nótákat éneklő "soproni dalárdát"-kik még a TV-ben is szerepeltek.

Sziporkázó humorával átszőtt hungarologiai előadásaiért lelkesedett a hallgatóság. A magyar irodalom szeretetét iskolánk megszünte után is megmutatta számtalan előadása és szavalóestje a Magyar Házban. Csupa szív ember volt, érzéseit nem titkolta, néha nem is tudta eltitkolni. Mikor egy-egy érzelmes Ady vagy Mécs verset szavalt (pl."A királyfi három bánatát") - nemegyszer könnyekre fakadt. Karunk felbomlása után volt energiája megszerezni a helyi tanitói diplomát, bár ne szerezte volna meg, ahogy egyszer nekem panaszkodott. Kitették vidékre és rábízták az új matematika tanítását. "A régit sem tudtam - mondta egyszer nekem - hát még az újat."

Egy év után visszatért eredeti szakmájához. A U.B.C. German Departmentjében tanároskodott aztán nyugdíjas koráig. Kollégái és diákjai szerették és tisztelték.

A sors nem áldotta meg erős fizikummal. Mikor Liverpoolban a hajóra szálltunk, állítólag mikor meglátta a tengert, a hajó még állt, de ő már tengeri beteg lett. Pár nap múlva az óceán közepén hánykolódó hajó fedélzetén susogta el szállóigévé vált, lesújtó véleményét Kossuth Lajosról: "És még azt javasolta az a szerencsétlen: Tengerre magyar!"

Élete legnagyobb megrázkódtatása kedvenc leányának - Mocsónak - tragikus elvesztése volt. Két fiának azonban megérhette "befutását" és második házasságában sok boldog évet töltött, ha nem is a legjobb egészségben.

Régebben nem volt ugyan előimádkozó a templomban, de élete alkonyán rendszeres miselátogató lett. Tíz évig volt lelkiatyja az Our Lady of Perpetual Help templomból, kit előljárói két éve északra helyeztek, saját kocsiján lehajtott a cudar idő ellenére, hogy a végtisztességet megadja annak az embernek - ahogy ő mondta a gyászmisén - aki teljes szívével megtért az Úrhoz és aki viszont Őt megtérítette igaz magyar barátnak.

Búcsúzzunk el tőle kedvenc selmeci nótájával:

Imhol a föld alá megyünk
Aknán, tárnákon át
S a napfényt felváltva ott lent.
A gyenge mécs világ
A gyenge mécs világ.
S ha munka után egyikünk
Többé nem jöne fel
Zokogja el fájó szívünk
Pajtás szerencse fel
Pajtás szerencse fel.

Adamovich László

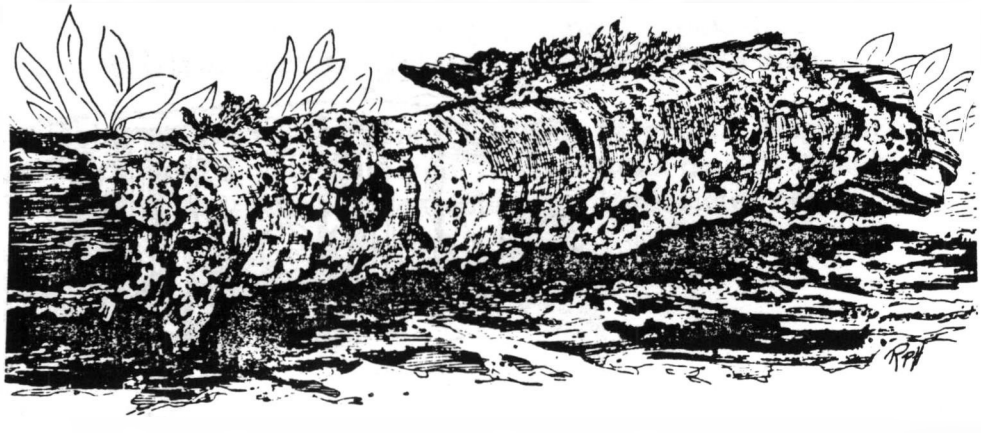

SZOMORÚ HIR

A Kapocs szerkesztöbizottsága szomorúan értesült Adamovich Julika (Éva Princz) tragikus haláláról. Alig egy hónappal master degree-jének ünnepélyes átadása után (melyen szülei is jelen voltak) autóbaleset áldozata lett. Négy gyermeket, Katit (15), Juliskát (13), Mártit (10) és a kis Dánielt (1 1/2) hagyva férje Pricz Gyula gondjára. Biztosan ö maga is vigyáz rájuk és gyászoló nagyobb családjára, no meg a soproniakra, hisz onnét jött velünk 6 évesen 1956 - ban.

Julikát Ottawában temették. Vancouverben Zsigmond atya búcsúztatta a gyászmisén, amellyen sok volt soproni tanár és diák jelent meg, hogy kifejezzék együttérzésüket a gyászoló Adamovich és Princz családdal.

A rák-kutatásban vele dolgozó munkatársai és fönöke Julika emlékére ösztöndíjat alapítottak. Akik adakozni kívánnak erre a célra az alábbi hirdetés szerint küldhetnek csekket:

THE ÉVA PRINCZ MEMORIAL FUND

THE DEPARTMENT OF BIOCHEMISTRY OF THE UNIVERSITY OF OTTAWA AND THE DIVISION OF BIOLOGICAL SCIENCES OF THE NATIONAL RESEARCH COUNCIL HAVE CREATED A TRAVEL SCHOLARSHIP FUND DEDICATED TO THE MEMORY OF ÉVA PRINCZ. THE FUND WILL BE USED TO SEND DESERVING STUDENTS TO CONFERENCES OR WORKSHOPS APPROPRIATE TO THEIR STUDIES.

THOSE WISHING TO CONTRIBUTE TO THE FUND MAY DIRECT THEIR DONATIONS TO

THE ÉVA PRINCZ MEMORIAL FUND

CARE OF:

DR. PETER ANDERSON,
DEPARTMENT OF BIOCHEMISTRY,
UNIVERSITY OF OTTAWA,
HEALTH SCIENCES CENTRE,
SMYTH ROAD,
OTTAWA K1H 8M5
TELEPHONE 613 787-6576

DR. IAN SMITH
DIVISION OF BIOLOGICAL SCIENCES,
NATIONAL RESEARCH COUNCIL OF CANADA,
OTTAWA K1A OR6
TELEPHONE 613 990 0884

JULIKA HAZAMENT

Murguly Sándor

Mindég úgy szeretnék emlékezni Adamovich Julikára, egy ragyogó képre, amint örsével érkeznek a portyáról. A hosszú út után dalolva jönnek, vidáman:

Aki dalol sose fárad el,
Aki felnéz, sose csügged el,
Mert a dalt ajkunkra
A jó Isten adja.
Ö ad eröt a nagy harcra!

Már egy kicsit aggodtunk az öt cserebogárért és az erdész csemetéért, a frissen sült örsvezetöért Nem, nem vesztek el, söt igen vidámak voltak. Még egy játékot is tanultak, "mit visz a Juli a hátizsákban?" Minden gyerek (jelképesen) tesz valamit a hátizsákba és mondja - magyarul - alma, kanál, kenyér . . . Juli jelenti, hogy minden útjelet leolvastak, a rejtett leveleket megtalálták és a portya végén letették a jelet, hazamentünk:

Három nappal a harminckilencedik születésnapja elött Julika hazament. Egy pillanat s a rohanó teherautó kilökte a sokat igérö életböl. Bár tudom, odaát a szeretö Jézus kitárt karokkal fogadta, mégis, ó, Uram bocsáss, még nagyon kellett volna a férjnek a feleség, a négy gyereknek az anya, a testvéreknek a testvér, a szülöknek a kedves gyermek, s nekünk a mindég mosolygó, Julika. Aki az iskolában elömenetelével tünt ki, aki buszon odaült egy-egy öreg mama mellé beszélgetni vele, egy kis mosolyt csalni a ráncos arcra.

1957 januárjában a Sun reportere hozott egy képet a menekült magyarokról. Köztük ott áll Julika a hátizsákkal, benne a baba, egész vagyona. Majd másik képen egy kicsit nagyobb hátizsákkal érkezik Buffaloból a végzett örsvezetö tele élménnyel a világ minden tájáról összejött magyar fiatalok vezetöképzö táborából. A családi képtárban öriznek egyet, amellyen a Little Flower Accademyben érettségizett megkapja a kitüntetést, ösztöndíjat angolból. Csak az a sajnálatos - mondja - hogy nem fizikából kaptam.

Az egyetemen fizikát tanul, diplomát szerez, az elsöt. De a szerzés kifejezés itt nem állja meg a helyét, mert az álmok lovagját már ismeri a cserkészetböl. Gyuszi, a Fecskék volt örsvezetöje Computer Sciencet tanul ekkor, visszajön a csapatba és átveszi az egyik raj vezetését. A példabeszéd szerint mintegy leszolgálja az egy évet megnyerni a hercegnö kezét. Nem kell félreérteni, a cserkészet nem foglalkozik menyasszony szerzéssel, csupán örülünk a fiatalok örömének. Akár a cserkészbarátság, akár computer, netán a fizika hozta volna öket össze, szép pár lett belölük. Az esküvön meg is mondtam, hogy az elvarázsolt princess így most már Princzné lett. S olyan gyönyörü volt a kertjük fáin átszüródö napsugárban megvillanó hófehér ruhával, mint egy valódi hercegnö. Csipkerózsa arra ébredt, hogy ezentúl már nem csak öröm van, hanem boldogság is, hogy adni nagyobb öröm, mint kapni. S lehet boldognak lenni, úgy, hogy fájjon.

Az élet prózai oldalára visszatérve, meg kell jegyeznem, hogy más értelemben is kapkodtak érte. Az erdészeti fakultás csalogatta masterolni valami erdész témán. Nyári

munkán náluk dolgozott, ismerték kézügyességét és képességeit. Ö azonban mégis mást választott. Második diplomáját education-on szerezte meg.

Mikor a nyugati szél Ottawába röpítette öket, vajon a boldog házasság öröme kiegyenlítette a vancouveri barátok elvesztésének bánatát? Régi barátok nem vesznek el, inkább újak kerülnek. Amint az egyetem elvégzésével sem szünik meg a munka, új, meg még újabb jön. Fészket rakni, családért felelösségét vállalni. Akik már átestek ezen, azok már könnyen beszélnek, akiknek ifjúi álmait már rég elvitte az öszi szél, azoknak még egy sóhajtásuk is elhajtja az ábrándok rózsaszínü felhöit.

Az elsö gyerek meg éppen jól tudja kiverni az álmot a papa és mama szeméböl. Nem akarnak már álmodni, csak aludni. És mégis ezek nagyon szép idök voltak. Csakhogy az északi szél fagyott hozott a boldogság virágzó fájára. Julikát ismeretlen virusos bénulás támadta meg. Az orvosok tehetetlenek. Ök maguk ajálják, már csak az ima segíthet. Imádkoztunk, és könyörögtünk, aztán az imának lett ereje legyözni a titkos rombolót.

Nehéz idök voltak ezek, amikor az asszonyábrándok mesekönyve becsukodik, amikor az erös férfi a gyenge haragjára gerjed, Isten, miért? Mit vétettem, mit vétett ö? Mikor aztán felépült, Julika el kezdett gondolkodni, mi lehetett ez? mi ez a kórokozó? Egyszer ezt neki meg kell találnia!

Az elpattant húrnak tompa a hangja, mégis van valami hangja. A két szív azért együtt dobban "s a dobbanásban Isten hangja van." A virág mégis csak kibújik a kövek közül is. Csodálatos az élet, akkor jön, mikor nem is várjuk. Egyszer csak megérkezett a kis "Julcsa". Ici-pici kis virág, akit követett még egy kis virágocska, a Mártika.

Julika elindult, mint a mesében, megkeresni a csodafüvet. Egy profeszorra talált, akinek éppen biofizikus azaz biokémikus kellett. Mi ez a szakma, magam se tudom, de Juli volt az akire szüksége lett. Lett-légyen kémiai ismerete (a premedical schoolban megszerezte), computerized phisics (elsö diplomája) és szeressen dolgozni látástól vakulásig. Ez a három megnyitotta az óriások kacsalábon forgó várát. Amit ebben a fantázia mentes, prózai világban úgy hívnak, hogy Masters Degree in Biochemistry.

Amig a mama szerkeztette a rák diagnostikus masináját a kis Dániel világrajött. Csendes, de eleven kis legény. Nagyon várták már ökelmét s most a mamája öérte imádkozik a legtöbbet, az egész család pedig a mamáért. Mi pedig kérjük, hogy ez a találmány hozzon az emberiségnek enyhülést.

A világ tele van csodával. Emberek megbetegszenek, meggyógyulnak, aztán persze meg is halnak, s mégis, az élet megy tovább. Mert az élet végtelen, mint ahogy a halál kezdete az örök életnek. A szeretet köt össze mindnyájunkat ebben a végtelen láncban.

Nem hagyott el bennünket,

Julika hazament!

Sanyibá

A VÁNDOR MADÁRRÓL

az Adamovich családnak

Az öszi kertben ott leng még az árnya
Vajon valóság ez, vagy rossz álom csupán?
A madárka átszállt egy másik ágra,
Mégis együtt vagyunk ugyanazon a fán.

Tabaki

GYÖNGYÖSI SÁNDORNÉ - DANZINGER EDIT

1936 - 1989

Szomorúan jelentjük egy másik soproni Alumnus eltávozását soraink közül.

Az 1981 - ben operált mellrákot sikeresen legyőzte, de sajnos ez év elején a rák ujra kimutatkozott, ezuttal a csontban (gerinc, csípö és borda). Isten irgalmából rövid szenvedés után 1989 feb. 21 - én elhagyott bennünket.

Edit 1936 - ban született Budapesten. Ott vegezte elemi és közép iskoláit. Érettségi után Brassóba ment az erdészeti föiskolára, majd 1956 szeptemberében, mint másodéves, jött Sopronba az Erdömérnöki Föiskolára.

Vancouverben abba hagyta tanulmányait és 1958 - ban házasságot kötött évfolyam társával, Gyöngyösi Sándorral.

Mély fájdalommal és sok szeretettel gyászolják volt férje, Sándor; gyermekei: Ágnes Elizabeth, Jeanny Edit, Alexander Robert: kedvenc unokája: Mátyás Sándor és a Soproni Öregdiákok Szövetsége.

Edit ! Emlékedet megörizzük.

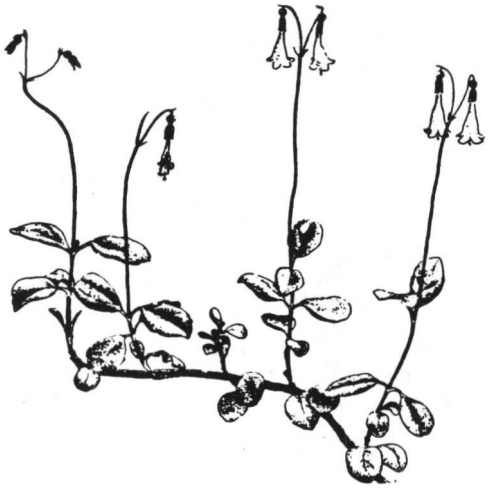

BESZÁMOLÓ A HÖSÖK TEREI GYÁSZ SZERTARTÁSRÓL

Hajdú Szabolcs *

1958/1989 június 16

Egyszer majd ez a nap is egyik legjelentösebb napja lesz annak a történelemnek amely ma még a magyar jövö.

Ezen a napon temettük el öket megilletö végtiszteséggel az 1956 - os Forradalom és szabadságharc után bosszúból kivégzetteket. Ez a nap Nagy Imre , Magyarország utolsó, jogszerüen kinevezett, a magyar nép által kívánt miniszterelnökének és közvetlen társai kivégzésének a 31 - ik évfordulója volt.

1988 - ban a harmincadik évfordulót még mindig csak külföldön volt szabad ünnepelni. Magyarországon a hatóság, a rendörség az ünnepség szervezöit szétverte, az általuk felállítandó kopjafát elkobozta. Nagy Imre és a többi áldozat a harmincadik évfordulón Párizsbana Père Lachaise temetöben jutott jelképesen nyugvó helyhez, amelynek felavatásán Nagy Erzsébeten, Nagy Imre lányán kívül sok magyar (sok emigráns és otthon élö) valamint számos nyugati politikus vett részt.

A harmincadik évfordulón felállításra tervezett kopjafa végül is 1988 november 4 - én délután - a Forradalom a Szovjet Vörös Hadsereg általi eltiprásának 32 - ik évfordulóján került az eredetileg tervezett helyére: a rákoskeresztúri temetö délkeleti sarkában található 301 - es számú parcella bozóttal, bokrokkal benött hepe - hupás , buckás területére, a bejárattól nem messze. A bejáraton a parcella majdnem megközelithetetlen helyéhez vezetö sáros - poros dülö út vége értendö, amely mellett a 301 - s számmal ellátott harminc centiméter magas parcella jelzö kö is állt.

A temetö föbejáratánál ácsorgó rendörök - két riadó autóval - voltak vagy nyolcan - tízen, ez alkalommal nem estek neki a bejárattól cirka 3 km gyaloglás után a 301 - es parcellát elért mintegy 200 résztvevönek. Igy a tömzsi, kissé török síremlékre emlékeztetö kopjafa felavatása beavatkozás nélkül történt meg.

Akik, akkor ott voltunk és elég öregek, vissza emlékezhettünk, hogy az enyhe, bágyadt napsütéses délután pontos mása volt a 32 évvel korábbinak - legalább is ami az idöjárást illeti. A bensöséges kis ünnepség után mindenki ment a dolgára, s gondolom, a kopjafa jövöbeni sorsán töprengve gyalogolta le a 301 - estöl a kapuig tartó kilométereket az egyre sürüsödö, alkonyba hajló késö délutánon.

Dum spiro spero - mig élek, remélek - felfogás jellemzö minden emberre. De a szocializmus realitásai által cserzett börü magyar -akár otthon, akár a hazán kívül keményitették a lelket takaró hám réteget, nem nagyon remélhetett az imént felállított kopjafa állva maradásától többet akkor, novemberben.

---

* Hajdú Szabolcs Würtzburgban (Nyugat Németországban) él. Az Erdélyböl menekülök magyarországi segítését szervezi családjával együt, nagyon sikeresen.

S mi következett ? Magyarország kormányzó urai (az MSZMP és kormánya) a minden oldalról növekvö nyomás következtében olyan forró telet és tavaszt éltek át azóta, hogy bizonyossággal érezték országlásuk területét a pokol tornácának. Ezért pisszegtek a különbözö szinten hatalmaskodó urak, és áhítoztak nemzeti, népi megbékélést, de föleg felejtést, megbocsátást a "régi hibáknak" s uram bocsá, bünöknek is.

Az ország, a nemzet, a magyarság nevében lassan formálódó ellenzék s azok közül is a börtönt viselt túlélök és a mártírok hozzátartozói préselték ki az urakból 1989 június 16 - ára az 56 - os áldozatok, a kivégzettek, a lelövöldözöttek, a mártírok elkésett örök nyugalomra helyezését. Mert elsösorban csak ennyit igértek, s nem többet. Az utolsó pillanatig sem tudhatta senki bizonyosan, hogy 1989 június 16 - án nem válik e a budapesti Hösök tere az ártatlan áldozatok terévé - a pekingi Mennyei béke teréhez hasonlóan.

Külföldröl a temetésre meghívott s haza látogató 56 - osok között érkeztünk mi is június 14 - én Budapestre - meghívó nélkül, belsö kényszerböl indítva. A város, az ország hangulata már a határ átlépése után érthetöen egy magasztos és nagyon fontos ünnepnap elökészületét árasztotta. És a fellépés, az ön maga elött vizsgázó és jelesre érettségizö lámpaláza érzödött mindenkin. A város, Budapest is készülödött egy nyilvánvalóan nagy napra, amelynek a kimenetele még ismeretlen. A Hösök terén szerelök dolgoztak, teherautók, hidraulikus daruk, televíziós buszok és a modern kommunikációs varázslók titokzatos paraphernéliája volt látható minden felé. S csend honolt a téren, a nagyváros közlekedési moraja csak távolról hatolt ide. A Mücsarnok öltözködött. Ifj. Rajk László tervei alapján húzta magára a fekete és fehér drapériákat. A Milleneumi Emlékmü karcsú, magas oszlopa már állig feketébe gombolkozva tartotta a magyarság kettös keresztjét az égbe mint a karmester a pálcáját a nyitány kezdete elött.

A város fontosabb közlekedési pontjain, a tereken, az aluljárókban csendesen árulták néma rikkancsok a nagy napra készült sajtó termékek külün kiadásai mellett e gyász karszalagokat, jelvényeket a 301 - es számmal, Nagy Imré képével, koronás vagy Kossuth - címerrel - és a nép vásárolta a szimbólumokká, souvenirré s majd idövel ereklyékké váló portékákat. S ezek úgy álltak az árusok asztalán, mint akik pontosan tudják mily magasra ívelö pályát fognak majd befutni.

Pénteken, 16 - án reggel gyönyörü napsütésben indultunk a "kis földalattival" a Hösök terére. A Vörösmarty - tértöl kezdve minden megállónál ünneplöbe öltözött, virágot, csokrot, koszorút tartó emberek szálltak fel a kocsikra. Leszálló utas a Hösök teréig egy sem volt.

A földalatti megálló szükre szabott lépcsöje okozta a nap folyamán észlelt egyetlen torlódást. Itt ugyanis a telve érkezö vonatok gyorsabban jöttek, s mentek tovább mint ahogyan a lépcsön a szabadba jutott a térre igyekvö tömeg. A magyarokra egyáltalán nem jellemzö nyugalommal várt mindenki a sorára, nem volt sem hangos szó, sem lökdösödés - mindenki kijutott a térre, amely hallgatag, de a nap magasztosságától áthatott emberekkel töltödött föl egyre jobban. Halk gyász zene mellett irányították a résztvevöket az MDF önkéntesei csendes szóval oda, ahová éppen igyekeztek: vagy a téren állók tömegéhez, vagy a meghívóval ellátott vendégeknek fentartott, a hozátartozók számára elkerített részhez, vagy a díszörség oldalsó bejáratához és a legtöbbet a virágot hozó kegyeletüket lerovók

végeláthatatlan sorához.

Rendört látni nem lehetett csak a térre befutó utcák torkolatánál, s ott is csak az irányt tévesztett autósok eligazításával foglalkoztak. A téren már reggel 9 - kor volt vagy százezer ember, de a rendet csendes eligazításon kívül másként nem kellett örizni vagy fenntartani. Ilyen önfegyelmet, ilyen felelösségtöl, a nap és az alkalom történelmi nagyságától áthatott viselkedést magyarok utoljára 1956 október 23 - án délután a Petöfi és Bem szobrok elött valamint a Kossúth Lajos téren Nagy Imrére várva, tanusítottak egyénileg és mint tömeg egyaránt.

A Mücsarnok aulájában gyülekeztek a díszörségi tagsággal kitüntetettek, volt harcosok, foglyok, halálra és életfogytiglanra itéltek, börtön viseltek és hozzátartozók. Hazaiak és külföldröl érkezettek egyaránt.

A tüzes öregek és totyakos örökifjak a fényévekben mérhetö távolságok legyözése után üdvözölték egymást, borúltak gyakran sírva egymás nyakába - vállára. A nagy teremben minden percben volt egy - egy megrendítö, könnyes de ugyan akkor boldog viszontlátás a régi harcosok között. Az MDF redfenntartó fiataljai ugyancsak csodálkozhattak, hogy ezek a vének csinálták 56 - ban a történelmet. Számukra az idö közben elszállt idestova 33 év csak egy szám - nekünk egy - egy élet, hiszen az akkori 20 évesek itt mint az 50 közepét taposó benjárónak bukkantak fel az akkori 30 - 40 évesk, a fiatal felnötek mellett - ennyi hófehér hajú, sötét ruhába öltözött, csillogó szemü ünneplöt ritkán - talán még sohasem láttak a mücsarnok öreg falai.

A széles, klasszikus portál lépcsöjére épített ravatalon 6 koporsó volt elhelyezve. Öt állt egy sorban egymás mellett. Nagy Imre hamvai a középen. Töle jobbra Losonczy Geza, Gímes Miklós balra Maléter Pál és Szilágyi József. Nagy Imrével egy vonalban, de fölötte helyezték el a hatodik koporsót, az ismeretlen és névtelen mártírok koporsóját - üresen. S ez így volt jó, így volt igazságos - hiszen a névtelenek, a senkik harcoltak, elestek, haltak hösi halált már jóval a nevesek elött és utánuk is még sokáig. S a gyászszertartás leg fájdalmasabb, legmegrázóbb része éppen a féltizenegykor elkezdett lassú névsor olvasás volt, amely két órán át tartott a ravatal lábaihoz tett virágok, csokrok és koszorúk elhelyezése alatt. Zászlók hajoltak meg a ravatal elött: Debrecen, Szeged, Székelyföld, Los - Angeles magyarok, Köln, Brüsszel, Stockholm, Toronto, Párizs magyarjai tisztelegtek s utánuk az Európai Közösség, az Amerikai Egyesült Államok, a teljes diplomá-ciai testület róták le kegyeletüket.

A ma urai, a Kormány - koszorú elhelyezése után díszörséget is álltak. S bár a diszörséget állók személy szerínt nem lehettek felelösek mint a temetés okozói - nehéz volt nem gondolni az ide illö Arany János balladára. S gondolom nekik sem volt teljes a nyugalmuk a makulátlan fehér ing alatt mig Nagy Imre koporsója mellett álltak.

Déli tizenkét óra harminc perckor véget ért a koszorúzás - megszólaltak a harangok. Az országban egy percremegállt az élet. Vonatok, autóbuszok, gyári gépek, villamosok, autók, gyerek kocsit tolók és gyalogosok egyszerre merevedtek meg - az ország a saját szívverését hallgatva énekelte el a Himniszt. Vörösmathy versében megénekelt gyászkönny üllt mindenki szemében. A Hösök terén Vásárhelyi Miklós emelkedett szólásra és búcsúzott

Nagy Imretöl és társaitól. Öt követte Rácz Sándor, akinek kérésére több százezer ember énekelte a "Boldog asszony, anyánkat" - Mindszenty bebörtönzése óta bizonyára most elöször ezen a téren. S a gyászkönny kicsöppent a szemekböl - nem csak a kortársak, a hozzátartozók, barátok sírtak. Sirtak bizony az 56 után született fiatalok közül is nagyon sokan. S amikor Mécs Imre az ismeretlen halálra itélt tetemre hívó beszédének a vége felé ért, felkérte a jelenlevöket, hogy egymás kezét fogva mondják el a nemzeti dal refrénjét. Haromszáz ezer ember kézfogásán mint az áramütés folyt keresztül a feszültség, amint csendesen de elszántan hangzott háromszáz ezer ajkon: "esküszünk, esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk".

Király Béla (volt vezérőrnagy) az 56 - os Nemzetörség volt parancsnoka után Zimányi a volt politikai foglyok nevében majd végzetül pedig a huszonegynéhány éves Orbán Viktor , a Fiatal Demokraták Szövetsége nevében fejezte ki minden résztvevö gondolatát: ma a kivégzettek hóhérai vagy azok utódai igyekeznek úgy tenni, mintha az 56 - os hösök az ö kezükbe tették volna a folytatni való feladatot, mielött golyózáporban vagy bitón hösi halált haltak. És az egyén, a közösség szabadságát, a temetés végrehajtását biztosító igéretek helyett mindenki alapköveteléssé változtatta régóta álmodott öhajt: sem párt sem kormány nem lehet többé olyan hatalmas, hogy a nép akarata ellen és ellenére hóhéri segitséggel uralmon maradhasson.

Az 1956 - os Forradalom és Szabadságharc eltiprása után kivégzettek, Nagy Imre miniszterelnök és csoportjának a többi mártír temetésén, 1989 június 16 - án, - kivégzésük 31 - ik évfordulóján - a budapesti Hösök terén, a Mücsarnok föbejáratánál felállított ravatalnál - a meghívó alapján - mint a Díszörség tagja vehettem részt. Diszörséget álltam 10 óra 45 perc és 11 óra között mintegy öt percig. A hat felravatalozott koporsó mellett álló 24 fös Díszörségböl én a Szilágyi József koporsója lábánál a jobb oldalon állva róhattam le a kegyelet tisztelet adását.

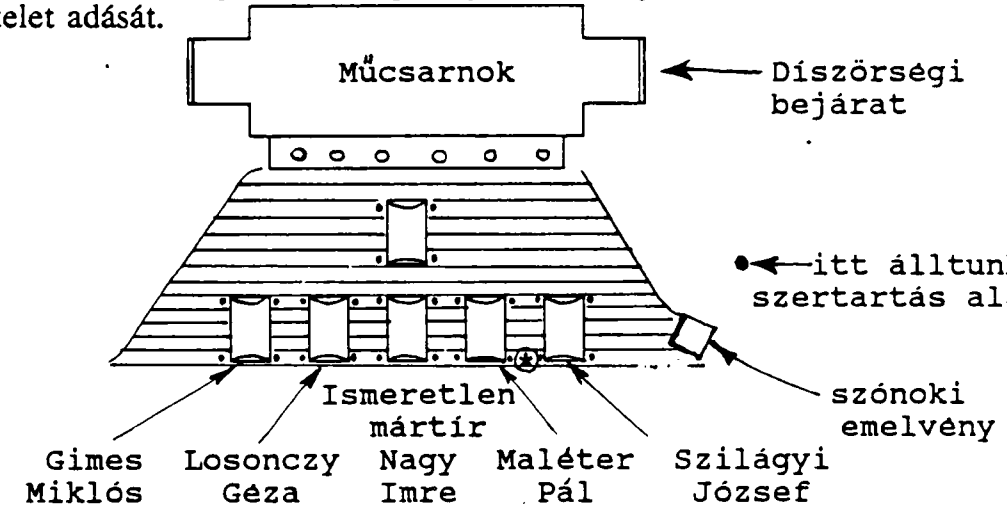

Itt voltak a hozzátartozók, volt bajtársak, volt foglyok, elitéltek és meghívottak, pl. a diplomáciai testületek, az összes magyar föpap, stb ülö és álló helyei.

Kordon

A csillaggal ⊛ jelölt helyen álltam cirka 10:45 és 11 óra között díszörséget Szilágyi József koporsója mellett. Zsuzsi apja velem együtt, de Maléter koporsója mellett állt.

Nagy Imre és társai valamint a többi 56 után kivégzett mártír temetésén való részvételre feljogosító belépö másolata.

Belépö

1.) A Mücsarnok körüli kordonon belül a meg hívott vendégek részére fentartott területre.

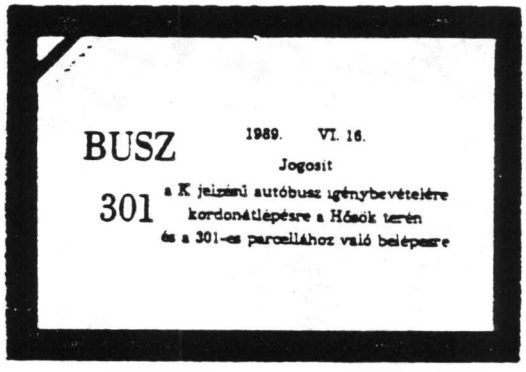

2.) Mint közvetlen (K) résztvevö a rákoske resztúri temetö 300 - as és 301 parcelláján megtartott zártkörü szertartáson való részt vételre.

HARMINCKÉT ÉVVEL EZELÖTT...

Grátzer Miklós - Kulacs *

Napló részlet **Liverpool, Anglia, 1956 dec. 31.**

Az emeletes, jellegzetes angol autóbuszok lassan haladtak a sürü ködben. Milyen giccses néha az élet; néhány órát töltöttünk csak Angliában, de a kiszámíthatatlan sors azonnal azonnal produkálta számunkra ezt a tipikus angol képet. Az autóbusz lámpák néha áttörtek a ködöt és sárgás piszkos fénycsóvát vetettek az ijesztöen sivár, mocskos tégla tüzfalakra. Az egész kép olyan lehangoló volt, hogy a szokásos kíváncsiságunk helyett valami máló utálatot éreztünk csak. Este 11 óra lehetett. Szilvester éjjel, 1956 - ban. Csomag nélkül, de lélekben igen megrakva és elnehezedve ekkor indultunk el valójában az új életet jelentö új világba.

Hajónk, az Empress of Brittain elsö látásra nem nyujtott semmit. Az éjszaka sötétjét és a szitáló ködöt néhány lámpa próbálta legyözni, de reménytelennek látszott erölködésük. A dokkok sötétségbe olvadó barátságtalan falai közt lassan ballagtunk a deszka feljárón elérhetö nagy ásító üreg felé, ami magát a hajót jelentette. Mindenki eltelve nehéz gondolataival, keserüséggel, szinte szótlanul haladt át a bejáraton. Éjfél lehetett, pontosan nem tudtuk, mert óránk nem volt. Tibi megbökött: Boldog Újévet kívánok, és még mondott valamit, amire most nem illedelmes emlékezni. A hajó belülröl többet mutatott, pazar berendezésü szalonok, étterem még így kivilágítatlanul is nyugati komfort hivalkodása volt. Egész nap alig ettünk. Amig német szendvicseken és belga koszton voltunk addig nem volt

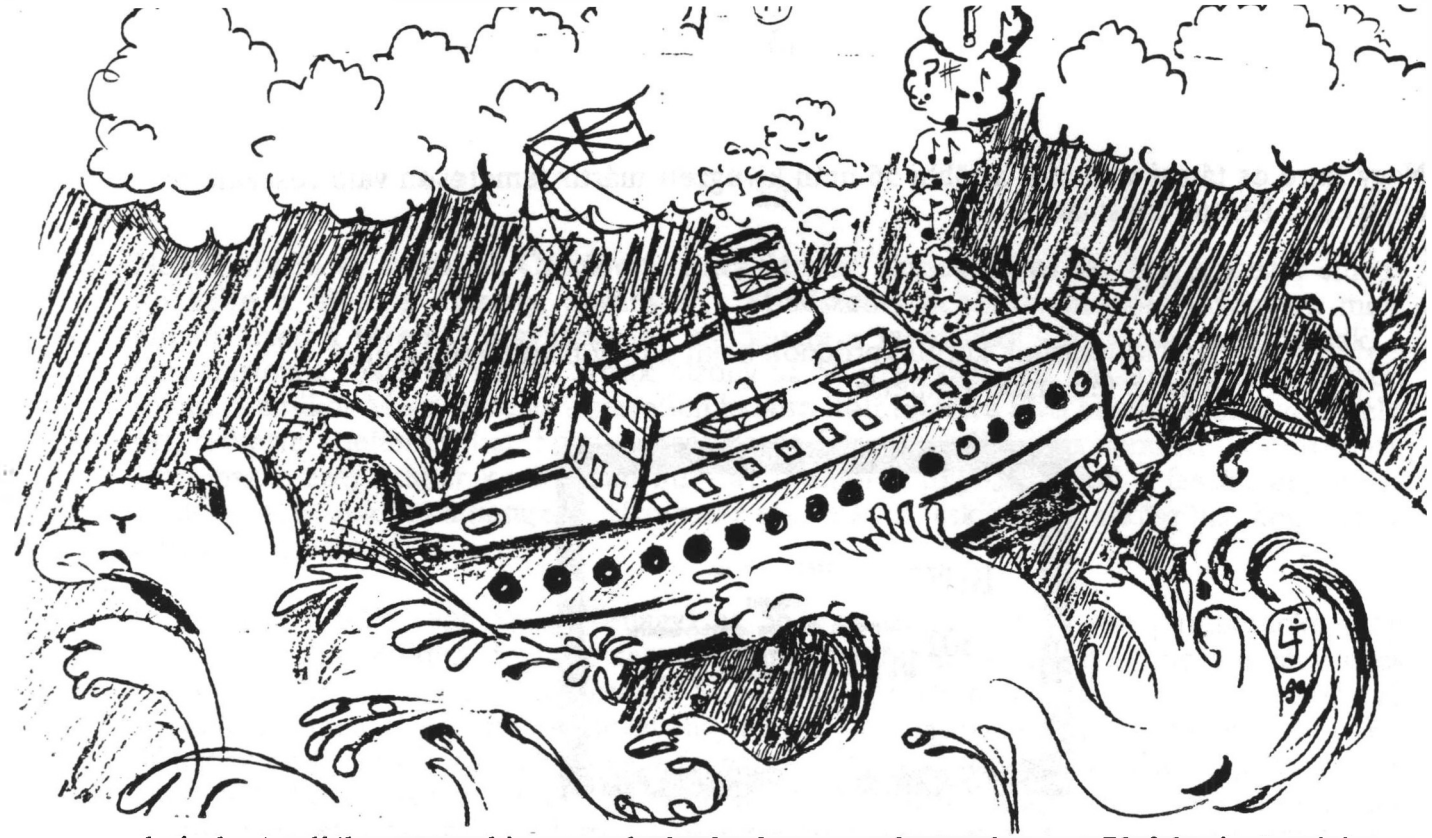

baj, de Angliába érvén kivezényeltek elénk az angol vöröskereszt 70 feletti nötagjait, és teán kívül nem is kaptunk tölük semmit. A hajó személyzet zöme szolgálaton kívül volt, és később tudtuk meg , hogy a CPR sztrájkja rájuk is vonatkozik, csak ezt az utat kell még megtenniök mielött ök is leállhatnak. Valami enyhébb lelkü pincér azért hozott valami kekszet, kávét és mondott valamit, amit nem értettünk. Jóska megtörten ballagott egy vízcsap felé. Otthon az együtt töltött évek alatt se igen láttam vizet inni. Felsóhajtott, és megnyitotta a csapot. az elsö korty után köpött egyet és azonnal abbahagyta. Pont Szilveszter éjjel makogta és utálattal mérte végig az egész berendezést. A csapon keresztül egyébként tengeri sós víz jött, ami esetleges tüz esetén oltóvízként szolgálna. Honnan is tudna ilyeneket az ember amikor angolul írják ki. Pöfi ugyan tudta már azt, hogy "mennyi" de seholse sikerült megtalálni a "how much" felírást. A kabinok keresése külön sport volt. A stewardok nem sok segítséget adtak, mivel pénztelen, állam által fizetett kivándorlók voltunk, így mint borravaló adományozók nem jöhettünk számításba. A lifttel való játék után megtaláltuk a kabint, s mivel visszafelé az utat többszörös próbálkozásra se leltük meg, így lefeküdtünk. Négyen voltunk egy kabinban, jóbarátok és ugyan az a kártyakompani amelyik már 5 napja ölte az idejét az "Icem" kupáért. Úgy terveztük, hogy a römiparti folytatólagos lesz egész Amerikáig, és eredménytcsak a szárazföld megpillantásakor hirdettük. Azzal persze nem számoltunk, hogy a tengeri betegség egy - egy játékosunkat majd leteriti.

1957 január 1

Valami egész furcsa hangra ébredtünk. Hasonlított a hárfára, de annál légiesebb, könnyebb volt. Felültem és bevágtam a fejem, ami a többiekkel is gyakran megtörtént a késöbbiek folyamán. A hárfást nem tudtuk kifürkészni azonnal, mert nem nézhettünk ki a folyosóra egyböl, azon egyszerü oknál fogva, hogy senkinek nem lévén hálóinge, meztelenül aludtunk. Borzasztó éhesek voltunk. Az elsö utunk az étterembe vezetett, bár ez az elsö út tartott vagy egy félórát. Mikor végre megtaláltuk a liftet, akkor egy kis vitánk akadt a kezelésével kapcsolatban. Mi felfelé akartunk menni, és erösen állítottuk, hogy az emergency nevü gombot kell megnyomni de meg kellett hajolni Nyehó érve elött, aki azt állította, hogy tegnap este megfigyelte, hogy az egyik tengerész a down-t nyomta meg amikor

indítani akart. Mindenesetre, a lift tényleg elindult és sohase látott folyosónál állt meg. Itt egy darabig kóvályogtunk, majd elkezdtünk egy lépcsön menni felfelé, amig ismét megtaláltuk azt a folyosót ahol beszálltunk.

Az étterem pazar berendezésü , hatalmas helység volt, gyönyörü dekorációval, és számtalan pincérrel. Az asztalok terítése szokatlan volt, föleg az evöeszközök igen nagy száma. Az étlapból a képet értettük csak, de a pincér egy idö után elkezdte használni a józan eszét, rájött, hogy valószínüleg éhesek vagyunk, és hozott egypár furcsa dolgot. Egyedül a tojás és a sonka keltett ismerös benyomást, amivel megraktuk magunkat. Újév lévén szentmisét tartottak a számunkra a hajó elöadó termében, ahol mozi szokott lenni. Istenem, seg íts bennünket ebben a lehetetlenül induló évben. Utána elindultunk felfedezö útra. A hajó valamivel nagyobb mint 25,000 tonna, Empress of Brittain néven fut, és a Canadian Pacific Vállalaté. 640 láb hosszú és 85 láb széles, megfelelö idö esetén közel 25 mérföldes óránkénti sebességre képes. Az ebédröl teljesen elfeledkeztünk a nagy kíváncsiskodásban, de legalább fogalmunk volt a hajó beosztásáról. A legnagyobb bajt az okozta, hogy a felírásokat nem értettük, így mindig csak az érzekünkre bíztuk magunkat, ami sokszor megcsalt. Ha legalább szótárunk lett volna. Délután fáradtan berogytunk a nagy társalgóba, hogy folytassuk a Salzburg óta folyó römi partit. Valami zenekar jött be késöbb, és azt hallgattuk és késöbb teát szolgáltak fel, aminek igen örültünk, mert úgy - ahogy elvertük vele éhségünket. Vacsora elött egy kis búcsúzó ünnepség szervezését csináltam. A vacsorát gyorsan bekaptuk és siettünk a fedélzetre. Sötétben indultunk el, pontosan 6.44-kor, ahogy a hajó naplóban áll. Kis vontató hajók óriási igyekezettel cibálták ki a hatalmas hajókat a kikötöböl. Rajczy Lajost kértem meg szavalni azt, amit ö tart legmegfelelöbbnek ez alkalomra. Ezzel a búcsúval a vén Európától való fizikai elszakadásunkat akartuk kifejezni, levezetni az ismeretlenségbe indulás fojtó érzését. A röviddel elötte megtett kanadai utamon nem láthattam annyit, hogy amerikai tapasztalatokról beszélhetnék. Rajczyt igen szerettem a Nemzetiben látott szerepeiben: furcsa, hogy rendszerint király és munkás szerepeket játszott felváltva. Erös széles arca jól élt emlékezetemben, és igy azonnal megismertem a hajón a La Manche keresztezéskor, és elbeszélgettünk az úton. Akkor még nem vette elö árnyékát a Kanadában végrehajtott öngyilkosságának semmi; legalább is annyit egy párórás beszélgetésböl ki lehetett volna érezni. Nyugodt, lasú beszédü , fáradt ember benyomását keltette. A fedélzeten teljes sötét volt amikor elkezdett szavalni. Most lehetett érezni igazán, hogy milyen nagy müvész, és a tiszta, férfias magyar szövegmondásnak mekkora mestere. Hangja felerösödött a körülötte álló soproni diákok fekete gyürüjén és belevágott a sötétszürke tengeri levegöbe. Az ajtón kiszüródö fény idönként megvilágította erös vonásait, s szinte megnött alakját. A verset sem azelött sem azután nem hallottam soha. Egy papír lapról olvasgatta délután, amelyre ceruzával voltak felróva a sorok, és a költö ajánlása Rajczyhoz. Most is bennem él néhány sor belöle "az a gyönyörü, de gyönyörü". Különbözö emberek szájába adja ezt a sort, és azok jellemüknek, nemüknek megfelelöen másra alkalmazzák ezt. A gyilkosnak az öles a gyönyörü, az anya azt mondja "síró gyermeknek keblemet adni, az a gyönyörü. de gyönyörü stb. és végsö kicsendülésben, mint egy üzenet az új hazába induló csoportnak, az alkotás vágyát, erejét sugárzó buzdítást nevezi minden ember gyönyörüségének. Nem hiszem el ,hogy aki öngyilkosság gondolatával foglalkozik ilyen verset legyen képes kiválasztani, és azt úgy elöadni, hogy megrázza vele a hallgatóit. A Himnuszt a szavalata elött énekeltük el, s utánna pedig a régi diák búcsúzó nótát, a ballag már a vén diákot, aminek második versszakát kisajátítottuk: mielött mi elmegyünk tovább, tovább, Egy szent fogadást még

teszünk, Ha Sopron hív mi ott leszünk, Sopronért vesszen életünk. Olyan árváknak, elhagyatottnak éreztük magunkat, úgy tele voltunk valami belülröl szorongató keserüséggel, hogy képtelenek voltunk ezután lemenni a kabinokba. Most szakadt ránk igazán a hontalaság. Leültünk a hideg fedélzeten és szinte cserkész tábortüz hangulatba ringatva magunkat folytattuk az énekelést. nem hiszem, hogy a 10 óra felé visszaforduló révkalauz ne furcsállotta volna a fedélzetröl jövö magyar nótákat, és a soproni diák nótákat. Ezek a nóták igen megfelelöek a búcsúzó szentimetalista érzések kifejezésére. "Ha csókjaim feledve a messzi távolban, emlékezz olykor, olykor hü vadászodra". A szél egyre jobban feltámadt, de mi fennmaradtunk és szószerint belesírtuk bánatunkat a sós déli szélbe.

* Az akkori Ifjusági Kör elnöke.

NT. NAGY ERNÖ IRÁSAI

Elsö rész:

LEVÉL A SZERKESZTÖSÉGHEZ

1989 január 10.

A "Kapocs" xx. évfolyam 25. száma 1988 deccemberben megjelent kiadása címemre megérkezett. Legyen szabad megvallanom: a "Kapocs"-nak ez a megjelenése földi életpályámnak az Est-Hajnal csillag megjelenését jelenti életem egének boltozatán.

Minden név, melyet a Kapocs-ban találok lelkem mélyénektükrében egy-egy tündöklö csillag. Köztük a "Kapocs" Est-Hajnal csillagom ! A "Pro Libertate Hungariae" Éremmel Kitüntetésem és ezzel együtt kifejezett jó kívánságokat méltóképen megköszönni és meghálálni nem tudom. De egyet még meg tudok tenni a "Sopron - Vancouver" és a Pro Libertate Hungariae - címereket szívembe zárom és hordozni kész vagyok megbecsüléssel életem végéig !

Kérem fogadják el köszönetem pecsétjéül ezt az elkötelezettségemet, szolgálatukra mindenkor kész pásztori szeretettel:

Nagy Ernö

Második rész:

Meghatódott szivvel olvastam a Kapocs "CIVITAS FIDELISSIMA" szellemében irott minden sorát. Én, mint Ausztriában szétszóródott menekült magyarok gondozó lelkésze (1945-1960) csak hálát adni tudok a Gondviselö Istennek azért a kiváltságért, hogy zárt táborukban látogatásaim során segítségükre lehettem abban a nagy vállalkozásban,hogy a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem és a Faculty of Forestry - The University of British Columbia között megépülhessen a "Civitas Fidelissima" szellemében az Együttmüködés 1956-ban álomnak hitt hídja.

Áldott emlekü Miss J. Biddell "vision"-t naiv tündér mesének minöséítette naplójában. A békés, tudományos együttmüködés hídja megépült. "A tündérmese" immár valóra vált: a "Salzburgi álom" valóság lett.

Mindazok, akik év-tizedeken át szívükön hordozták mindezeknek megvalósítását és gondját-kérem; fogadják köszönetem és köszöntésemet: "VIVAT- CRESCAT-FLOREAT..!".

"Gaudeamus..."

Mély tisztelettel szolgálatukra mindenkor kész hívük:

Nagy Ernö

Harmadik rész:

Mig a vihar felhök tomboltak fölöttümnk
Két Egyetem nevét suttogták közöttünk:
Vancouver - Sopron két Egyetemi város-
Egy fogalmat jelent- pedig nem határos.

–·–·–

"Hüséget a békés együttmüködésben..."
"Jogot, szabadságot szakember képzésben..."

–·–·–

Történelmet formált Vancouver és Sopron:
Csere - akcióval erösödött otthon.-!
A "Kapocs" hidat vert kontinensek között -
Szövetséget öriz, melyet rég megkötött.

–·–·–

A két címer - pajzs ismert világ szerte.
Ezt a megbecsülést a "Kapocs" szerezte.
A "Kapocs" ereje: igaz szó és tettek,
Melyek több országban elismerést nyertek.

–·–·–

Két Egyetemönknek egy a küldetése,
"..Magasfokú képzés - Hüség hirdetése..."

A Kapocs XX évfolyam 25. száma olvasásakor.
Hálaadással Dr. Kozák Antal professzor úr nagy jelentöségü Együttmüködéséért Sopronban 1988 - ban.
Öszinte tisztelettel és szolgálatukra kész szeretettel .

Nagy Ernö, Lelkipásztor.

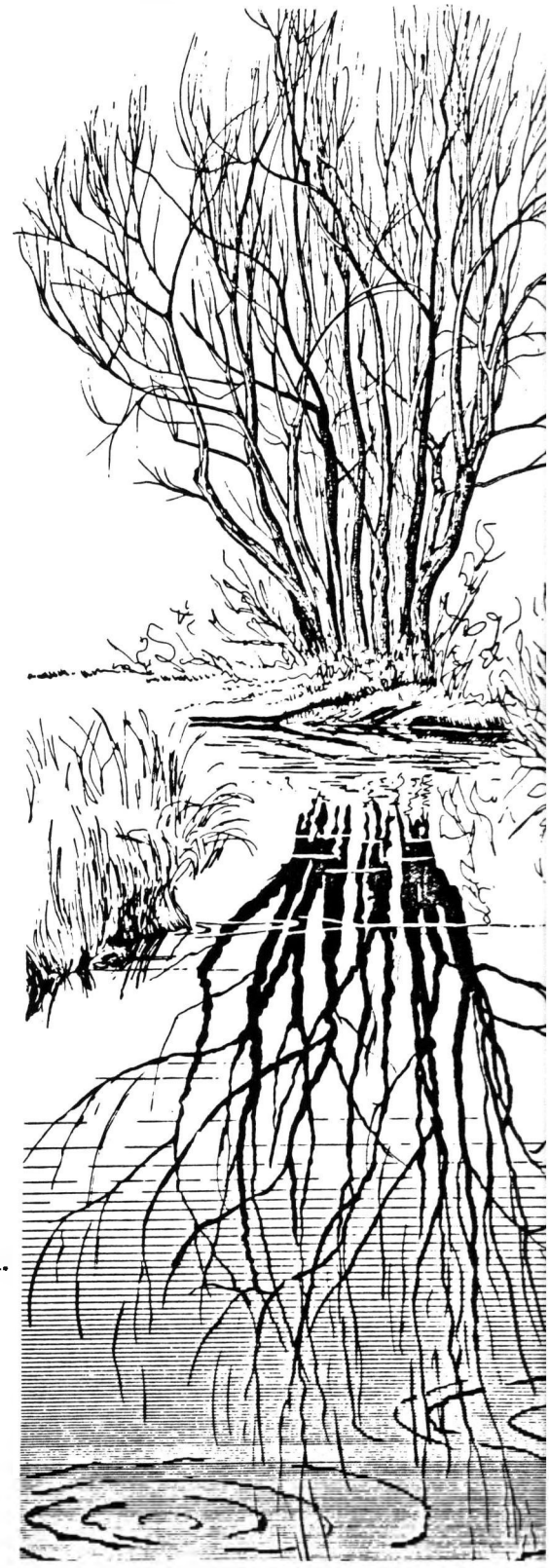

MAGYAR KLUBHÁZ NANAIMOBAN

Bölecz Piroska

Ezúttal szeretnék közölni a Kapocs olvasóival egy kedves kis hírt. 1989 május 7 - e fontos dátum volt a nanaimói Magyar Klub életében. Gyönyörü veröfényes májusi vasárnap volt. Az újonan felépített, magyarosan kipingált, piros sátortetös magyar klubház készen állt az avatásra sereglö vendégek fogadására. Ezen a napon Nanaimo polgármestere hivatalosan megnyitotta az új magyar klubházat. Ezen a napon volt az avatása ennek a kis "talpalatnyi magyar örökségnek". Azt a "büszkeséget" ami ott ragyogott minden lelkes tag arcán, szavakkal leírni nem lehet (hiszen erre nem lehet példát találni a közel múltban !). Kilenc évvel ezelött volt magyarház avatás Kanadában , Vancouver Szigeten pedig ez az elsö!

Ezt a barátságos kívül - belül ragyogó, két szintes otthont 72 tagú közösség tervezte és 9 hónap leforgása alatt egy maroknyi kis közösség fel is épitette. A tagok fáradtságot nem ismerve az utolsókig részt vettek Szász József elnök irányításával a munkálatokban. Több nevet nem akarok kiemelni, hiszen önzetlen volt a szorgoskodás a résztvevök részéröl. Annyit viszont megemlíthetek, hogy a klub tagok sorában néhány soproni öregdiák is szerepel. Ök és családjuk segítsége nélkül, szinte elképzelhetetlen lett volna valóra váltani ezt az álmot. A soproni Alma Máter büszke lehet rájuk!

A magyar klub anyagi támogatást a B.C. tartományi kormány Lottó alapítványából és a nanaimói bingózóktól kapott. A többit pedig a klub gyüjtötte össze néhány év leforgása alatt. Büszkén mondhatjuk, hogy semilyen kölcsön visszafizetés nem terheli a klub házat.

Mindent elkövetünk a jövöben is, hogy továbbra is sikeresen müködjünk a fentartásban. Reméljük, hogy példánkat máshol is követni fogják és hamarosan a többi magyar egyesületek is összefognak és még több magyarház épül Kanada más városaiban is.

Kedves Piroska !

A soproni Öregdiákok nevében gratulálunk a nanaimói Magyar Klubnak. Kívánjuk, hogy munkájuk gyümölcsét még sokáig élvezhessék, söt a következö néhány generáció is.

Szerkesztöség (PF)

A HUBLE TANYA HELYREÁLLITÁSÁNAK TÖRTÉNETE

Báthy István

Sopron nem rég ünnepelte várossá válásának 700. évfordulóját. Prince George jövöre lesz 75.

Mig mi európaiak több - száz éves távlatokban beszélünk amikor müemlékröl van

szó, addig itt már 50 - 60 éves épület is müemléknek számit, mivel a haladás nevében mindent leradirozunk a föld színe-röl ami régi.

A Huble tanya 50 km - re van északra Prince George - tól a Fraser folyó partján. Az ácsszekercével faragott gerenda ház amely 1912 - ben épült, feltételezhetöleg a legrégibb épület Prince George környékén, es átvészelte az idö és az emberi pusztítás viharát.Ha magába nézzük, a ház egyszerü épület, de ha a környékét is figyelembe vesszük, a kép megváltozik és kibontakozik a mult, a hajdani telepesek honfoglalása.

New Caledóniának, ahogy Simon Fraser nevezte a vidékünket, a története mindössze 200 éves, ha a telepesek szemszögéböl nézzük. Az elsö fehér ember, Alexander Mac Kenzie 1793 június 19 - én csónakázott el a Nechakó és Fraser folyók egybefolyásánál, ahol ma Prince George áll. Fraser alapította az elsö fehér települést Fort Mc Leod - ot 1805 - ben (ma Mc Leod Lake a neve) a Sziklás Hegység nyugati oldalán, a mai B.C, területén. Innen indult el egy évvel késöbb a felfedezö útjára, amely a nevét viselö folyón a Csendes Óceánhoz vezetett. Ö alapította városunk ösét, Fort George - t is 1807 - ben.

New Caledónia fontos szörme kereskedelmi bázis volt. A prém -vadászok fö közlekedési útja a szerte ágazó vizhálózat volt. Jól kitaposott ösvények kötötték össze az északi és nyugati vízgyüjtö medencék vízi útjait. Az egyik ilyen ösvény, amelyet a Carrier törzsbeli indiánok évszázadokon át használták a Hulbe tanyánál kezdödött és észak - nyugati irányban 10 km hosszúságban szelte át a vadont, hogy a Summit Tónál elérjen az északi vízgyüjtö medence legdélibb részéhez. Az 1870 - es évek elején ugrásszerüen megnött a forgalom, amikor a hajószámra hozott aranyásók az Omenica környékén lévö aranylelö helyek felé igyekeztek. Giscome Portage - t, ahogy az ösvényt elnevezték, szekér úttá szélesítették. Az arany láz lelohadása után az utat ismét birtokba vette a vadon.

Albert Huble (1872 - 1947) az 1900 - as évek elején jelent meg a környéken. Huble , aki prémvadász volt, 1904 - ben társult Edward Seebach - al (1880 - 1931) és közösen egy Trading Post - ot létesítetek a Gisom Portage déli végén. Huble 1905 -ben jogot szerzett a földhöz és megkezdte a tanya létrehozását. Dolgos ember volt. Erdöt irtott, zöldség félét és gabonát termelt, állatokat tartott, csere - kereskedett és fuvarozott árút a Giscome Portage - on át, amellyet Seebach - al együtt újra megnyitottak. Emellett volt ideje családot alapítani is. Nyolc gyermeknek volt az apja. A növekvö család és a folyami közlekedés hanyatlása Huble - ékat Prince George - ba való költözködésre kényszerítette az 1920 - as évek elején. 1927 - ben eladta a tanyát egy dús gazdag amerikai özvegynek, akinek birtokában volt egészen 1958 - ig. Ezután a Tanya sürün cserélt gazdát. Az épületek elhanyagolttá váltak. A 70 - es évek végén már csak a gerenda ház állt úgy - ahogy mivel egyik sarka már a földbe süllyedt. A föld ekkor a tartományi kormány kezén volt és mint köz - legelö szolgált.

Most már joggal kérdezhetitek, hogy került egy erdész balek a legelöre. Munka köröm révén kerültem kapcsolatba a Huble tanyával. A Fraser - Fort George Regional District tervezö/rendezö osztályán dolgozom. Feladatunk az önkormányzattal nem rendelkezö területek közigazgatását intézni. Egyik feladat körünk a Regional Parkok létesítése. Mi voltunk egyike az elsöknek akik összeállítottunk egy hivatalos Regional Park tervet B.C. - ben. Fö célunk a tervvel megvédeni a vidékünk egy - egy természeti jellegzetes-

séget és a természet élvezésének lehetöségét elösegíteni a park által nyujtott kényelemmel. Rám esö feladat a terep elözetes bejárása, az utak, sétányok/ösvények kitüzése és az ezután következö munkálatok felvigyázása. Hát ebbe a munkakörbe lehetne sorolni a müemlékek védelmét is.

Már a 70 - es évek végén felhívtuk a tartomány kormány illetékes miniszteriumának figyelmét a Huble tanya történelmi jelentöségére és kérvényeztük, hogy nyilvánítsák Tartományi Parkká. Ez a kisérlet sikertelennek bizonyult, bár az illetékesek, úgy anyagit mint erkölcsit igértek, ha a Regional District létesít egy parkot a tanya körül. Ezzel megindult a lassanforgó kereke a bürokratikus gépezetnek.. Kérvény benyujtása ide, kérvény benyujtása oda. A miniszteriumok gyönyörüen passzolták az aktákat egymásközt és vissza hozzánk. Ezek részleteivel nem untatlak benneteket, de a föbb mérföld köveket megemlitem. Elöször is kidolgoztunk egy helyreállítási tervet, miszerint a tanya úgy lesz helyre állítva és olyan élet fog benne folyni mint az 1910 - es években. 1983 - ban megalakult a Giscome Portage Historical Society, melynek feladata a tanya helyre állítása majd pedig annak vezetése/fentartása lett.

A kormánytól megkaptuk a tanyát és még 22 hektárnyi területet Regional Park céljára. Úgy becsültük, hogy a helyre állítási költségek és a park létesítése, bele értve az oda vezetö dülö út országúttá való fejlesztése is közel hatszázezer dollárba fog kerülni. Ebben az összegben bele volt számítva az adományok és önkéntes munka értéke is. Pénz rendelkezésre állt különbözö állami szervektöl, de bizonyítanunk kellett, hogy a tanya jelentös túrista atrakció lesz. Szerencsére ezt nem volt nehéz bebizonyítani. A vendég könyv amerikai, európai és Kanada más részéböl jövö látogatók neveivel van tele.

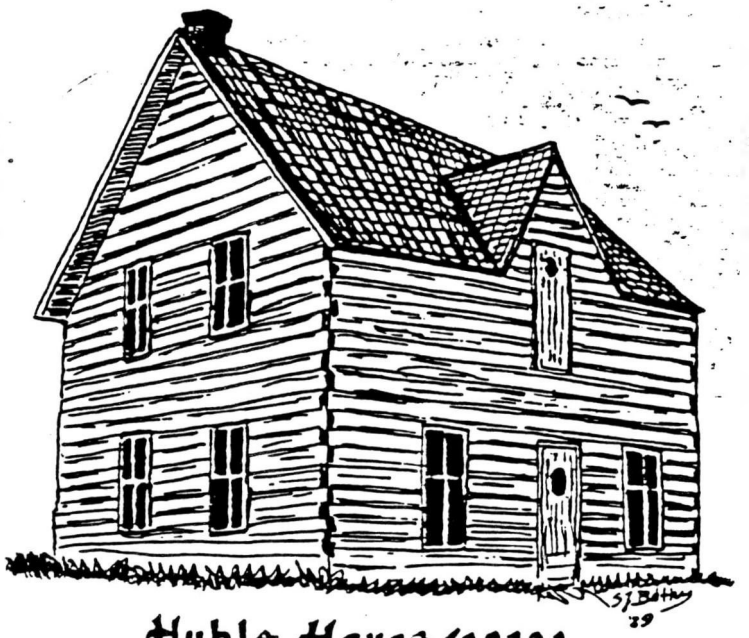

A helyre állítási munkák 1985 - ben kezdödtek. A B.C. Heritage Trust ötvenezer dollárt folyósított, a ház külsö részének helyreállítására. A Society pedig tizenhat ezer dollárt kapott a Canada Work Grant révén. 1986 - ban az Expo Legacy Fund révén további kétszáz ötven ezer dollár jött a segítségünkre. A Regional District is fedezte a maga részét a Regional Fundból, amely a telek/ház adóból van féretéve park létesítés és fentartás céljára. Mivel a köz pénze van használva a helyreállítási munkák nagy körültekintéssel lettek kivitelezve. Huble még álmában sem gondolt volna arra, hogy talaj stabilizáló munkálatokat végezzen. Ez szükségszerüvé vált, hogy a talajvizet el vezessük a ház és egyéb gazdaági épületek alól. Ugyancsak nyomás alatt tartósított gerendák lettek a ház alá rakva és egyéb más modern apróságok is lettek alkalmazva.

A sokévi szívós munka meghozta az eredményét. A Huble ház teljes renoválása és berendezése elkészült. Szeptember 10 - én a Giscome Portage Regional Park, gyöngyszemével a Huble házzal egyetemben megnyílt a nagy közönség számára. Különösen jó érzés volt látni az ünneplök közt Huble két gyereket is, akik 70 év után vissza tértek szülöhelyükre.

HIT NÉLKÜL NINCS FELTÁMADÁS

Major Richárd

Hálát adok a Jó-Istennek, mert a magyarságban, ha nem is hiánytalanul, de mégis minden katasztrófa ellenére, meg volt az a kis törzs, gerinc, mely hitt rendületlenül, elpusztíthatatlanul; újjászületve ifjúságunkban, íróinkban, értelmiségünk és népünk egy részében (még itt az emigrációban is). Sohasem volt kétségem afelöl, amit most igazolva látok: a magyar nép mártírjainak veráldozata 1956 öszén a világtörténelemnek egy új fejezetét nyitotta meg. 1956 október 23 egy olyan "világrend" meghasonlásának dátuma, melynek összeomlása ugyan egy több évtizedes folyamat, de a végsö szembesítés mégis elkerülhetetlen. Ez egyben a kezdet és a vég; nélküle nincs glaznoszt, sem peresztrojka. Ezt lehet lekicsinyelni vagy le is tagadni, de meg-nem-történté tenni nem lehet.

Ma sokan hangoztatják: "nagy változások vannak otthon". Változás az, ha több mint három évtized sötétségére fényt derítünk? Ez magában véve a tényeken természetesen nem változtat. De ha ez sem hozna végeredményben átalakulást akkor még elviselhetetlenebb lessz a ránkeröszakolt sötétség, melyet csakis egy véres társadalmi robbanás lesz képes feloldani. Még nem is olyan régen ez a "sötetség" mihozzánk is kinyujtotta csápjait.

A fennt említett változásoknak talán legreálisabb eredménye az otthoni reform-nemzedék szervezkedése és kikristályosodása. Ez a kristályosodási folyamat valóban elkerülhetetlen, mert ugyancsak meglepödve találkozunk olyan "reformerek" csapataival akikröl ezt el sem mertük volna képzelni. Mégis úgy érzem jobb ha elfelejtjük az evvel

kapcsolatos kényelmetlen emlékeinket. Az a megújhodás, mely jövönknek záloga, tiszta kell, hogy legyen; mentes a múlt és a megtorlásra vágyás szennyesétöl.

Alfánk (α) az 1956-os Forradalom; Omegánk (ω) a jövö független és demokra tikus Magyarországa kell, hogy legyen egy emberöltö távlata. Ennek az emberöltönek elsö két évtizedét az a terror és sötétség jellemezte, mely a vérbe fojtott forradalmat követte. A magyarság érdekeit ezekben az évtizedekben a "Szellemi Haza" jogán a forradalmi emigráció képviselte; gyakorlatilag mint az egyetlen lehetséges "Ellenzék". Ez az ellenzék nem szünt meg ébren tartani a nagyvilág figyelmét és közvéleményét az idegen érdekeket kiszolgáló magyar országi rezsim müködéséröl, ugyancsak fáradhatatlanul átmentette '56 hagyatékát az utókornak, a magyar csírából fakadó új nemzedéknek, mely a 80-as évek elején kezdte szárnyait bontani a Monori Találkozón. Az újra felparázsló gyökértüz továbbterjedt a gombamódra elöbújó "szamizdát" sajtóban, melyet a Tollasék által szerkesztett "Nemzetör" könyv alakjában is a magyar tömegek kezébe juttatott (otthon is); találóan "FÜGGETLEN FORUM" néven, az ébredezö magyar demokratikus fórumok elöhírnöke ként.

Aztán jöttek a magyar értelmiség legjobbjai által megrendezett Lakitelek-i -találkozók az egyre tehetetlenebbé váló és csödbe jutott szovjet-szocialista rendszerrel szemben. A Magyar Demokrata Fórum körvonalainak kibontakozása maga után vonta a különféle árnyalatú reform-mozgalmak mozaikját, mely ma már a magyar politikai életnek vissza nem fordítható realitása.

1988 szeptember 3-án (ma pontosan egy éves jubileumát ünneplem) a Magyar Demokrata Fórum (MDF) Lakiteleken hivatalosan megalakult; s úgyszólván néhány hónap leforgása alatt az ország minden részében megtalálható tömegszervezetté vált.
(Egyébként, ha valóban olvassátok ezt a folyóiratot, a tavalyi számban már bövebben értesülhettetek a MDF alapelveiröl és céljairól).

Az MDF kibontakozása talán legjellemzöbben a vadvirágok módján feltörö 1956-os forradalmi bizottságokhoz hasonlítható, melyek minden elözetes szervezés nélkül, néhány nap leforgása alatt az egész ország területén s csaknem a társadalom minden szintjén spontán jöttek létre. Eredetét és célkitüzéseit tekintve ez a hasonlóság és szellemi örökség magától értetödö.

Természetesen a fenti megállapítások nem vonnak le semmit a többi figyelemre méltó reform mozgalmak értékéböl, melyek a különféle újjászervezödö politikai pártokkal együtt jogosan tartanak igényt arra, hogy kivegyék részüket a magyar politikai struktúra megreformálásából.

A változás tényét és lényegét boncolgatva, valóban szembe kell néznünk a megváltozott helyzettel, mely nagy mértékben befolyásolja az emigrációs ellenzék szerepét is. Ma már otthon is van Ellenzék, melynek ereje naprólnapra nö. Minden reményünk meg lehet arra, hogy ez az Ellenzék békés eszközökkel is meg tudja változtatni az államhatalom és társadalom politikai eröviszonyait a szükséges reformok érdekében. Tehát az emigráció politikai szerepe is megváltozott, melynek elsödleges feladata a hazai reform-nemzedék

támogatása kell, hogy legyen. Ez a támogatás nyilvánuljon meg úgy szellemi mint gazdasági vonatkozásban, de teljesen önzetlenül. Ez alatt azt értem, hogy mi emigrációban élö magyarok ne próbáljuk manipulálni az otthoni helyzetet. Nemzetünkben az elmúlt négy évtized olyan változásokat eredményezett, melyek a külföldre szakadt és ugyancsak erösen átalakult magyarság számára nehezen felfoghatók.

A fent említett otthoni reform-nemzedék böven rendelkezik olyan vezetö egyéniségekkel akik reálisan értékelik az otthoni viszonyokat és lényegében is megértik a Kárpátmedencében élö jelenkori magyarság sorskérdéseit és igényeit, ami öket teszi leginkább hivatottá az irányítás szerepére.

Bár a hazai reform mozgalom szellemileg és erkölcsileg magasan felette áll a hatalmon lévö kisebbségnek, anyagi bázisuk azokéval szemben jelentéktelen. Ha a manapság gyakran emlegetett pluralizmus valóban teret nyit a reformerek számára a politikai arénában, anyagi bázis hiányában helyzetük kétséges. Ez a vonatkozás az amelyben a magyar emigráció szerepe nagy jelentöségü lehet. Most ismét alkalma nyílik a magyar emigráció egyes rétegeinek (I decline to be more specific) '56-os adóságunk törlesztésére.

A MDF létrehozása a magyar politikai élet légüres terében egy olyan platform megjelenését jelentette, ahol a különféle vélemények demokratikus módon ütköztethetök. E mozgalom alapítói és vezetöi (amellyel magam is teljes mértékben egyetértettem) nem politikai pártként indították el ezt a szinte "nemzet-gyülés"t. De meglepetésünkre ez ma már egy olyan tömeg-mozgalom, amely sodorja magával az eseményeket. A MDF idei országos gyülésén a szavazók túlnyomó többsége úgy döntött, hogy a MDF mint politikai párt is kapcsolód-jon be a politikai életbe. (Függetlenül egyéni véleményektöl; - egy demokratikus szervezet csak úgy maradhat hü nevéhez, ha a többségi akarat érvényesül.)

Külföldön is komoly érdeklödés mutatkozik a MDF tevékenysége iránt, mely nem csak a taglétszám emelkedésében, hanem abban is megnyilvánul, hogy szép számmal alakulnak MDF Baráti Társaságok, melyek támogatására az otthoni Fórumnak nagy szüksége van. [Bri-tish Columbia-i érdeklödök az alábbi telefonszámon nyerhetnek felvilágosítást: (604) 263-4305].

A következökben az érdekesség kedvéért idézek néhány pontot a MDF program-jából (89/10 HITEL, 50-52 old.):

" I. A MDF független szellemi-politikai mozgalom. ...
II. Válaszút elé érkeztünk! ... Válságban van az ország! ...
III. Fordulatra van szükség! ...

1. a MDF kezdeményezi:

- rendkívüli, szabadon és demokratikusan megválasztot alkotmányozó nemzetgyülés összehívását, amely
- elökészíti társadalmi-szakmai vitára bocsátja, majd elfogadja Magyarország új alkotmányát és az új választójogi törvényt.
- meghatározza a pártok, független politikai mozgalmak müködésének és a választásokon való részvételének szabályait;
- elökészíti az esedékes helyi önkormányzati és országgyülési választásokat, majd feloszlatja

önmagát, és átadja helyét az új demokratikus választójogi törvény és választás alapján létrejövö parlamentnek. ...

A MDF, mint a nemzet demokratikus önszervezödésének egyik mozgató ereje, részt kiván venni a helyi és országos választásokon, s ott jelölteket is állít. Megoldandó feladatnak és a demkratikus jogállam elöfeltételének tekintjük:
- a párt és az állami funkciók szétválasztását;
- a politikai pluralizmust, a valóságos többpártrendszer kialakulását;
- a törvényhozói, a végrehajtó és a bírói hatalom függetlenségét a pártpolitikától; ...

6. Külpolitikai feladatok ... Magyarország egy egységesülö Nyugat és egy szétesö, széthulló Kelet-Európában keresi most helyét. ...Egy katonai tömböktöl mentes jövendöbeli Európa a végcélunk, ... a külföldi haderök teljes kivonása más országok területéröl. ... a kisebbségi és a nyugati szórványmagyarság helyzetének javítása külkapcsolataink egyik központi eleme legyen. A Kárpát-medencén kívülre került magyarság a nemzet részeként, ha egyénileg igényli, korlátozás nélkül élhessen magyar állampolgári jogaival. ... semilyen gyakorlati hátrányuk ne legyen amiatt, mert a történelem sodra távolabbra vetette öket. A MDF arra törekszik, hogy részükre a kettös állampolgárság lehetösége intézményesüljön. ... " B.pest, 1989 március 12.

MAGYAR SZABADSÁGHARCOS VILÁGSZÖVETSÉG XI. VILÁG KONGRESSZUSA, CALGARY 1988.

BESZÁMOLÓ A JELENLEGI MAGYARORSZÁGI HELYZETRÖL:

1988 október 12. Major Richárd, *
Vancouver, B. C.

Tisztelt kongresszusi elnökség, mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, kedves barátaim !

Kivételes megtiszteltetés érdemtelen személyem számára az, hogy ma itt e nagy tekintélyü és fontosságú világszövetség kongresszusán, annak elnökének kérésére elemezzem a néhány nappal ezelött befejezett magyarországi látogatásom személyes tapasztalatait.

Mielött bármit is mondanék elöadásom tárgyával kapcsolatban, szeretném kihangsúlyozni: semilyen hivatalos vagy nem hivatalos személyt vagy társaságot nem képviselek, mondanivalómat személyi felelösség terhe mellett teszem. Mivelhogy beszámolóm tárgykörének minden egyes részletkérdése magában véve önálló és tetemes témát képvisel, így csak röviden és többnyire általános értelemben érintem azokat a rendelkezésre álló idö miatt. Ami kiegészitésre és konkrét adatok említésére szorul az valószinüleg könnyebben lehetne megoldható egy kérdésfelelet formában levezetett értekezleten.

Az a hazalátogató magyar emigráns, aki nem járt Magyarországon az elmúlt 10 évben, meglepödve tapasztalhatja, hogy hosszabb idöre van szükség ahhoz, hogy a jelenlegi magyar

helyzetet és társadalmat valójában meg is tudja érteni. Ezt talán úgy is jellemezhetném, barátaim: "idegenek" lettünk saját hön szeretett szülöhazánkban. A mai magyar irodalom és általunk táplált "szellemi haza" fogalma, valószínüleg egy sokkal elvontabb fogalom a trianoni határokon belül élö magyar társadalom nagy többségének, mint a "szorvány-magyarság" számára. Az elmúlt 4 évtized lelki és politikai kényszer-zubbonya mélyreható változásokat eredményezett hazánkban. Ehhez hozzá kell tennem azt, hogy mi is sokat változtunk nyugati környezetünkben, amely még inkább növeli az így keletkezett szakadékot.

A nyugati normákhoz szokott magyar szemében megdöbbentöen szembetünök azok a társadalmi és gazdasági anomáliák, amelyek akarva nemakarva bírálatra kényszerítik a szemlélöt. Ez, még ha jóindulat is van a bírálat mögött, tudat alatti, bár sok esetben keserüen megnyilvánuló ellenszenvet és megnemértést eredményez a vasfüggöny mögé kényszerített és középkorba illö problémákkal küzködö magyarokban. Ez a nem kívánatos surlódás ébresztett annak tudatára, hogy mi itt már bizonyos szempontból kívülállók vagyunk. Valamit keresünk, ami már nincs; és nem értjük ami van.

Most, amikor lényeges változások vannak folyamatban a vasfüggöny mögött és a magát kommunistának valló párthatalom immár a szocializmus elérhetöségét is mérlegeli, nyiltan elismerve csödbe rohanó állapotát, szembetünö a néptömegek fásultsága. Ezt az állapotot kedvezötlenül befolyásolja a magyar értelmiség jó részének az a hallgatólagos kiegyezése, mely a kissé nagyobb kenyér fejében létrejött egyesség révén nem hisz, de titokban nem is remél semmilyen komolyabb változást. Az emberek nagy többsége egyszerüen nem hisz abban, hogy Magyarországon lesz érdemleges változás. Valahogy az az érzésem, a nagy többség megelégszik az információnak évtizedeken át hermetikusan elzárt szelepjeinek hirtelen nyitásával, mely mindenkit elképeszt olyan szenzációk hallásával, amit titokban amúgy is mindenki tudott.

Kérem szépen, az úgynevezett "Horthy-rendszer rémhír özöne és rágalom hadjárata a szovjet uralom terrorjáról", ma mind felbugyborékol ebböl a sajnálatos mocsárvilágból, a nemzeti-szocialista haláltáborok méltó társa ként. A pártapparátus középkorú vezetöi szörnyülködve pellengérezik az elpatkolt hóhérok bünlajstromát, míg a korosabb cinkosok szemlesütve lapítanak kapitális és adómentes nyugdíjaik árnyékában. Az utcák embere mindezt közömbösen könyveli el, mint a Marxizmus-Leninizmus újabb fejezetét.

Bárkivel beszéltem, aki tudta honnan jövök, mind ugyan azt a nótát fújta. Végeredményben mindenki a rendszert szidja mint az ország csödjének elöidézöjét, függetlenül társadalmi és politikai hovatartozásától. Nem lepödtem volna meg, ha hosszú erdei sétáim valamely pihenöjén a mellém leülö Kádár János ugyan azt a refraint idézte volna, amit már annyira megszoktam. Mindenki a csödröl beszél, de csaknem senki sem hisz a kibontakozásban. A hatalom továbbra is dogmatikusan hirdeti a szocializmus építését; melyhez a nyugati tökés gazdasági rendszer kölcsönei és technikai támogatása elengedhetetlenül szükséges; gazdasági rendszerünk nyugati mintára való átszervezése érdekében? Ezt a célt szolgálná többek között az adózási rendszer bevezetése, az új társulási törvény, a nyugati demokratikus államokkal megkötött gazdasági szerzödések, stb.

A gazdasági helyzet problémái közül, hogy csak néhányat emlitsünk: a nagy méretü beruházások (BNV)* terhei és káros következményei, a külföldi kölcsönök törlesztése, a

technikai lemaradás (korszerü gépek, computer technológia), a munkafegyelem lazulása, a termelö munkában résztvevök és részt nem vevök kedvezötlen arányszáma, a szocialista/kommunista blokkal kötött kedvezötlen közismert és titkos gazdasági és katonai szerzödések terhei, stb. *(BNV = Bös-Nagymarosi Vízlépcsö).

Ilyen körülmények között az annyira kivánatos gazdasági reformok természetesen párhuzamos politikai és társadalmi reformok nélkül aligha valósíthatók meg. Itt már sokkal szembetünöbbek az ellentmondások. Ugyanis a hatalom pluralizmust és demokratikus reformokat hirdet, de ezt az egy-párt rendszer megörzésével a párton belül értelmezik. Ez az a hasonló dialektikus "fából-vaskarika" mint a már jól ismert "népi-demokrácia" fogalma a proletár diktatúra keretein belül; melyet egy találó müszaki vicc a geometriai kör és annak középpontjához való viszonyával jellemez; ugyanis a népi-demokrácia egy olyan demokrácia, melynek minden részecskéje épp olyan távol van a demokrácia fogalmától.

A kudarcok megmagyarázására ismét a régi bevált gyógyszer alkalmazható; tehát a hatalom helycserés támadással önkritikát gyakorol, bár egy eddig nem ismert fokon. Egy emberöltö kolosszális tévedései és büntettei tárulnak a nyilvánosság elé. Az ebböl levont következtetés épp oly elképesztö: valóban minden nagyon el lett hibázva, de mindez csupán emberi tévedés volt. Az ideológia, bár módosításra szorul, mégis szent és sérthetetlen és annak a pártnak a vezetöszerepe, mely mind e katasztrófát elöidézte, vita tárgyát nem képezheti.

Csodálható az otthoni tömegek fásultsága és szkeptikus bizalmatlansága? Nem hiszem. Sokan úgy érzik, hogy ennek a véget nem érö ideológiai sinus görbének csupán egy újabb csúcspontjára értünk, miután törvényszerüen következik az elkerülhetetlen negativ fázis hullámvölgye.

A magyar társadalom a 4 évtizedes tüzzel-vassal eröltetett szocializálás ellenére egy erösen polarizált osztályokra bomló társadalom képét nyújtja. Nagy vonalakban ez a tagozódás: a párt arisztokrácia, a kisebb kiváltságokat élvezö közönséges párt tagok rétege, az értelmiség rétegei, az ipari munkásság, a mezögazdasági dolgozók és a nincstelenek rétegei. Bár a meghirdetett reformok közül az emberi szabadság jogok mérsékelt térnyerése lényeges lépés a helyes irányban, ugyanakkor a párt arisztokráciára támaszkodó hatalmi rendszer messze elmarad a több-párt rendszeren alapuló parlamentáris demokráciától.

Komplikálja Magyarország helyzetét az elmúlt 4 évtized magyar kormányainak súlyos mulasztásai a kisebbségi sorban élö több milliós magyar tömegek problémáival kapcsolatban. De határainkon belül is komoly problémák mutatkoznak úgymint: az alkoholizmus, öngyilkosság, népesség csökkenés, az eltartottak megadóztatása (gyermek-adó), az infláció növekedése, a reálbérek és az életszínvonal csökkenése, stb.

Hát van egyáltalán remény a kibontakozásra? Tesszük fel a kérdést. Történelmünk egy kis nép példátlan élniakarásának tükörképe. Minálunk volt már tatár dúlás, török dúlás, idegen uralkodóház labancai elöl való bujdosás, majd felszabadúlás. Ez a legutóbbi dúlás után szinte csodával határos módon állt lábra ez a világégésben lerombolt és kifosztott ország, alig 3 év leforgása alatt. De az ezt követö emberöltö sötétsége után vajjon mit tartogat számunkra a sors?

Erre a nagy kérdésre csupán az otthon felnövö ifjuságunk, nemzeti irodalmunk kiapadhatatlan forrásai és az ebböl táplálkozó értelmiségünk bár kicsiny de reményt adó rétege tudja és fogja megadni a választ. A kérdések mélységes lényegét és nyitját csupán ök értik. Amennyiben a világpolitikai feltételek azt megengedik, csakis ök képesek és jogosultak arra, hogy vezessék a magyar nemzetet a megújhodás és felemelkedés útján a jövöbe. De hát mit tehetünk mi, emigrációba szakadt "szórvány-magyarok"?

A felelet egyszerü: azt amit eddig. Ennek történelmi értéke és jelentösége ma már, minden öntetszelgés és nagyképüség nélkül mondhatom, vitathatatlan realitás. Dörömbölünk itt nyugaton, feltárjuk a valóságot az itteni hatalmasságok, de ugyanúgy a demokratikus néptömegek elött. És nem utolsó sorban, a tölünk telhetö módon, támogatjuk az otthoni reform nemzedéket. Ennek a reform nemzedéknek az élén áll a Magyar Demokrata Fórum (MDF), melyröl már többé kevésbbé tájékozottak vagyunk a nyugaton megjelenö számos sajtótermékeink, elsösorban a "Nemzetör" révén. Itt utalok a 80-as évek elején létrejött Monori-találkozóra, majd az azt követö lakiteleki megbeszélésekre, az 1987 évi Lakiteleki-nyilatkozatra, végül is az idén szeptember 4-én közrebocsájtott MDF Alapító Levélre és a nálam lévö MDF napjainkban kibocsájtott Ideiglenes Alapszabályára. Nem lenne teljes a kép ha itt említés nélkül hagynánk a majdnem azonos nevü "FÜGGETLEN FORUM" könyv alakjában megjelent sajtóterméket, a MDF elöhírnökét.

Módomban állt személyesen is meggyözödni nemzetünk eme történelmi jelentöségü akciójáról, egyrészt lakiteleki látogatásom alkalmával, másrészt személyes részvételemmel a MDF elsö két nagyszabású nyilvános fórumán szeptember 10-én Esztergomban és október 1-én Szegeden. Az esztergomi fórum a magyar gazdasági életben gon-dot okozó ökológiai problémákkal, elsösorban a Duna vízredszerében, a BNV építése következtében várható károsodásokkal; míg a szegedi fórum a magyar társadalom égetö szociológiai problémáival foglalkozott, ugymint: a nemzet elöregedése, krónikus népesedés csökkenés, alkoholizmus, a magyar családok felbomlása, magyar nemzetiségi problémák, stb. Ezeknek a fórumoknak anyaga eléggé terjedelmes, így itt a rendel kezésre álló idö miatt ezekkel elöadás formájában nem foglalkozhatunk, de ha arra alkalom nyílna, úgy kérdés-felelet formájában beszámolhatok az érdeklödöknek. Egyébként a MDF-nak szándékában áll a megtartott fórumok anyagának sajtó alá rendezése. A MDF hivatalos sajtóterméke a "HITEL", egy havonta kétszer megjelenö, kb. 60 oldalas folyóirat ez év novemberében fog megjelenni, mely külföldön is megrendelhetö. Akit érdekel, nálam van néhány megrendelö lap, valamint MDF belépési nyilatkozat.

Eszmefuttatásom jövönkre vonatkozó utóbbi megállapításait feltételes módba tettem, mikor azokat világpolitikai feltételekhez kötöttem. Az otthoni elemzések is többé-kevésbbé megegyeznek nézeteimmel ezen a téren. Lényeges és mélyreható változásokra csak akkor számíthatunk, ha magában a Szovjet Unióban megindult reformok érvényre jutnak;ha Magyarország gyarmati függösége megszünik és a megszálló szovjet hadsereget kivonják hazánk területéröl; ha Magyarország önálló gazdasági politikát, a ránk kényszerített elönytelen szerzödésektöl mentesen, folytathat; végül is pedig 1956-os forradalmunk társadalmi és politikai reformjai meg valósulhatnak, úgymint: a kiváltságos párt arisztokrácia megszüntetése (itt nem gondolok börtönre, kötélre vagy koncentrációs táborokra, csupán a szürke társadalmi állapot feledésbe merülö homályára); valamint a többségi képviselet

elvén alapuló parlamentáris demokrácia megalakítása.

Az otthoni hivatalos szervektöl eredö dialógus gyakran nem világos, bár idönként kedvezöbben hangzik. Mindenesetre az a benyomás, hogy túl sok a szöveg de kevés a kézzel fogható eredmény. Egy hitelét vesztett rendszernek nagyon kell erölködnie ahhoz, hogy némi hitelt nyerjen. A magyar megújhodás és valódi reformok számbavehetö tábora egyre nö. Szeretném azt hinni, hogy egy vissza nem fodítható folyamatnak vagyunk a szemtanúi. Ezekben a berkekben a fent említett hitel már nem központi kérdés, csupán az általuk tisztán látott feltételek idörendi megvalósulása.

Ami pedig minket illet, talán idöszerüen felyezném be meglátásaimat, ha megismételném azt amit egy a 60-as évek elején mondott beszédem végére tettem: "A magyarság nagyon jól tudja mit akar, a mi közremüködésünktöl függöen vagy akár attól függetlenül is; bár önzetlen segítségünkre nagy szüksége van és arra számít is. Csupán egy kérdésre kell itt valamen nyiünknek választ adni, mely azóta sem kopott el és nem gyözöm kihangsúlyozni fontosságát - ha magyarságunk valóban ér valamit nekünk, ez az utolsó szalmaszál amelybe kapaszkodhatunk, ez a kérdés pedig: tudsz e önzetlenül segíteni, szóval és tettel, ha szükség lenne rá, anélkül hogy cserében bármit is várnál ezért? Erre a kérdésre a választ külön-külön saját magunknak kell megtenni újra és újra.

Válaszunktól függetlenül, hiszem, hogy a magyarság idövel el fogja érni céljait, melyeket 1849 október 6-tól 1956 november 4-én és még annyi emlékezetes dátumon át napjainkig sem másított vagy felejtett.

* 1956 november végéig mint okleveles erdömérnök teljesítettem állami szolgálatot Magyarországon, bár ez év elejétöl néhány nap kivételével az ÁVH jóvoltából háziörizetben éltem, mely kényszer állapotot 1956 okt.29-töl pesti tartózkodásommal mintegy 3 hétre önkényesen megszakítottam. Ezt követöleg családommal eltávoztam hazámból. Azóta külföldön, kezdetben Nagy-Britániában, majd 1957 májusa óta családommal B.C.-ban tartózkodom, ahol a sors iróniá- jából pályát változtatva mint elektrómérnök a B.C. Hydro alkalmazásából 30 évi szolgálat után mentem nyugdíjba. Aranka, feleségem a vancouveri R.K. Magyar Nöegylet elnöke; 3 magyarul beszélö cserkészleányunk van, immár valamennyien férjezett fiatalasszonyok.

Eszmei függetlenségemre mindig féltékenyen vigyázó természetemhez híven semmilyen politikai párthoz vagy hatalmi érdekközösséghez, sem azelött sem jelenleg nem tartozom. Mindennek ellenére a történelmi magyar nemzeti és szellemi örökségnek, függetlenségi mozgalmaink sok százados törekvéseinek, így 1956-os nemzeti szabadságharcunknak és társadalmi/politikai forradal munknak teljesen elkötelezett híve és szószólója vagyok. Ezen az alapon indokolhatom két olyan szervezetben való alapító tagságomat, mint a Vancou veri 1956-os Magyar Emlékmü Testület és a magyarországi Lakiteleken megalakult Magyar Demokrata Fórum, annak elsö "szórvány-magyar" tagjaként.

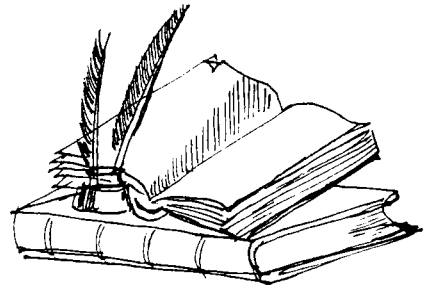

JILTED BY THE MISTRESS

Joe Bakó

Now, why would it take a season for a long-time, ardent Montreal Canadiens fan to get over the 1988 Gretzky trade? To be sure, the deal probably topped Babe Ruth's going from Boston to New York in 1919, or Diego Maradona's from Barcelona to Naples in 1984. And most observers agree that the trade has been good for hockey. Yet, metaphorically speaking, the move has left me feeling like a married man jilted by his - mistress.

I have followed the Canadiens since the early 1960s, when television came to the Woss Lake logging camp on northern Vancouver Island, where I lived and worked at the time. I have found Montreal's dominating elegance irresistible and our relationship has worked like a good marriage: her success has consistently pleased me, and I have been an enthusiastic and faithful supporter.

Rooting for the Canadiens then was not easy. In the camp Toronto was the people's choice. Three consecutive Maple Leaf Stanley Cups (1962-63-64) and a regular doze of "Francophobia" put Montreal fans in the minority, and our loyalty to the test. Fortunately, the Canadiens came through with back-to-back Stanley Cups (1965-66), vindicating us. Then disaster struck. Punch Imlach's aging troops upset heavily favoured Montreal in the 1967 Stanley Cup final. That sapped the swagger from our gait and the snotty Toronto gloating was hard to take.

But the setback was temporary and rooting for the Canadiens has been immensely rewarding. While 1967 was it for the Leafs, the "Flying Frenchmen" had won the Cup eight more times before the 1970s ran out.

"Les Habitants" have had all the ingredients needed to be great: fast, attractive play; an awesome aura of class, flair, tradition and mystique; astute general managers in Frank Selke and Sam Pollock; winning coaches in Toe Blake (eight Stanley Cups in 13 seasons) and Scotty Bowman (five in seven); versatile "domestiques"; and, of course, a glittering succession of French-Canadian superstars, stamping the team with identity, and providing the difference between competitiveness and grandeur (Jean Beliveau, Jacques Plante, "Pocket" Richard, Ivan Cournoyer, and "le demon blonde" - "Guy, Guy, Guy" Lafleur).

I used to think that the Montreal hegemony would just go on forever. But decay set in on the 1980s. Pollock and Bowman were gone, and "Flower Power" was waning. The new management opted for size (Doug Wickenheiser) over superstar potential (Denis Savard) in the 1980 draft. That seemed to set the trend, and Montreal has declined into just another big, tough, competitive but unexciting club. In other words, the "wife" was loosing her spirit and neglecting her appearance.

Then in the spring of 1983, I spotted a "fair maiden": Edmonton. The Oilers were breezing through the playoffs and lost only in the final to the reigning New York Islanders. But, clearly, everything was in place for a new hockey dynasty: skillful, exuberant play with offensive orgies; an impudent but perceptive g.m./coach in Glen Sather; a talented young

and sassy team; and, of course, Wayne Gretzky, the ultimate, game-defining superstar.

Although I still "loved" Montreal, I just could not keep my mind off the Oilers. I began rooting for Edmonton on the sly. Call it a "midlife crisis", if you must, I have taken a "mistress". Fortunately, Edmonton and Montreal have not met in a Stanley Cup final, albeit it was close in 1986. That would have ben like running into your wife with your mistress on your arm.

The "torrid romance" lasted for six years and four Stanley Cups, with the delicious promise of more to come. But just when I began contemplating "divorce", the Oilers traded the Great One. I was shocked. Suddenly, Edmonton was looking more and more like just another big, tough, competitive but unexciting club; the "mistress" more and more like the "missus".

So, here I am, still trying to sort out my loyalties. Whom do I root for in the new season? As a Vancouverite I have, of course, always rooted for the Canucks and always will. Even when Montreal is in town, I secretly hope for a tie. The Canucks usually need the point, and the Canadiens usually can afford it. However, Vancouver is "family". I am delighted that "sweet sister" is shedding her blemishes, but "kissing her" would be like a tie.

As for Edmonton, I don't think I can forgive her. And I just could not be comfortable with all that L.A. glitz.

On the other hand, there has always been something climactic about yelling "GO HABS, GO!" at the top of my lungs. Although Calgary beat the Canadiens fair and square for hockey's Holy Grail in 1989, Montreal has shown some of her old spirit and spunk, if not yet her old greatness and glamour. I'll crawl back to her, confess, repent, beg for forgivness, pledge an end to "philandering" - and hope that Montreal g.m., "Senator" Serge Savard, can unearth a genuine superstar soon. It could be just like old times again.

UNVEILING OF MEMORIAL PLAQUE AND DEDICATION CEREMONY

Géza Benkö *

Ladies and gentlemen, fellow Canadians,descendants of the European captive nations, Croatians, Poles, Ukrainians, dear friends of Hungary, distinguished guests. Let me greet you on this wonderful occasion, when we gather to dedicate a tree and unveil a memorial for some of the most important ideals in our life:"Freedom, justice and democracy".

When I read these magnificent words from this plaque, some of you, especially those of you who were born in this country, might ask, wondering: so what? We have all these in Canada, why should we need a bronze plaque to remind us of that ?

These young people usually don't believe that such a basic element of a happy life can be lost in Canada, the same way as other countries lost it so many times in history.

Hungarians on the other hand, and many small nations in Europe, know it well, how hard it is to achieve freedom and democracy and how easy it is to lose it, inspite of all efforts of the people who are trying to hang on to it. For more than a thousand years the history of the Hungarian people is one of oppression and fights for independence.

Hungarians were ruled by the Hapsburgs for 420 years, the Turks for 150 years and the Soviets for 45 years, but they still speak their own Magyar language, not German, Turkish or Russian. This small, heroic nation knows, almost more than any other, the value and the high price you have to pay for freedom and democracy.

One-hundred and forty-one years ago, on March 15, 1848, Hungarian patriots declared a list of demands which included - among other things - freedom of the press, freedom of speech and assembly, a freely elected parliament. With this declaration, the war of independence against the Hapsburg rule began. This fight for freedom was crushed by the Russian army, just as the uprising we started against communist oppression in 1956. The list of demands we made to the communist government was almost identical to the list our ancestors made to the Hapsburgs more than a century before.

For the same unattained ideals thousands of patriots laid down their lives in 1848 and in 1956. Today, the young generation of Hungarians is still demanding from the government, free elections, multiparty choices and basic human rights. They want to achieve the same kind of freedom, justice and democracy that we enjoy here in the west and most of us take for granted.

Not too long ago, a black bishop spoke in the Canadian Parliament. Bishop Tutu, from South Africa, was fighting for his people and for what he believes is their right, and the Canadian
leaders listened, agreed and acted on behalf of the black bishop and his people.

I admire Bishop Tutu for his faith, courage and effectiveness; and at the same time, when I think in terms of ourselves, the descendants of the oppressed European nations, I can't help wondering: what are we doing wrong? Why can't we arouse the interest of our own representatives in Ottawa or even in our own city?

I came here 32 years ago with 37,000 other refugees, We all became citizens a long time ago. There are millions of others like me in this country - former refugees of the communist oppressed Poland, Croatia, Ukraine, Baltic nations or Hungary.Yet I have not seen any ex-Hungarian speaking in the Canadian Parliament about the human rights violations in Hungary. I seldom hear in the media about the 7 million Ukrainians or the people of Cambodia or Afghanistan who were systematically murdered, because they did not want communism.

Nobody is demanding sanctions or economic pressure against the communist empire, which is holding 122 million people enslaved behind the iron curtain, in a totally unwanted

and inhuman system - kept alive by the brute force of terror. On the contrary, our government is wasting millions of tax dollars to help communist regimes and turning a deaf ear, or paying lip-service to the concern of millions of its citizens who escaped from these countries.

Maybe we should blame no one but ourselves. Maybe we are not good enough Canadians, because we just sink into the warm swamp of comfortable western life, with a full stomach and carefree apathy. If this was not so, then how could we elect leaders in governments,mayors and aldermen, who would be ready to criticize our ally and are eager to make friends with our enemy?

Two years ago the city council of Vancouver did not allow our memorial to stand in a public park. It took a change in administration - and I take my hat off to Mayor Campbell and the present Park Board - to reach this memorable day. The mayor of Victoria's favourite past time is to demonstrate against American navy ships when they visit Victoria. She also patronized the Sandanista celebration of its communist revolution. Why do we allow these people to make decisions in our name, when they consider the sensitivity of the dictators to be more important than the feelings and desires of their own constituents ?

The only answer I can find to this question is that if you don't want to get involved in politics - which is really the control and direction of our life - somebody is going to do it for you ! Perhaps you don't know that nearly 40% of Canadian voters do not belong to the English or French founding nations? It is high time that you and I realize it, that we have considerable political power and we have to learn to use it !

This recognition is not new. Captive nation groups were organized and acted together in Europe and the United States for a long time.Our life-experience with communism is the assurance that we can not allow the fate of our mother countries to fall upon our adopted homeland. We can be better Canadians and more effective citizens if "We stand on guard for thee". These loyalties are not contradictory, they complement each other. Those who lost their freedom , value it more once they regain it, and we can not be more loyal to the spirit of 1956, than by jealously guarding and protecting the freedom of Canada.

Let me recite a few words from Archibald MacLeish at this point, who was the chief librarian of the United States Congress and wrote this in 1957:

> "Nevertheless, we should not forget, in all the suffering and pain, that we owe the people of Hungary more than our pity. We owe them also pride and praise. For their defeat has been itself a triumph. Those Hungarian students and workers and women and fighting children have done more to close the future to Communism than armies or diplomats had done before them. They have given more and done more. For what they have done has been to expose the brutal hypocrisy of Communism for all of Asia, all of Africa, all the world to see. So long as men live in any country who remember the murder

> of Hungary. Soviet Russia will never again be able to pose before the world as the benefactor of mankind. The Hungarian dead have torn that mask
> off. Their fingers hold its tatters in their graves" .

With these thoughts I dedicate the memorial plaque to the martyrs of 1956. And when you read "Remember Hungary", you should never forget that they fought and died for our freedom too. President Kennedy said in 1960 that:

> "October 23, 1956, is a day that will forever live in the annals of free men and free nations. It was a day of courage, conscience, and a triumph. No other day since history began has shown more clearly the eternal unquenchability of man's desire to be free,
>
> whatever the odds against success, whatever the sacrifice required.
> Americans will never - at any summit meeting in any treaty declaration, in words or even in our minds - recognize Soviet domination of Hungary. Hungary's claim to independence and liberty is not based on sentiment or politics. It is deeply rooted in history, in culture, and in law. No matter what sort of puppet government they may maintain, we do not mean see that claim abandoned".

The seeds of freedom were sown on that day, wetted with the blood of the victims and germinated into a tree of liberty. I like to see this redwood (Sequoia) tree to be the symbol of freedom to all the oppressed people. I hope that freedom loving Canadians will protect and nurture this tree as it grows into the next century. One day we will all be gone, but future generations from all nations can enjoy it, and learn that freedom is worth fighting for, and that the heroes of 1956 gave their life for the benefit of all mankind. It is our sacred duty to continue their struggle until every nation can benefit from their sacrifice. May God help us to see it happen in our life time.

*

This speech was delivered by Géza Benkö, graduate of the Sopron Division, Faculty of Forestry, University of B.C. 1958, founding member and past president of the Canadian - Hungarian Society of Victoria (1966-74), past president of the Hungarian Freedom Fighters Federation of Canada (1985-88).

Queen Elizabeth Park. Vancouver, B.C. March 19, 1989.

HARMINC ÉVES TALÁLKOZÓ

Vidám társaság jött össze ünneplö hangulatban, október 8 - án este felé a vancouveri Szász vendéglö barátságos helységében. Az 1959 tavaszán végzett "negyedéves"- ek örvendeztek egymásnak feleségeik kellemes társaságában. Mozgalmas három évtized után találkoztunk, immár harmadszor ilyen családias formában.

Pár szám elevenítse fel a multat és a közeli idöket életünkböl. 1959 - ben végeztünk a University of British Columbia erdész fakultás Sopron Diviziójján, Bachelor of Science of Forestry - erdömérnöki diplomával. Két kollégánk meghalt, egy Magyarországra települt, egynek nyoma veszett.

A találkozóra 20 végzett tag és 14 házastárs társasága jött össze. Évfolyamtársaink közül hárman már mozgalmas életet élö nyugdíjasok. A második és harmadik generáció is említésre érdemes, 69 gyerek és 8 unoka született évfolyamunk körében.

A társaság jó egészségben és jó színben van. Hajszínben "deres" a divat mostanában és az évgyürük többnyire le nem tagadhatók. Messzire került kollégáink, Grátzer Miki, Tarnócai Karcsi és Magasi Laci levélben üdvözöltek bennünket. Ketten utazás során országon kívül voltak. Az együttlét során névsor szerint ki - ki számot adott családjáról, életéröl. Akik meg távol voltak, azokról hírek alapján tájékoztattuk az egybegyülteket.

Évfolyamunk régi szelleme hála Istennek tovább él, éljen ezután is. Adja Isten, hogy öt év mulva hasonló szellemben és friss jó egészségben találkozzunk ujra.

Üdv az erdésznek !

Takács Jóska,

Évfolyam krónikás.

A SZEMTANU RÖVID BESZÁMOLÓJA A PÁNEURÓPAI PIKNIKRÖL

Kozák Edit

Éppen Sopronban tartózkodtunk augusztus 19 - én. Jó barátok hívják fel a figyelmem a nem mindennapi eseményre. Soha vissza nem térö alkalom megnézni közelröl az igazi vasfüggönyt s hozni belöle a barátoknak és ismerösöknek egy - egy darabot.

Kedves barátok társaságában, autóval közelítjük meg a megjelölt helyet. Az esemény színterére csak gyalogosan juthatunk. Autóbusz autóbusz hátán, közöttük személykocsik próbálnak elöbbre jutni. Jövö - menö gyalogosok százai teszik lassúvá a haladást. Jönnek, kezükben kisebb - nagyobb darab szöges drót, arcuk elgondolkodó, jövöt kutató.

Megpillantom a drót akadályt, a messze nyúló "senki földjét" s azonnal egy megtörtént eset jut az eszembe. Az 1970 - s évek derekán gyerekeket nyaraltattunk Köszegen. A tábor - vezetö külön engedélyt és külön autóbuszt szerzett, hogy a gyerekeknek megmutathassuk az úgynevezett "senki földjén" levö 7 vezér forrást. Magyar földön, magyar müvészek által készített, 7 ösmagyar vezér szobra örzi a forrást. Egyszerü földi halandó nem juthat el oda a megszállás óta, hiszen "seki följén" csobog. Az elsö számú drót akadálynál leállít bennünket a két határör. Szigorúan kettös sorba állítanak s megparancsolják, hogy így maradjunk mindvégig az úton, oda és vissza.

A gyerekek kóstolgatják a forrás vizét, mi probálgatjuk tudásunkat:"Ki is volt a hét vezér ? - Álmos.."

Hátra pillantok. A 40 gyerek és 5 kiséröre - nem túlzok - legalább 12 géppisztoly csöve meredt. Meg vérebek is figyeltek bennünket a bokrok mögül, szorosan gazdájukhoz húzódva, ugrásra készen.

Ez a történet villan át agyamon, amikor izmos kiséröm segitségével nekilátunk a drót aprításának. Nem vagyunk egyedül. Öreg, fiatal, nö, férfi, gyerek birkózik a drótvágó szerszámokkal. Van aki zsebkésével próbálkozik, sikertelenül. Senki se szótlan. Mindenki tesz valami megjegyzést a mellette állónak. "Erre bezzeg volt import anyag ! Ez nem rozsdásodott el 40 év alatt ! De bezzeg..." Gyülik a szégyenteljes emlék.

A határör tornya most szabad préda. Elég körülményes a felmászás, a létrafokok gömbvasból készültek, bizonytalan a lépkedés rajtuk. Azért tömve van, s elötte sorban állnak a leendö próbálkozók.

Elnézve Ausztria felé, onnan is gyalogosan, csoportosan közeledö embereket látni. Némelyikük népviseletben. Szabad a járás a két ország között./Mindjárt ki is használta vagy 350 keletnémet állampolgár/.

Ülök a füvön. Hallgatom a szónoklatokat. Európa összes nemzete elküldte képviselöit erre a találkozóra. Hallgatom és elfog a lelkesedés. Mögöttünk, kissé távolabb lacipecsenyét sütnek, vatta cukrot árulnak, áll a vásár. Még távolabb lovas bemutató zajlik. Mellettünk valamelyik osztrák falu tánccsoportja készülödik fellépésre. "Ezt is megértük ! " sóhajtja mellettem egy idös néni, aki - a meghívót félreértve Habsburg Ottót látja kiszállni minden valamirevaló autóból.

Indulni kell vissza a városba. Este Tóniék 30 éves találkozója lesz a Lokomotív Étteremben. Mielött végleg búcsút veszünk a "senki földjétöl", felkeressük a FIDESZ, FKGP, MDP, SZDSZ stb. sátrait, ahol némi adomány fejében tanusitványt kapunk a drót eredeti voltáról.

PÁNEURÓPAI PIKNIK SOPRONBAN,

a „vasfüggöny” helyén!

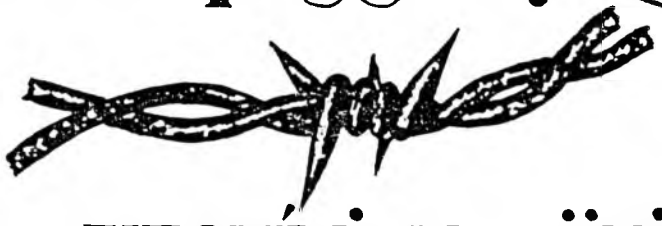

MEGHÍVJUK ÖNÖKET

1989. aug. 19-én, 15^{00}-tól

SOPRONPUSZTÁRA,

a volt határsáv melletti területre, ahol az Országos Klubtanács SORSKÖZÖSSÉG '89 Tábora, a FIDESZ, az MDF, a Magyar Cserkészszövetség, a Szabad Demokraták Szövetsége, a TDDSz, valamint szomszédos országok független szervezeteinek neves képviselőivel találkozhatnak!

A helyszínen hideg-meleg ételekkel, és italokkal BÜFÉ várja vendégeinket! 14.30-tól a VOLÁN Pu.-ról különbuszokat indítunk, igény szerinti sűrűséggel és számban. Vissza Sopronba 18.00-tól késő estig óránként indítunk különjáratokat.

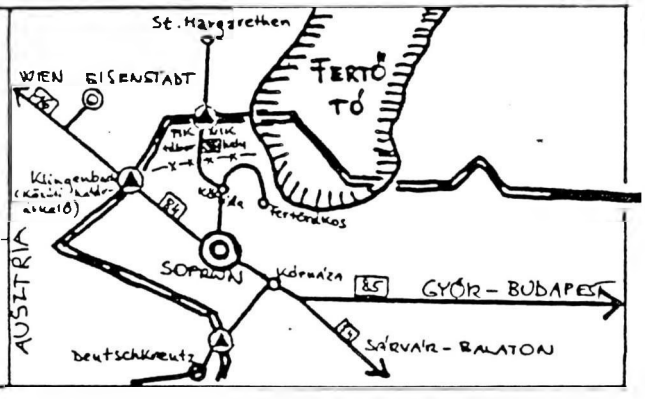

A RENDEZVÉNY VÉDNÖKEI:

dr. Habsburg Ottó és Pozsgay Imre

(az Európa Parlament képviselője) (államminiszter)

Program:

15.00 - 16.30: A rendezvény védnökeinek üzenete. Neves művészek politikusok (pl. CSÓRI SÁNDOR, KONRÁD GYÖRGY) beszédei. Nemzetiségi tánc- és énekegyüttesek bemutatója.

16.30 - 18.00: **„Bontsd és vidd!”** A saját kezűleg bontott vasfüggöny-darabokat tanusítvánnyal látjuk el, s azt ki-ki hazaviheti!

18.30 - 20.00: Az URMOS táncegyüttes bemutatója.

20.00-tól éjszakáig: táncház, szalonnasütés, tűzgyújtás.

Rendezvényunket támogatja: Kőszeg-Hegyaljai Intézőbizottság; HUNGARHOTELS; GySEV

MINDEN ÉRDEKLŐDŐT SZERETETTEL VÁRNAK A SZERVEZŐK:

MDF Debreceni Szervezete; Országos Klubtanács; SOPRONI ELLENZÉKI KEREKASZTAL (FIDESZ, FKgP, MDF, SZDSZ)

Hungary honors Forestry professor

By JO MOSS

Hungary has bestowed an honorary degree on UBC Forestry Professor Antal Kozak and in doing so extended an official olive branch to more than 200 exiled faculty and students who fled after the short-lived Hungarian revolution 33 years ago.

Kozak received his honorary doctorate from the state-controlled Sopron University of Forestry and Wood Science, a 180-year old university which in its time was considered one of the leading forestry schools in Europe.

The degree was awarded in association with a national science congress in Budapest, Aug. 21-26.

He was part of a group which represented almost an entire university that defected from Hungary and came to Canada to join the Forestry Faculty at UBC.

To Kozak, his honorary degree is the government's way of saying all is forgiven.

"They had to reach out to the Sopron group in some way and this was how they chose to do it," Kozak explained.

In 1956, Kozak was 20 and a third-year forestry student at the university when Hungarians rose up against the Communist government that had been in power since World War II. He and other students organized truck convoys to ship supplies of medicine, food, clothes and blood from Austria to resistance fighters in Budapest, 200 kilometres away.

Kozak escorted one of the last shipments into the beleaguered capital, where the truck was fired upon several times as it reached the city.

Two days later, on Nov. 4, after 12 days of fighting, the uprising was quelled by Soviet troops and an exodus of Sopron students and faculty slipped over the border to Austria.

"We were scared," said Kozak, adding that most Hungarians knew from the outset the revolution had little chance of success. "It was like a mosquito fighting an elephant."

Hungarians had hoped the western world would side with their cause, but the Suez Canal crisis diverted global attention from the small Soviet satellite country to matters of more pressing economic concern.

Once it was realized almost the entire Sopron school had escaped to Austria, the group contacted twenty countries around the world asking for asylum. Canada's offer seemed the most suitable and in 1957, Kozak was one of 200 students and 14 faculty who arrived at UBC to establish the Sopron Division of Forestry.

They fully expected to return to their homeland within a year or two, but it was almost ten years before the Hungarian government declared an amnesty for exiled nationals. Even then, Kozak says, many people believed they would be jailed if they returned.

He graduated with his BSF from UBC in 1959, and went on to complete a masters and PhD before joining the faculty as a part-time lecturer in 1963. Colleagues Laszlo Adamovich, Oscar Sziklai and Laszlo Paszner are also members of the Sopron group. Kozak is now Associate Dean of Forestry and Professor of Forest Resources Management.

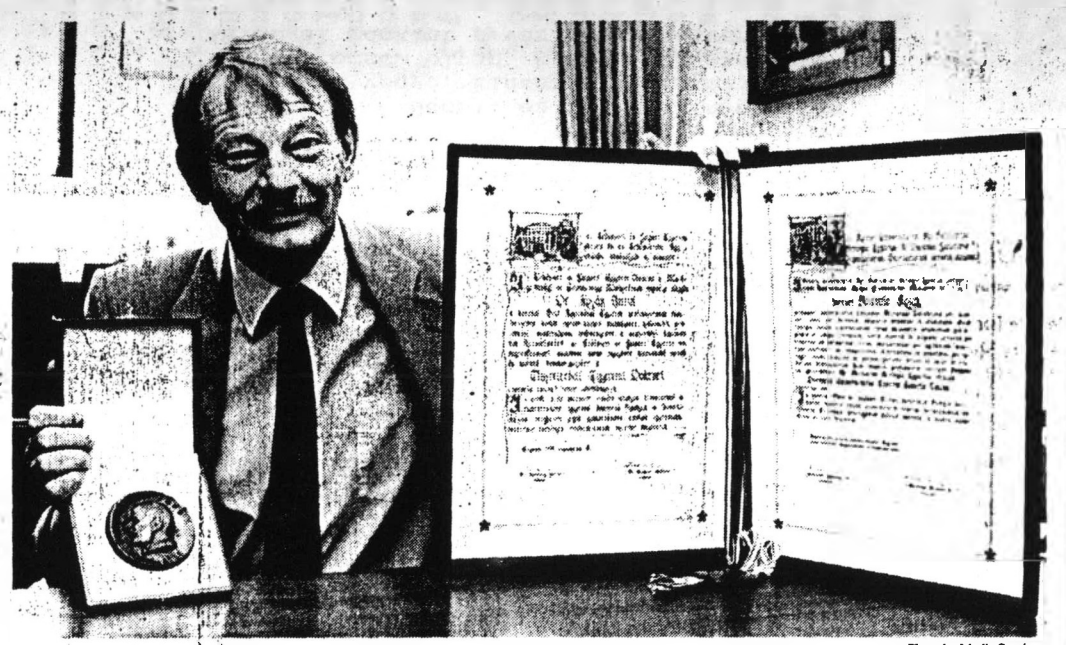

Photo by Media Services

Forestry Professor Antal Kozak shows off honorary degree awarded by Sopron University in Hungary. He received the silver medal from the Hungarian national research institute for his contributions to forestry research.

One of Kozak's research topics over the last 25 years has been to investigate better ways of predicting the quantity and quality of commercial lumber available in standing trees. He has developed mathematical modelling techniques which can calculate precise diameters and volumes of the logs to be processed from 33 B.C. tree species.

Kozak has just finished refining the technique for use by the provincial government and developed supporting software programs.

"It's a brand-new technique that's simpler and faster than others and will have a wide application," he said.

One of the first countries to benefit from his research, outside of Canada, may be Hungary.

Kozak has visited frequently over the last two decades to see his parents. But his first official invitation to return home was when Sopron university asked him to lecture and undertake research last year.

The move towards reconciliation by awarding an honorary degree to a Sopron group member was a moment of triumph for the Sopron community in Canada, still a closely-knit group, with a strong national identity and patriotic ties.

In addition to the degree, Kozak was awarded a medal from the national forestry research institute in recognition of his contributions to forest research in Hungary.

A NYUGDIJAS "VALÓSÁG"

Id. Apt Ödön

Hosszú szolgálatnak nyugalom a vége,
Amikor elértem, felnéztem az égre:
Hála Istennek, most már megpihenek !
Nem parancsol senki, magam ura leszek !

Nem lesz többé nekem zsarnokom az óra
Nem pislogok félve a nagymutatóra.
Nem is olvasgatom, mikor üt és hányat !
És nem kell ott hagynom a jó meleg ágyat.

Csak akkor kelek fel, amikor jólesik !
Az egész háznépem kívánságom lesi,
Etetnek, itatnak, vakarják a hátam,
Ezt a boldog időt, hej! de régen vártam.

Most, hogy benne vagyok, ezek a remények
igen lelankadtak, soványabbá lettek.
Negyven éves vágyam most már csak fogalom...
Várj ! Mindjárt elmondom, milyen a nyugalom.

Rám virradt az első nyugalomnak napja
S feleségem így szólt: "Hallja Édesapja"
- És rám villantotta gyanusan a szemét -
"Jogosan igénylem fele segítségét !"

Elvégre nekem ezt esküvel fogadta
Dehát amig szolgált, el-el halasztgatta.
Már egy kis segitség énreám is ráférhet.
Meglátja nem lesz sok. Meg hisz most már ráér!

Azelőtt feleség, háziállat, gyerek
Mindnyájan nálamnál korábban felkeltek.
Most már 5 órakor a házba sem férek,
Azon a jogcímen, hogy most már ráérek.

Feleségem sohasem volt beteg eddig
Nem is panaszkodott, hogy tán gyengélkedik,
De mostan, mióta hogy nyugdíjba léptem,
Nagyokat nyögdécsel, minden nyomon lépten.

Már reggel fájlalja a vállát, a torkát
Szagolgat napközben frissen reszelt tormát.
Annyi baj eléri, mig leszáll az este'
Susogni tudja csak: "Végem van rögvest !"

Emiatt kell nekem korábban felkelni

Hej, amikor én még szolgálatban voltam
A cigarettáma sem magam vásároltam !
De most keservesen változott a szöveg:
"Hiszen most már ráer, csinálja az öreg !"

Éjjel, ha a macska elnyávogja magát
Igy szól feleségem: ehol van a kabát,
Ereszd ki öregem, várd meg ugye, nem félsz
Majd aztán lepihensz, hiszen most már ráérsz.

Ha pékhez, cipészhez, vagy a boltba megyek
Ott is az áldozat mindig csak én leszek !
Megfájdul a nyelvem, olyan sokszor kérek,
Dehát leintenek, hogy én még ráérek !

Mikor leülhetnék, jönnek az unokák.
Szilaj, borzas fiúk, maszatos leánykák
Mind az én nyakamon ugrálnak szegények
Cibálnak, rángatnak. Türöm, mert ráérek...

Istenem! Ha már mindenre ráérek,
Én üljek azért is, akit elitéltek?
Hol volt ez a sok baj elbujva idáig?
Biztosan rám vártak, Nyugdíjaztatásig!

Ilyen keserves lett életemnek vége.
No, majd ha meghalok, megpihenek végre !
Ámde álmot láttam, ami megmutatta
Milyen boldogság vár rám, a nyugdíjasra.

A menyország előtt állt sorban nagy sereg
Fele mérgelödik, fele meg kesereg.
Megkérdek egy bácsit, aki leghátul áll:
Mondja: ez a sok nép itten most mire vár?

Azt mondja a bácsi: ez itt mind nyugdíjas
Pihenésre vágyó, kihasznált, foghíjas.
Van itt öcsém olyan, ki már többszáz éve
Álldogál idekint s vár a bemenésre !

Ezért hát úgy kösd fel te is a nadrágod
Soká lesz az mire az Urat te meglátod !
Mert ha a kapuig némelyik el is ér
Hátrább !-kiált Péter; kend nyugdíjas, ráér !!!

39

A KAPOCS ELÖFIZETÖI

Az alábbi névsor elöfizetöink nevét tünteti fel 1989 okt29-én és hogy meddig vannak elöfizetve:

Ágh M.	89
Adamovich L.	-
Andódy E.	89
Apt K.	-
Bajzák D.	93
Bakó J.	-
Bakos T.	90
Balatinecz J.	-
Barabás J.	92
Baraksó J.	89
Baranyayné	91
Báthy I.	89
Benkö G.	92
Bige Zs.	89
Bódig J.	89
Bogyay E.	90
Bölecz B.	90
Borsosné	
Budai G.	98
Csapó I.	-
Czeiner Zs.	89
Cz. Horváth E.	
Deminger K.	89
Dobozy T.	
Dibuz J. Draskóy Gy. 90	90
Ferenczyné Dr.	T
Fodorné	89
Frey O.	91
Für K.	91
Fülöpp Z.	-
Füstös A.	91
Görgényi B.	90
Grátzer M.	90
Gyöngyösi S.	91
Hahn F.	90
Hajdú Cs.	90
Hankovszky/Must	
Hintsch G.	90
Hirczyné	
Horváth S.	-
Illés I.	
Jablánczy S.	89
Jacsman J.	
Jagodits F.	94
Jakabffy S	
Jákóy A.	89
Jancsik K.	
Jandó T.	91
Jellachich L.	
Józsa J.	92
Józsa L.	91
Kapitány Gy.	91
Kapuszta J.	98
Király/Kenedy	90
Kerekes J.	90
Kis-Tóth E.	89
Kiss Gy.	-
Kiss J.(Oliver)	89
Klima I.	91
Kocsis I.	92
Kocsis T.	90
Komlóssy J.	92
Kondor Gy.	89
Kováts M.	91
Kórán Z.	90
Kozák A.	89
Krajczár E.	
Kuruc F.	90
Kurucz J.	90
Lencsés I.	
Leskó Gy.	91
M.Erd.Egyesület	T
Major R.	95
Matolcsi G.	-
Micki J.	93
Murguly S.	90
Nagy E.	89
Nagy F./Link	91
Nagy-Bozsoky G.	
Nagy M.	89
Németh J.	
Németh L.	89
Németh S.	
Nemzetör	T
Nyers F.	
Orosz I.	
Ötvös I.	-
Pálka L.	-
Palkovics J.	91
Pap G. Néni	89
Pászner L.	89
Pataki I.	
Péch Gy.	90
Pendl F.	90
Perlaki F.	
Ping F	89
Pintér L.	90
Poprádi L.	
Porpáczy L.	
Rab R.	89
Radványi T.	
Rédey J.	89
Reisz J.	91
Roller K.	-
Ronyecz J.	93
Rupf L.	
Safranyik L.	-
Salamon M.	89
Sebastian L.	91
Sinka/Dumont	89
Sivák B.	-
Sóos É.	89
Soproni Egyetem	T
Soproni E.Borbély	T
Szalkai A.	90
Szamosi G.	91
Szamosközi L.	T
Szanyi L.	90
Szármes K.	91
Szász I.	96
Szauer J.	-
Sziklai O.	-
Szilágyi T.	
Szücs Z.	-
Takács J.	-
Takaró L	
Tamási M.	91
Tarnócai K.	91
Tögel Gy.	-
Tóth G.	89
Tóth József	
Tóth János	90
Tuskóné	-
Tuskó Cs.	90
Ugrin B.	T
Udvardy M.	89
Váradi B.	89
Vári M.	90
Varga P.	93
Vass Éva	
Viszlai J.	90
Vlaszaty	89
Witt L.	90
Witt Z.	89

T = Tisztelet Példány

Who's Reading What?

Az Anger-réttől a Világbajnokságig

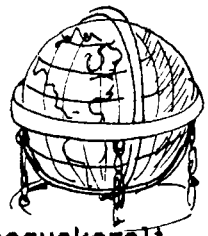

1989 július 27-én egy Skót zsák-pipás zenekar jól begyakorolt indulójára bevonult a Eugene, Oregon Hayward atletikai stadionba hatvan ország atléta csapata a világ minden kontinensét képviselve. Az atléták élén egy csoportban hatvan cserkész lány vitte a résztvevő országok névtábláját és ugyanannyi cserkész fiú vitte egy-egy ország zászlóját. A cserkész csoport mögött vonultak a résztvevő atléták ötéves korcsoportokban minden nemzeti megkülönböztetés nélkül. Legelöl a 35-39 éves nők (a legfiatalabb korosztály), utánnuk a 40-44 éves férfiak és nők. Ezeket követték a többi nők és férfiak ötéves korcsoportjai amig az utolsó atléta bevonult a stadionba. Az utolsó atléta egy 96 éves nyugat-német és a 95-99 éves korcsoport tagja volt. Emellett ő volt a közel 5000-dik résztvevő ezen az atletikai világbajnokságon.

A zsufoltságig megtelt stadion néző közönség számára ez a felvonulás egy igen különleges esemény volt. A különleges esemény a világ legnagyobb atletikai verseny kezdetét jelentette amit valaha bárhol és bármikor megrendeztek a világon. A résztvevő egyének termeszetesen nem túristák hanem egy kissé öregedett de jól edzett atlétak voltak. Készen állva összemérni tehetségüket és erejüket a rendszeressen megrendezett futó,- dobó,- és ugró atletikai számokban.

Az a sport esemény a VIII.-ik Veterán Atletikai Világ-Bajnokság néven került beirva a sport történet nagykönyvébe.

A volt soproni atléták, közöttük Dobribán Géza, Grátzer Miklós és jó magam, amikor a soproni anger-réti pályán edzettünk és versenyeztünk 35-évvel ezelőtt, csak álmodoztunk egy külföldi versenyen való részvételről. Most azonban itt volt a lehetőség mindhármunk számára, nemcsak egy külföldi versenyen hanem egy igazi atletikai világbajnokságon indulni. Mindhárman szorgalmasan edzettünk éveken keresztül és jól tartottuk formánkat és nagy izgalommal vártuk a nagy verseny kezdetét. Sajnos az indulás napján a Géza barátunk Magyarországról, annak ellenére, hogy be volt nevezve, anyagi okok miatt hiányzott a felvonulók sorai közül. A Miklós meg sulyos térd operáció miatt volt kénytelen kihagyni a versenyt. Igy egyedül képviseltem a régi soproni gárdát. A Haladás mez helyett egy USA jelzésü piros-fehér-kék mez-ben vonultam mint a 2,300 tagu USA atléta csapat tagja.

A szinváltoztatásom ellenére a piros-fehér-zöld szin erősen volt képviselve a Világbajnokságon. Huszonnyolc szent koronás mezben indulo

magyar atléta is résztvett a versenyen. Nemcsak résztvettek de igen jól is szerepeltek. Egy csomó arany, ezüst és bronz éremmel tértek vissza hazájukba.

A verseny szelleme olyan volt mint amilyennek az olimpiai játékoknak kellene lennie. A részvétel egyéni volt. Mindenki saját maga állta a költségeit és saját tehetsége és megelégedése szerint versenyzett. A verseny motto-ja nem a győzelem hanem a részvétel volt. Persze a küzdelem szelleme nem hiányzott. Mivel a küzdelem korosztályonként folyt igy a küzdelem jobban ki volt egyensulyozva és az eredmények is ahhoz voltak viszonyitva.

Mivel a veterán sport erőssen fellendült, egésségi és más okok miatt az utobbi 15-20 év alatt, ezért sok veterán atletikai klub alakult a világ legtöbb országában. Ez lehetővé teszi a rendszeres edzést és versenyzést. A versenyszellem erősitése végett hivatalos rekordokat is tartanak nyilván minden számban korosztályokon belül. A világ-, országos- és más csúcsok nyilvántartása mellett a legtöbb atléta egyéni csúcsot is nyilvántart saját fejlődésének a számontartására.

A eugeni Világbajnokság igen izgalmas és baráti szellemben folyt le és a világrekordok bajnoksága is volt. Összessen 124 világrekord lett megdöntve. Emellett az országos és egyéni rekordok megdöntésének számát csak elképzelni tudjuk. De biztosan rengeteg volt. Ez azt jelenti, hogy ez a sport mint minden más sport erőssen fejlődik.

A legtöbb versenyző az én korosztályomban (55-59 éves) nem sokat vesztett ifjúkori eredményeikből. Termeszetesen a fiatalabb korosztályokban kevesebbet és az idősebbekben pedig többet. Én például az 1500 métert csak 35 másodperccel és az 5000 métert pedig másfél perccel futottam lassabban mint egyetemista koromban. Ennek ellenére érmet mégsem nyertem de mind a két számban a mezőny közepe táján végeztem (1500 meteren 79-ből 29.-ik és 5000-en 128 nevezettből 69.-ik lettem).

Különösképpen érdekes volt az idősebb korosztályok versengését végig nézni. Majdnem hihetetlen, hogy például egy 74 éves férfi még mindig le tudja futni a 100 métert 12.4 masodperc alatt. Vagy például egy 94 éves atléta hat számból indul és hat aranyat nyer és majdnem mindet világcsucsal abban a korosztályban.

A bajnokság 10 napig tartott. De számomra hónapokig mert a rendező klubnak tagja vagyok és a verseny szervezésében és rendezésében is résztvettem. Sőtt versenybiró is voltam. Igy a Világbajnoksággal kapcsolatos élményeim még mélyebbek mint azoké akik csak résztvettek rajta.

A Világbajnokság tetőfoka talán a záróünnepély volt ahol az összes versenyző saját nemzetének zászlója alatt vonult be a stadionba de utánna összekeveredtek és szinte minden nemzeti különbség teljessen feloldodott közöttük. A hangsuly nem azon volt, hogy ki volt amerikai, canadai, ausztral, német, magyar, kinai, kenyai vagy akár milyen más nemzetiségü hanem azon, hogy mindenki barát és sportlárs volt. A tömeg szinte egy nagy családi körré vált. Ez a "nagy család" két év mulva újra készül találkozni Turku, Finnországban egy másik hasonló bajnokságon és "családi" összejövetelen résztvenni. Késszen állva új küzdelemre és új rekordok felállitására. Ez annak a jele, hogy egy atléta nehezen veszti el küzdő szellemét és képességét és egy jó atléta "fiatal" marad haláláig.

Üdv az erdésznek:

Hahn Fülöp, Eugene, Oregon.

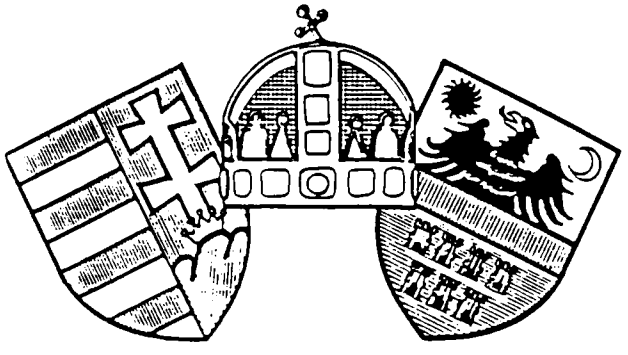

SZÉKELY HIMNUSZ

Ki tudja merre, merre visz a végzet
göröngyös úton, sötét éjjelen.
Segítsd még egyszer győzelemre néped
Csaba királyfi csillag ösvényen.

Maroknyi székely porlik mint a szikla
népek harcától zajló tengeren.
Fejünk az ár, jaj százszor elboritja,
ne hagyd elveszni Erdélyt Istenünk!

SOPRONI DIÁKOK A SZIKLÁS HEGYSÉGBEN

Pécb Gyula beszámolója

1958 nyarán Banff-ben, a Banff Nemzeti Parkban dolgoztunk mint diákok. Tormássy Erzsike (később Fodorné) és Fodor Ági kisegítő ápolónők voltak a kórházban, Számes Kornél és Fodor Gyula az Adminisztrációs Épület körülötti gyepet és a Cascade Kert virágágyait ápolták, Puskás Laci, Homoky Pista, Tóth Géza és e sorok írója Péch Gyula pedig a parkőröknek dolgoztunk a város környékén.

Egyik hétvégén egy másfél napra tervezett kirándulásunkból a harmadik után értünk csak vissza kedden reggel. Akkoriban ellátással tíz dollárt kerestünk naponta, és a parkőrök nevetve mondták: "biztosan a tízdolláros ösvényre kanyarodtatok".

Homoky Pista állt elő az ötlettel a vancouveri őszi bálon hogy "keressük meg a 30 éves nyomainkat" 1988 nyarán. Szinte hihetetlen, az eredeti hatból négyünknek sikerült azt megvalósítani. Puskás Laci és Számes Kornél családi okok miatt nem jöhettek, de mi négyen: Homoky Pista, Tóth Géza, Fodor Gyuszi és Péch Gyula Banff-ben találkoztunk vasárnap, július 24-én. Úgy döntöttünk hogy mindenki magáról gondoskodva, egy öt napos túrán bejárjuk a 30 éve megismert vidéket, és megoldjuk a rejtélyt vajon merrefelé bandukoltunk el az akkoriban alig járt ösvényeken.

A Sunshine Lodge szállóból indultunk hétfőn reggel a négy hágón át vezető, közel 45 km-es túrára, és ott volt pénteken este a búcsúvacsoránk is. Főzőkályhákat, sátrakat, hálózsákokat és élelmiszert cipeltünk, az én hátizsákom pl. 32 kg volt. Természetesen előzékenyen kínáltuk a sok ennivalót!

Első este közel a Brewster Cabin-hoz, a Redearth patak menti és a Gibbon hágóra vezető ösvények elágazásánál, ütöttük fel sátrainkat. Azon este az 1920-as években híres Pat Brewster egyik unokájával, Allisonnal, volt szerencsénk beszélgetnünk a park adminisztrációjának jövő terveiről egy bögre kávé mellett. Másnap a Shadow tó melletti hajdani táborhelyünket kerestük fel a Mt.Ball (3,312 m) impozáns sziklafalai alatt ahol ma fák állnak a volt csemeték és pázsit helyén. Géza rábukkant egy ott hagyott régi sátorcövekre is, én pedig megmártóztam a gleccser-táplálta tó vizében. A kellemes napos délutánt az Izabella csúcs alatti Ball hágó felderítésével töltöttük. Szerdán átláboltunk a Haiduk patak jeges vizén, később két lovas parkőrrel, és valamivel odébb egy nagy csoport holland turistával találkoztunk a Whistling hágón. Tényleg fütyült a szél a törpe vörösfenyők között és gyönyörű panorámát élvezhettünk a hágóról.

Két éjszakát töltöttünk az Egypt tó melletti táborhelyen és csodálkoztunk hihetetlen primitívségén. Nagy forgalma ellenére nem volt ivóvíz, mindenki a közeli gyorsfolyású patakra ment azért, de mosakodni is. A sok sátorhely ellenére mindössze két illemhelyet láttunk. Csütörtökön a Fáraó Csúcsok keleti oldalán felderítettünk három tengerszemet és élveztük a kilátást a környező hegyóriásokra és távoli hegyláncokra. A széles látószögű

lencsék különösen a több-száz-méter magasra szökő sziklafalak alatt fizették ki súlyukat.

Esténként durván tákolt, rönk-székekkel körülvett asztalokon főztünk hordozható tűzhelyeinken. A vacsora után rendszerint sétáltunk, majd forró csokoládét vagy teát szürcsölgetve beszélgettünk hosszan a csillagos éjszakákba.

Pénteken délben a Healy hágón kiderült az 1958-as elkalandozásunk útvonala: a meredek Monarch Ramparts falai miatt egészen biztosan meg tudtuk állapítani hogy a Redearth hágón mentünk egy darabon Albertából British Columbiába át, le a Verdant patak völgyébe, majd észak-kelet felé fordulva - történetesen egészen közel dél-nyugatra a Healy hágótól - másztunk fel egy magas pontra, ahonnan felismertük jobb oldalon a Healy patak völgyét, balra pedig a Fáraó patak völgyét a Fáraó Csúcsok alatt, és mehettünk visszza az ösvényre. Így oldódott meg a rejtély.

Túránkat befejezve, este 8 felé kimosakodva és friss ruhába átöltözve, söröztünk a Sunshine Lodge szállóban mikor Fodorné, Tormássy Erzsike (Csöpi) megérkezett felnőtt István fiával és annak barátnőjével a búcsúvacsorára. Kitűnő hangulatban megtárgyaltuk a kirándulás mozzanatait és ünnepeltük a baráti kapcsolataink felélesztését és erősítését. Lefekvés előtt még Fodor Gyuszi jóvoltából egy kis whisky-t ittunk és István lefényképezte a "soproni diákokat" együtt.

Mikor egyre kevesebben találunk időt az őszi bálokra, csodával határos hogy ötünknek sikerült a Sziklás Hegységben összejönnünk. Az biztos hogy a legközelebbire nem várhatunk 30 évig!

Képek

1. Péch Gyula, Fodor Gyula, Homoky Pista és Tóth Géza az Egypt tó menti táborhelyen az Elefánt hegy előtt.

2. Homoky Pista és Péch Gyula a Ball hágón.

3. Tóth Géza, Homoky Pista és Fodor Gyula a Healy hágóra vezető ösvényen; az Elefánt hegy a háttérben.

4. Fodor Gyula, Péch Gyula és Tóth Géza visszaérkezéskor öt nap táborozás után a Sunshine Lodge szállóhoz közel.

5. A "soproni diákok" áldomást isznak a kirándulás után.

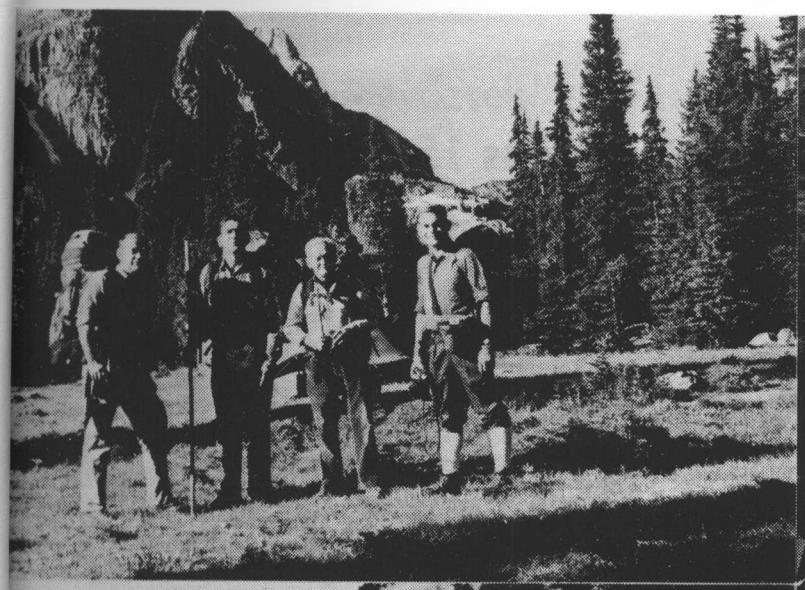

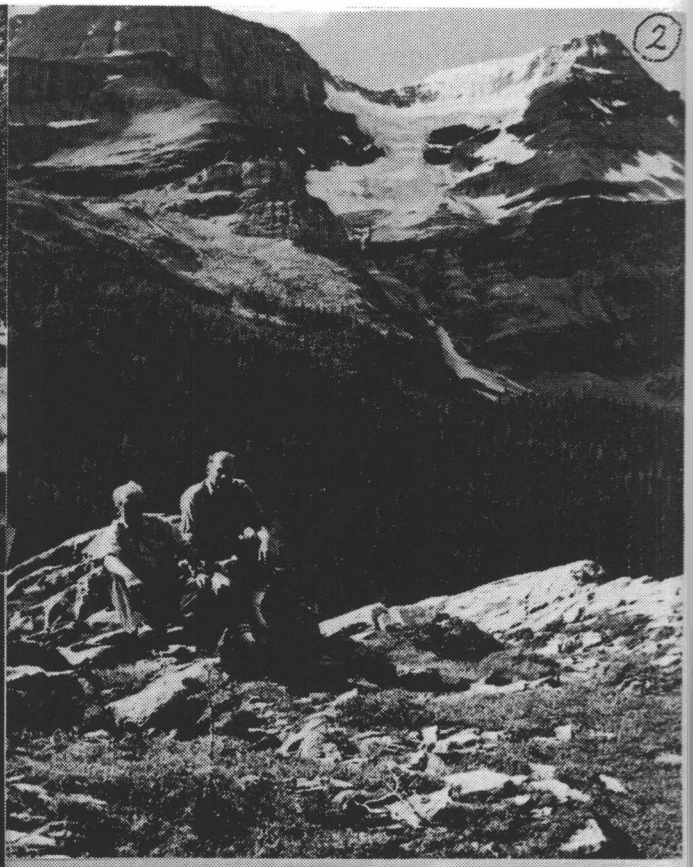

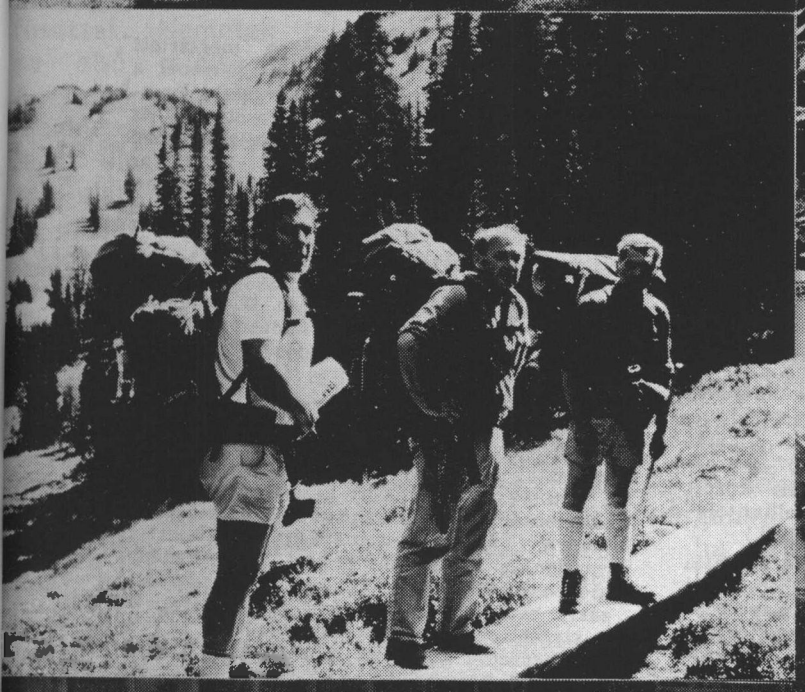

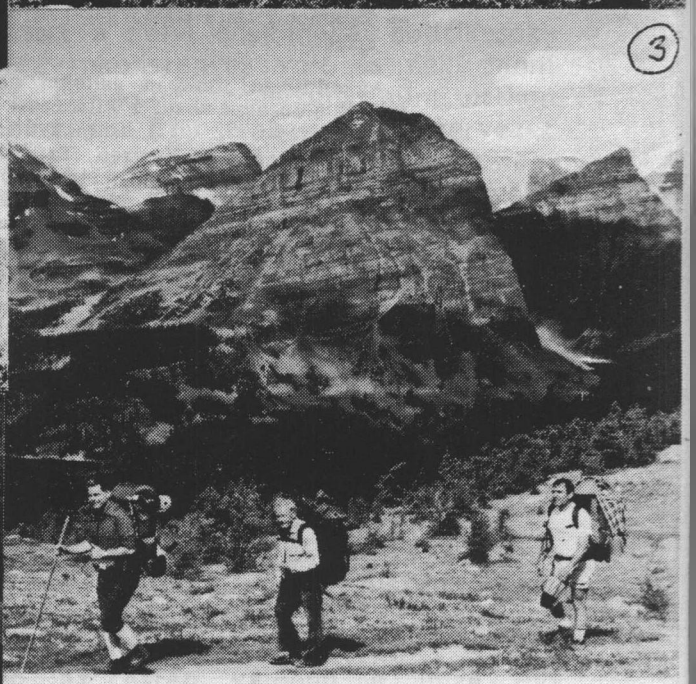

1988 július 25-29,
Redearth Creek –
Healy Creek ösvények,
Banff National Park

Gyula, Péch Gyula, Homoky Pista, Tornássy Erzsike (Fodorné), Tóth Géza

Borbély József

Sopron, 1989. június 15.

In memoriam 1956

A hozzátartozók sem tudták — csupán sejtették néhányan —, hogy a sopronkőhidai régi rabtemetőben nyugszanak kivégzett szeretteik. A forradalom utáni megtorlás során — többségükben a hírhedett mosonmagyaróvári perben — halálraítélt és Győrben kivégzett mártírok.

Név szerint:	*Kivégezték*
— Czifrik Lajos (Mosonmagyaróvár, 1914)	1958. I. 15.
— Földes Gábor színész-rendező (Budapest, 1923)	1958. II. 15.
— Gulyás Lajos református lelkész (Kisújfalu, 1918)	1957. XII. 31.
— Kiss Antal fűtő (Diószeg, 1933)	1957. XII. 31.
— Tihanyi Árpád tanár (Győr, 1916)	1957. XII. 31.
— Török István (Sárvár, 1930)	1958. XII. 2.
— Weintrager László (Mosonmagyaróvár, 1928)	1958. I. 16.
— Zsigmond Imre (Dobórgazsziget, 1924)	1957. XII. 31.

Az éjidőben, titokban, jeltelen sírokba elföldelt áldozatok közul a kilencedik *Szigethy Attila* (Kapuvár, 1912) országgyűlési képviselő, a Dunántúli Nemzeti Tanács elnöke; aki a győri rabkórházban lett 1957-ben — mindmáig tisztázatlan körülmények között — öngyilkos. (Az ő este történő elhantolásán a felesége és leánya jelen lehetett.)

Miután a Soproni Ellenzéki Kerekasztal (FIDESZ, FKgP, MDF, SZDSZ) szervezetei és a Történelmi Igazságtétel Bizottság Soproni Csoportja kezdeményezésére megtörtént a rabtemetőben elföldelt áldozatok azonosítása, a soproni ellenzék felhívásban fordult a város polgáraihoz, hogy „a nemzeti gyász és kegyelet jegyében" emlékezzen meg a város az 1956-os forradalom kilenc mártírjáról; és e rendezvény „legyen a nemzeti megbékélés és megnyugvás aktusa is".

A helyi sajtóban is közzétett felhívás nyomán — Nagy Imre és mártírtársai temetésének előestéjén — több mint ötezer soproni és Sopron környéki polgár gyűlt össze a Széchenyi téren, az Országzászlónál. A Domonkos templomban este 7 órakor gyászmisét celebráltak az áldozatok emlékére. Majd a gyászoló-emlékező polgárság néma menetben, égő fáklyákkal, koszorúkkal, virágcsokrokkal, fekete és nemzetiszín zászlókkal vonult át a városan, a Szent Mihály templomig, ahonnét autóbuszok vitték a résztvevőket a rabtemetőbe. (Az áldozatok nyughelyét és környékét az ellenzéki szervezetek tagjai már korábban megtisztították, rendbehozták.)

Eme elhagyott rabtemetőben megtartott gyászünnepség a lobogó fáklyák fényénél a Himnusz eléneklésével kezdődött. Majd Komlós Andor szemelvényeket olvasott föl az 1956-os forradalmi sajtóból. (Mindeközben halkan, majd fel-felerősödve szólt az Egmond-nyitány, e híres forradalmi zene, emlékeztetve mindenkit 1956 gyönyörű és tragikus őszére, a felkelés hősiességére, a bukásra a gyászra... e késői gyászra.)

Kardos József felolvasta a kivégzett Tihanyi Árpád tanár megrendítő búcsúlevelét. Később Papp János győri színész elszavalta a halálra ítélt színész-rendező Földes Gábor kedves versét, a híres forradalmi verset: Piros a vér a pesti utcán...

Szép és méltó ünnepi beszédet mondott Szentkirályi Zsolt a Soproni Ellenzéki Kerekasztal nevében: emlékeztetve a népes és a könnyekig meghatott hallgatóságot a forradalomra és a leveretésre; az ember elemi jogára, halottai eltemetésére. S felhívott mindenkit a nemzeti békére, a keresztényi megbocsátásra. (Kosztolányi szép szavaival zárta beszédét: „Kissé lehajtani a fejet. De a szívet, azt föl, föl, barátaim."

A beszédet követően fölavatták az áldozatok emlékkeresztjét: „Pro patria 1956". Az egyházak nevében Wladár Gábor református lelkész — a kivégzett Gulyás Lajos lelkésztársa — mondott közös imát.

Az emlékhelyet, a kivégzettek e valószínűsíthető sírhelyeit elborították a Győrből, Mosonmagyaróvárról, Sárvárról érkezett hozzátartozók koszorúi, az ellenzéki szervezetek koszorúi és a virágcsokrok.

Hitel

Tamási Miklós

Jöttek, láttak, – győztek!

Pedig nem is régi harcosokról, vértes daliákról van szó, csak a magyar közélet egyszerű vitézeiről, akiknek egyetlen fegyvere a szépen zengő magyar szó, ének és pajzsuk csupán a tiszta lelkiismeret, az önzetlen hazaszeretet és az elfogulatlan tisztító szándék.

Ismét magyar hét volt Vancouverben. Az Itt - Ott találkozó kedves vendégei nyergelték meg a gépmadarakat, hogy elhozzák hozzánk is az Igét, mert az is kell a kenyér mellé.

Elsőnek Sziki Károly és Szabó Viola futottak. Nemcsak tehetségesek, de már az első találkozásra rokonszenvesek is. A kettő nem jár mindig együtt. Az a meghitt légkör, amit még a pódiumra lépés előtt meg tudtak teremteni, előadásuk alatt nőttön nő. A végin már mintha a saját szívdobbanásunkra figyelnénk. Károly nem mondja a verset vagy a prózai szép szót, hanem ránk fonja-szövi. Új lelkiköntöst ad nekünk a sok meztelen király-nak. Viola pedig bűbájos muzsikus, zeneszerző és énekes. Hegedűn, kobzón vagy gitáron nemcsak a népdalok és azokra épült szerzeményei szólalnak meg, hanem valami sokkal több, amit úgy neveznek, hogy gondolatátvitel, lélekfürdő. A szívünket masszírozza meg, hogy ne verjen olyan rendületlenül, vagy, hogy újra verjen egyáltalán.

Hálás köszönetünk Ugrin atyának (jó család az, amint további oldalainkon majd kiderül) és a katolikus egyháznak, hogy helyet adtak előadásuknak. Velük együtt Kányádi Sándort és Sütő Andrást is befogadták, hiszen az ő üzenetüket közvetítették a legmagasabb művészi fokon. Nem is maradt szem szárazon: talán a mi saját felelőtlenségünket sirattuk. Volt aki azt mondta, nem szabadna ennyire mélyre menni, csillantsuk meg a reményt is. Igen, de honnan? Valóban akkora volt a bánatunk mint az Oltárkő: az egeket verte. Mégse volt az lesujtó teher, mely fékez, gúzsba köt.
Én inkább ösztönző súlynak éreztem nem koloncnak, hanem mintha az óra penduluma lenne, mely úti az időt: hasznos bánat.

Két nappal később, mikor a református templomban tartott előadásuk után felvettem őket, (nem tudtam ott lenni, mert másik vendégeket vártam a repülőtéren) valami különös érzés fogott el, mikor a kis gyülekezeti terembe léptem. Nem melegséget éreztem, nem fényt, nem valami jó illatot vagy ízt: szeretetet éreztem. Csillogtak a szemek. Mintha mindanyiónkban megnyílott volna valami, ami be volt zárva.
Gyöntak az arcok. Pedig kálvinisták voltak.

Szóval így letettek pap és papnő Károly és Viola. Egy boldogabb, emelkedettebb magyar közösséget hagytatok magatok mögött.

Kívánjuk Nektek, magunknak, Erdélynek és az egész magyarságnak, hogy mikor újra közénk jöttök, elzenghessétek a diadal énekeit is.

Már így is a csodák földjén voltunk de a két fiatal másik két kedves vendégnek adta még melegen a kilincset: Für Lajos és felesége Bíró Friderika látogatott el pár napra. Lajos Magyar Demokrata Forum (MDP) egyik vezetője és mintha a választási kampány első állomásán lenne, úgy állt előttünk. Abban mindenesetre különbözött a helyi és kanadai politikusoktól, hogy rokonszenves volt és neki hinni lehetett. Új dolog ez nekünk mint otthon a demokrácia. Egy ember, egy szervezet avagy párt, egy platform, egy nemzetmentő nekibuzdulás és terv, mely előzi tunyaságunk, mely visszaadja bizalmunkat, és ha nem is kiáltottunk életünket és vérünket (pár zabszemet azért adtunk), de hallgatólagosan azért szavaztunk és óra Lajosra és barátaira. Osztatlan elismerés hangjait hallottuk előadása után. Kitűnő modorban és szélsőségektől mentesen, tisztán, egyszerűen és érthetően, de ha szükséges volt szárnyalóan vitt bennünket közelebb a mai magyar valósághoz.
Mintegy százan gyültek össze. Ez Vancouverben nagy szám. S nem hiszem, hogy egy is lett volna közöttük aki sajnálta volna, hogy eljött.

Ezen az estén valóban a haza élő tagjainak éreztük magunkat. Nagy szükségű tagjainak éreztük magunkat. Nagy szükségünk volt nekünk erre az igére is.

Vendégünk a költő szavaival fejezte be mondanivalóját:"Vásznunk dagad, hajónk előre megy! Sikeres utat kapitány! A nagy viharokat terelje el előletek az Úr, és a víz engedelmes legyen, a legénység meg józan. A Vancouveri part imádkozik értetek.

A HATTYÚ LEGENDÁJA

Éppen a képen látható Hattyú-kutat fényképeztem Sopronban, a Lövérek alján, amikor a helyi egyetem bányamérnöki karán végzett egyik ismerősöm rámköszönt.

— A híres kőhattyú — mosolygott egy kis nosztalgiával —, diákságunk egyik kedves emléke. — Majd mint akinek eszébe jutott, hogy olyan valamire célzott, amit a kívülálló nem érthet, azonnal folytatta a magyarázatot.

— Ennek a kőhattyúnak legendája van Sopronban. A díszes kút melletti házban lakott Vendel Miklós, az egyetem egyik legszigorúbb professzora, aki a vizsgaidőszakokban lakásán fogadta a szigorlatozó diákokat. Egy ilyen vizsgán történt, hogy míg Vendel professzor az ablakon át a hattyút nézte, az éppen felelő diák bizony csak néhány szót tudott kinyögni a feltett kérdésre. A professzor akkor lassan megfordult és kimutatott az ablakon.

— Tudja fiam, én magát akkor engedem majd át a vizsgán, ha ez a hattyú megtollasodik.

Másnap azonban a diák újból megjelent a professzornál és vizsgázni akart. Amikor Vendel kicsit ingerülten emlékeztette előző napi szavaira, a fiú az ablak felé mutatott.

— Professzor úr, ha lenne szíves kinézni egy pillanatra...

Vendel Miklós az ablakhoz lépett és hosszan, szótlanul, rezzenéstelen arccal nézte az éjjel „megtollasodott" hattyút, amelyet most diákjainak egy csoportja állt körül. A professzor talán saját diákkorára gondolt, talán az egyenként felragasztott tollak pepecselő munkájára, vagy csak a vidám társaság kedves bohósága

hatott rá, tény, hogy beírta az ellenőrző könyvbe az elégségest. Nem szólt egy szót sem, nem is nevetett, csak a szeme árulta el, hogy egy percre megint fiatalnak érezte magát.

Azóta, mint mondják Sopronban, az egyetemi vizsgaidőszakokban újra meg újra megtollasodik a hattyú.

Amikor én ott jártam, sajnos nem volt vizsgaidőszak.

Ha nem is pont így volt...

A KRAMPAMPULI RECEPTJE

Megtalálta, lejegyezte és közreadja: Kozák Edit

"Éjfél felé jár az idö. A krámpámpulira kerül a sor. Ezt elkészíteni a házigazda kötelessége. O eléje teszik a nagy öblös cintálat, megtöltve törkölypálinkával, a vendégek mind cínpoharat kapnak. A pálinkát aztán a házigazda fidibusszal meggyujtja, s a kékkel, zölddel lobogó borszeszbe marokkal hinti a sárgacukrot, fügét, mazsolaszölöt, amitöl a kék lobogvány közé piros lángnyelvek szökellnek. Ezt hívják a magyarok krámpámpulinak. Ebböl a pokoli kotyvalékból aztán, mikor a legjavában lobog, a házigazda nagy levesmerö kanállal osztogat a vendégek poharaiba, azon forrón, lángolón. Natália bámulva nézi, hogy tudják azt meginni, mikor még táncol a láng a pohárban az ajkuk elött, kisérteties, sírbolti fényt vetve arcaikra".

Jókai M.: A mi lengyelünk.

Recsk 1950–1953

Helyén ma mesébe illő, természetvémi rezervátumot idéző táj. Angyali itra. Recsk küllemre egész takaros u. Ám e film, *Gyarmathy Lívia* es *szörményi Géza* szintézis erejű, iggesztív művészi dokumentumaltasának megtekintése után ökölbe orul az ember keze, sőt, nem szén, a szeme is elharmatosodik. A nny a mérhetetlen emberi szenvesnek, a tenyér görcsösen haragvó ozdulata a konszolidációnak kikiált puha diktatúra határtalan cinizusának szól. Amellyel nyomtalanul tüntették a recski — az egyik áldoit, *Egri György* terminusát kölcsözve — koncentrációs vagy megsemisítő tábor nyomait is. Hisz annak anták mindazok számára, akik önlóan gondolkodnak. Akik nem hajndók sem szóval, sem tettel támotni a szovjet tankoktól védett „faszta kommunizmust" — József Attii szavaira utalván *(Világositsd föl)*.

Gyarmathy Lívia és Böszörményi éza egyrészt azokat az emereket szólaltatták meg, akik negnyerték a Sztálinnal folyatott túlélési versenyt. A fogyok tisztában voltak a „szlogen" rtelmével. Vagy ők, vagy a Generalisszimusz! Az ő szavaikat ellenpozzák az ÁVH-s hóhérok mentegető, kepmutató és hazug megnyilatkoási: megkísérlik letagadni az immár etagadhatatlant. Vagy pedig — s ez olt a film egyik negatív erzelmi mélypontja — ahogy az egyik alacsonyangu őr tette: a cáfolhatatlan és higgadt rendezői kérdések, tanúskodó áldozatok hatására „kijött a sodrából", i elkezdett agresszívan *igeneket* kiáltani arra, amit korábban tagadott: igenis, volt gúzsbakötés, igenis, volt verés és halál. Zavaros mondatainak értelme valami olyasmi: ha valaki nem hajlandó tudomásul venni, hogy a hatalom mást akar, mint ő, hogy ő igenis fölösleges, akkor megérdemli, hogy talpát véresre verjék, vízzel teli godorbe lökjék, közben szórakozzanak is vele, majd végül megsemmisítsék.

Jó volt másodszorra is végignéznem a filmet úgy, hogy a *Mozgókép Innovációs Társulás* (M. I. T.) Moziklubjában, az egykori *Kinizsi* filmszínházban jelenlévő „telt házas közönség" reakcióit is észlelhettem. Halk fölsziszsenések, „gyilkosok", „rosszabbak a nyilasoknál" ropkódtek, s meg kell mondanom, egyetértettem velük. Igaza volt ugyan az egyik áldozatnak: a valódi bűnösök *Sztálin, Hitler, Rákosi, Gerő, Révai, Farkas, Péter Gábor*. Hozzájuk képest a táborparancsnokok is „csak" végrehajtók, az ütlegelők, a hóhérok „csak" eszközök. Ám a nézők, kivált az én nemzedékem tagjai, kiknek világra ébredése '57-ben kezdődött, elsősorban attól rendültek meg és borzadtak el, amit a filmvásznon láttak. S nem csekély a haragunk a képmutató „konszolidáció" iránt, amelynek képviselői nem a totalitáriánus diktatúra megszüntetésén, hanem inkább az elleplezésén, a bűnök agyonhallgatásán, a nyomok eltüntetésén fáradoztak. Ez maga is cinkosság, mi több, a kontinuitás vallalása.

Az író-rendező házaspár (Böszörményi Géza maga is áldozat volt Recsken — bár erről szemérmesen hallgat a filmben, hisz az ő vallomása kitűnő műegész) azzal is komoly missziót teljesített volna, ha csak annyit adnak nekünk, amit az alcímben ígérnek. A munkatábor története három tételben. Optimista filmhíradórészletek, részletek Rákosi—Gerő szónoklataiból, ostoba dalokat éneklő ÁVH-egyenruhás lányok idézik a kor atmoszféráját — legalábbis, ami és ahogy látható belőle. 1950—53 között a rémuralom tetőzött. Ekkor vált függetlenné az ÁLLAMVÉDELMI HATÓSÁG, a minisztériumtól, a bábkormánytól a diktatúrát közvetlenül irányító „párt Öklévé", élet-halál urává lett. S létrejött a recski megsemmisítőtábor. E nagy emberségpróbáló, „jellemesztergáló" kohóban egykori horthysta tiszteket, szociáldemokrata gondolkodókat és munkásokat, antifasiszta ifjúsági ellenállókat, koncepciós perek áldozatait gyűjtötték össze. Büntetlen emberek büntetőtábora alakult meg úgy, hogy frissen internáltak feszítették ki maguk köré a szögesdrótot. Ezután érkeztek meg a korábban lefogott, szintén ártatlan „valódi internáltak" Kistarcsáról. Hamar ráébredt a látszólag „kétféle" fogolyállomány: Recsken mindenki ártatlan, és lassú halálra van ítélve. Talán akadtak közöttük köztörvényesek, kapók és spiclik is, de nagy részük egyszerűen „másként gondolkodó volt." Vagy olyan, aki ma sem tudja, miért is került oda. A horthysták a németellenes tiszti ellenállás, a szovjetek által meghiúsított átállási kíserletek résztvevői. A szociáldemokraták „vétke", hogy nem akarták az egyesülést a kommunista kisebbséggel. Nem akarták, mert ismerték a kommunisták rémtetteit a Szovjetunióban és a spanyol polgárháborúban. Nem sejtették, mivé lesz az idegen fegyverektől támogatott egyesülés. A film intellektuális csúcspontja az értelmiségi foglyok vallomása. Különösen a hitleri és sztálini koncentrációs tábort is megjárt zsidó származású fogoly ÁVH-s kínzóinak képébe üvöltött mondata: *Ugyanolyanok vagytok!* A mű egyik központi eseménymagva: az egyetlen sikeres szökés története (a *Kapu* folytatásokban közölte *Michnay Gyula* vallomását). Ő adja hírül elsőként a világnak a recski rémtetteket. Nem ád hamis megnyugvásélményt az enyhülés. A sztálinizmus szelídül, de még él — sugallja a zárótétel. Ám újrakezdését nem a megtorlás, hanem a humanizmus, a pluralizmus, a demokrácia akadályozza meg. Az elmondottakból egyenesen következik, hogy az alkotópár nem egyszerűen Recsk krónikása. Összegző analízisét nyújtják egy nyomasztó korak, s mindenfajta diktatúrának. A dokumentumanyagot műalkotássá lényegítik képsoraik zenei megkomponálásával. A vezérmotívum a megsemmisítő tábor története, hiteles emberi sorsok bonyolult tükörlabirintusában tárul elénk a tragikumban megnemesült, illetve a bűnöktől eltorzult arcok megrendítő ellenpontozásával. *A Recsk 1950—1953 a magyar filmművészet egyik alapműve.*

Barna Márta

Film, Színház, Muzsika

Szalay Ferenc
okl. bányamérnök

D-6804 Ilvesheim, 1989 május 23.-án.
Dresdener Str. 8
Tel.: 0621/493475

BY AIR MAIL

Dr. P á s z n e r László
Sopron Alumni
University of British Columbia
Faculty of Forestry
Vancouver, B.C. Canada V6T1W5

Kedves Pászner Laci!

Miután több mint három évtizeddel ezelött az egy és ugyanazon Alma Mater Soproniensis "küldött" mindkettönket - Tollas Tiborral szólva, westerlandi halászokként - "idegen vizekre", engedd meg, hogy úgy szólitsalak, amint azt odahaza Sopronban tenném.

Megértésedet kérem, hogy soraimmal zavarlak, de - miután Lenchés Bandi barátom jóvoltából már évek hosszu sora óta a "KAPOCS" buzgó és érdeklödö olvasója vagyok - múlt karácsonyi számotokat illetöen két rövid megjegyzést szeretnék tenni. Mielött azonban ezekre kitérek, azt is meg kell irnom, hogy szerte a Nagyvilágban tanusitott magyar, soproni és erdész összetartásotok - nemcsak odaát a tengeren túl, hanem itt Európában is (és ezt személyes tapasztalataim alapján jobban meg tudom itélni) - egy olyan jelenség, melynek megvalósitása egyedül csak Nektek erdészeknek sikerült és melyért tölünk kivülállóktól - illetve Hozzátok betársult szakonkivüli "potyautasoktól" - valóban minden elismerést és tiszteletet megérdemeltek.

Elsö megjegyzésem az egykori soproni tanszékvezetöknek a "KAPOCS" legutóbbi száma 60. oldalán közölt csoportképével kapcsolatos. Ott Dr. Papp Simonnak, az olajbányászat professzorának nevét nem egészen helyesen Dr. Simon Pálként adtátok meg, holott az csupán egy pseudonym, mely alatt Galgóczi Erzsébet "Vidravas" cimü könyvében szerepeltette. Ezen túlmenöen azonban a felsö sor balról második személye - Kántás professzor ur megállapitása szerint - egyáltalában nem Dr. Papp Simon, hanem Dr. Mika József, a Kohászati Kémia Intézet egykori tanszékvezetö professzora.

A másik dolog, amelyre ki szeretnék térni, Benkö Géza "Látogatás a polgármesternél" cimü irása, amely mélyen elgondolkoztatott. Bármennyire nemes és általam is elismert ügyet képviselt is Benkö Géza az 56-os magyar emlékmüvel kapcsolatban, Wallenberg neve és emléke - az én megitélésem szerint - nem lehet alkudozási tárgy ügyünk érdekében. Egy olyan emberröl van szó, aki saját élete kockáztatásával ezreket - és nemcsak zsidókat - mentett meg a nyilas terror elöl és végülis ismeretlen szovjet börtönben pusztult el. Tisztelet emlékének!

Nemrég megjelent könyvetek, a "The Sopron Chronicle" olvasása közben tünt fel, hogy 56 végi ausztriai tartózkodásunk idejéből nem hoztatok képdokumentumot. Mi a Perlaki Feri és szegény Biró Feri által közösen 1984 pünkösdjén Puchban rendezett csodálatos Soproni Találkozó alkalmával jártunk a St. Wolfgangsee környékén utoljára; az egyik mellékelt kép a Találkozó azon résztvevöit mutatja - balról jobbra: Hintsch Guszti, Hintsch Zsuzsa, Veress László (?), Jacsmann Jancsi, Komlóssy Jóska, Szilágyi Tibor, Donáth Gyurka, Perlaki Feri, Perlaki Éva és végül jómagam -, akik 56-ban hosszabb-rövidebb ideig szintén a Ferienhort lakói voltunk. A mellékelt további két kép a Hessz Jenö által 1988 pünkösdjén példás odaadással Büdingenben rendezett Találkozón készült és egyrészt az "elnökséget" - balról jobbra: Czeiner Zsolt, Donáth Gyurka, Bariska Ingrid, Perlaki Éva, Hessz Jenö, Hessz Gisela, Kocsis Pista bácsi, Kocsis Margit néni, Perlaki Feri, Ébner Laci -, másrészt pedig ugyanott Juhász Lajost Kántás professzor urral társalogva ábrázolja. Talán felfedeztek néhány régen nem látott ismerös arcot is.

öszinte és hagyományos "soproni" szeretettel köszöntelek Benneteket

Üdv az erdésznek! Jószerencsét a bányásznak!

Szalay Feri

2

1.

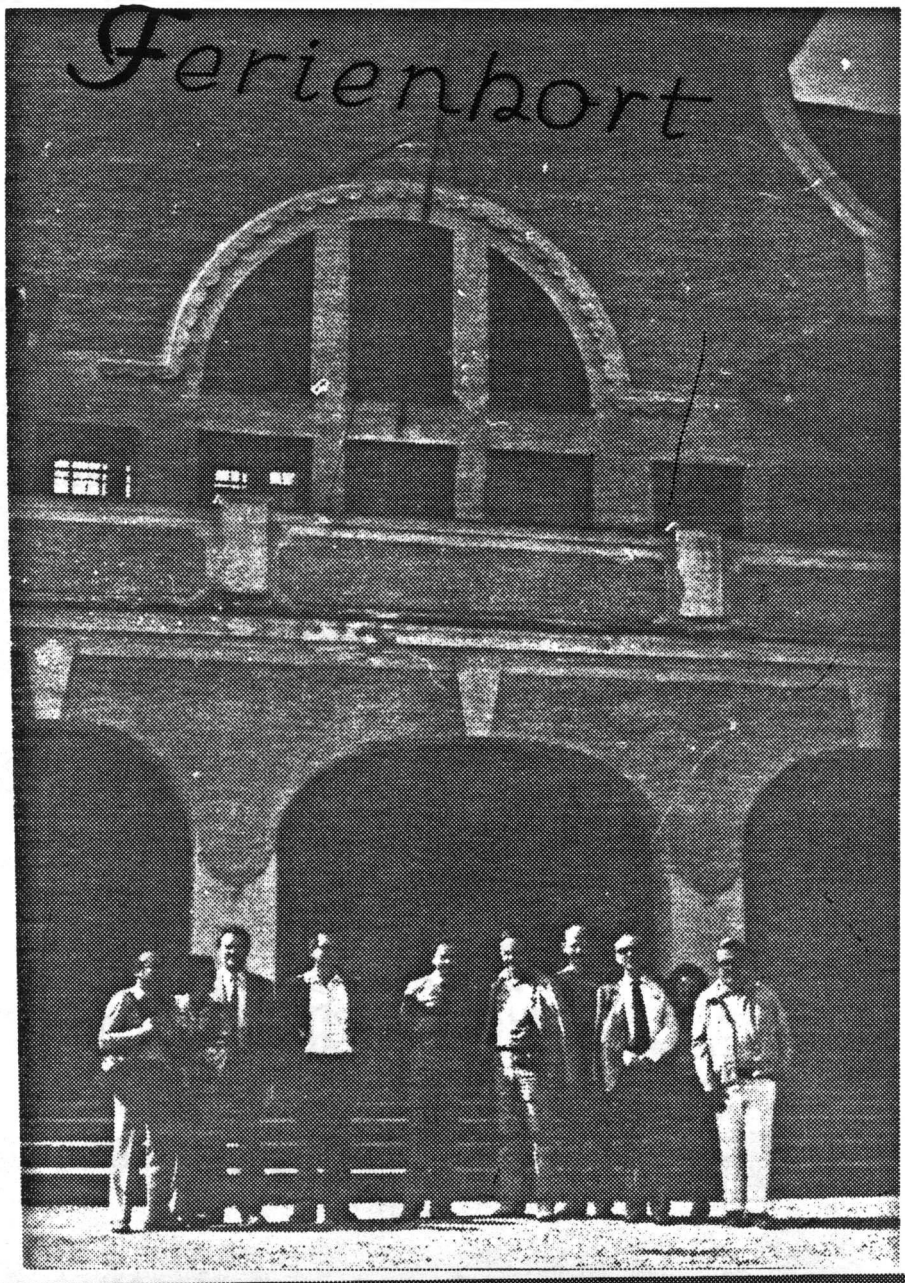

3.

Azert is BAL,azert is TANC,ha nem is a -" MEGÁLMODOTT " !

Nyilt levél az egykori soproni ERDÉSZEKHEZ !
Kedves -" Erdész Fiuk ! " Uraim !

" A soproni fenyves erdő aljában...." A hagyományna nemesult októberi összejövetelen,bálon,zengő,szép hanggal,melegséggel,érett férfiak nagy csoportja énekelt,emlékezett egyetemi éveinek városára, Sopronra.

Meglepett örömmel csatlakoztam az emlékeiket,dalaikat őrző nótázókhoz.S mig egymás után sorjáztuk a vig,majd bús dalokat, leplezetlen kivancsisággal jártattam körül tekintetem a többségükben már ősz,itt-ott mélyen barázdált férfi arcokon.
Gondolataik vajon most hova szállnak? Kire,mire emlékeznek ? Kellemes,megfakult,vagy fájó az emlékezés? Hogyan őrzik magukban azt az egykori nagyon kopott,nagyon szegény,de büszke-tartásu,határszéli -" hüség városának "-képet? Ugyan emlékeznek-e még Sopronra....a Várkerületre....a lányokra...?

Mivel 1952-56. években én is ott koptattam az egyébként is agyonhordott cipőimet a szeles, a huzatos soproni utcákon,talán nem tartanak szerénytelennek,ha elmesélek egy kis epizódot diák koromból,diák korunkról.
Meselni szeretnék Önöknek! Igaz mesét.
Aki szereti a zsongitóan kellemes visszapillantást a multba,kérem üljön le a legkényelmesebb karosszékébe a kandallo elé.Pipa,cigaretta,ital,vagy anélkül emléket,kedves emléket szeretnek felidézni az ifjúságunkból!
Figyel rám Valaki ?

Volt egyszer...hol nem volt,..volt egy híres egyetem Sopronban.Benne sok ,kedves,vidám,bohém,csapodár,komoly,jó és kevéssé jókepü leendő erdésszel, A város másik végén pedig a tanitónőképző,kollégiumával,benne a leendő tanitónőkkel. A zsúfolt,15-2o férőhelyes hálószobákban,az apácáktól-" örökölt "- fehér vaságyakban a sok szép ,vagy nem is olyan szép lány tiszta vággyal mind arról álmodott,-" hogy jön egy királyfi tán...."-és ha nem a királyfi,de minimum egy ERDÉSZ. A lányok- gyakran üres gyomorral-róták az utcákat,a Várkerületet.Itt-ott szemek villantak össze,az erdész fiúk a Ferenczi János utcáig kisérték a 16,17,18 éves lányokat.

Romanc,szerelem is szövődött gyakorta.Volt mit suttogva,vagy hangosan megbeszélni a hálószobákban.
A lányok többsége megőrült az erdészekért ! Aki erdésszel járt,-"rangja "- volt a többiek között.Igen,ott a kollégiumban a lányok szegények voltak,de boldogok.Tanultak szorgalmasan és álmodták a jövőt. Álmodták a tele gyomrot,a szép ruhát,az erdész férjet,gyerekeket.Ez az álom,nagyon is reális elképzelésen alapult. Hová megy tanitani a vidéki városban diplomázott tanitónő? Falura. Hová megy az erdész? Erdőbe,vidékre. Az 1950-s években a tanitónőképzős lányok között népszerű volt egy kis együgyü dalocska.Énekelték,ahol csak lehetett.Valahogy igy hangzott.

" De szép ez a mi vidékünk nyáron,vadgalambnak,vadgalamb felel,
Gyere hozzám feleségül édes rózsám,többe nem engedlek el.
Az erdő szélén tubicám,már áll a házikónk,oly tiszta,mint a
liliom,és szól a rádió....."

Történt aztán .... 1956.év elején,amikor is a kollégium igazgatónője egy vacsora után kihirdette.-" az erdész kollégium farsangi bált rendez.A 4. éves lányokat hivják,várják"- A bejelentést leirhatatlan hangzavar követte.A lányok izgalmukban alig hallották a báli engedély egyetlen szigorú kitételét.-" Egy mindenkiért,mindenki egyért ! Egyetlen elégtelen felelet a héten, s az osztály nem mehet el a bálba! " - Elégtelen ? Ki az,aki ne tanulna a héten ? Mindenki ! Hiszen a tét nagy. Erdész bálba menni....! - beszélték,csiviteltek,álmodták a lányok. Ruhákat cseréltek egymás közt.Vihancoló,izgatott lányok készülődtek a bálba.Közben tanultak,mint az őrültek. Ne, csak elégtelen ne legyen a héten ! Hát,lett ! A szigorú,a mindig keserű osztályfőnöknő megirigyelte a lányok nem titkolt örömét,vágyát.Logika órán bőkezűen,elégedetten szórta az 1-seket. A lányok összeomlottak, sirtak,könyörögtek,de az igazgatónő tartotta szavát. 1956 elején az erdészek-prepa lányok"-nélkül tartották meg farsangi báljukat.Akik ott mulattak,talán az - " utolsó tangót "- táncolták Sopronban,Magyarországon.Néhány hónap múlva már a -" vasfüggöny "- túlsó oldalán kezdték el új életüket, s hódították,bolondították,majd feleségül vették az idegen-ajkú lányokat.Sorsuk,a gyönyörű,barátságos Vancouverbe és környékére vezette Őket.
A képzős lányok az erdészeket csendben -" elsiratták ".Ők is eltünték Sopronból.Tanitottak,majd sorban egymás után szépen férjhez mentek.Nem a -" királyfihoz,nem is az erdészhez ".Boldogok? Boldogtalanok? Boldagabbak lennének abban a sokszor megénekelt -" erdőszéli házikóban?"-Ki tudja ?

Érettségi találkozókon csak a szépet mondják el egymásnak életükről. Kissé szürkévé,unalmassá váltak egymás számára.Azonos erdeklődés hiján,nincs miről beszélni egymásnak.
De, a 35.éves érettségi találkozó valami érdekeset,izgalmasat ígér. Lesz Kikről,miről csevegni,nevetni,emlékezni.Mert egy -" lány " az egykori 4.éves soproni képzősök közül megis csak eljutott,azért is eljutott az erdész bálba! Igaz, 33 év -" türelmes várakozása "-kellett hozzá. De,ki bánja ! Fő,hogy sikerült erdésszel,erdészekkel táncolni ! Táncolni ? Ez kisse túlzás. A táncot ez esetben nem a néhai, kegyetlen osztályfőnök elégtelenje akadályozta meg.A vancouveri táncot- mint a mesében - valamelyik -" erdész királyfi "-jó buzgalma akadályozta.Valami ragacsos anyaggal kente be a padlót.Valószínű várta az Ő- " Hamupipőkéjét "-Tudomásom szerint Hamupipőkét gonosz mostohája nem engedte el erre a bálra sem.Igy a ragadós padlónak a többi táncos esett - " áldozatául."- Csak csoszogni tudtak tánc helyett. Jó,hogy menteni tudták cipőjüket,s nem mezítlább kellett elhagyni a - " fényes "- tánctermet.
Az igazi tánc,a -" megálmodott "- tánc, tehát az alkalommal is elmaradt.
De a dalok....! A szivekből fakadó dalokat felejteni nem lehet ! Visszahoztak a múltból valamit....! Visszahozták az IFJUSÁGOT !

Hát erről mesél majd a -" lány "- a 35. érettségi találkozón. " Találjátok ki lányok hol voltam,Kikkel találkoztam az Óperenciás Tengeren túl! Képzeljétek ,bálban voltam és ott voltak az ERDÉSZEK ! A mi, valamikori erdészeink Sopronból! ! ! Még fiatalosan sportosak, itt-ott barázdáltak,őszek,jóllöltözöttek.Ha munkáról,pénzről esett szó,magyar fülnek idegen hangzással,kiejtéssel beszéltek.De,amikor felhangzott az első régi diák dal,nyelvük a régi mederbe,az anyanyelv édes medrébe azonnal visszatalált.S abban a dalban mi mindnyájan benne voltunk,hiszen ifjúságuk szinterehez,Sopronhoz tartoztunk mi is az egykori képzősök.

Hogy elégedettek,boldogok az erdészek ? Ne kérdezzétek ! Nem tudom."

Tényleg -" Fiúk "- Uraim ! A csodálatos canadai erdőkben találkozott Valamelyikük a -" Boldogság Kékmadarával"? -Mit mondjak erről a lányoknak otthon?
Kérem segítsenek,segítsen Valaki levelemet -" IGEN "-nel befejezni !

További-remélhetőleg egészséges,hosszú,boldog-életükhöz a régi tanítóképzős lányok nevében is szivből kívánok minden jót !

Vancouver,1989 októberében

Endrődy Piroska

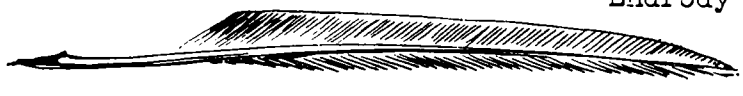

Svéd szemmel:

Magyarország és a magyarok

Írta Udvardy Miklósné, Björklund Maud

Fordította és (zárójeles) jegyzetekkel ellátta
Dr. Udvardy Miklós

(Ebben a kis cikkben megírom, milyennek láttam 1988 Magyarországát észak-amerikai finn-svéd szemmel. Helsinkiben születtem finnországi svéd szülőktől, ugyanott svéd iskolákba jártam, de kétnyelvű (svéd és finn) voltam, mikor 26 éves koromban kivándoroltam Észak-Amerikába. Az azóta eltelt időt, életem több mint felét ott töltöttem. Benyomásaimat kétségtelenül befolyásolja igazi, nagyon is igazi magyarral való házasságom, ami 38 éve tart.)

Nem először látogattam Magyarországra; ez a hatodik utam volt. Az előzők tipikus családi és turistalátogatások voltak; többnyire Budapest fővárosba, amely Európa egyik legszebb városa, különösen éjjel, amikor Buda dombjainak sokezer lámpája csillogó fűzérekként tündöklik a távolban, a Budát Pesttel összekötő hidak fényei pedig kettős gyémántkoszorúként tükröződnek a vízben. A déli nap erős fényében a belváros sok restaurált történelmi nevezetességű épülete ugyancsak pompás látvány, de a Duna vize zavaros és büzlik a piszoktól; az öreg bérházak és régi családi házak restaurálás után jajveszékelnek. A külső negyedek új sokemeletes óriási bérkaszárnyáinak rideg sorai is igen csökkentik a főváros szépségét.

1988-as hosszasabb időzésünk más benyomásokkal szolgált. Férjem, aki Debrecenben született és az ottani egyetemen doktorált, meghívást kapott, hogy az öreg "*alma mater*"-én tanítson néhány hétig. Sőt másutt is kellett előadásokat tartania. Eljött tehát az idő, mikor sajnáltam, hogy nem tanultam meg magyarul; azt a nyelvet, ami még egy finnül tudó személynek is nehéz. A finn és magyar rokon nyelvek ugyan, de igen távoli a rokonság. Az angol meg az orosz nyelv is távoli rokon, de ez mitsem segít... Európai odysseánkat Helsinkiben kezdtük és férjem egy héttel előttem repült le Magyarországra. Szálláscsinálónak ment, hogy azután telefonáljon és tanácsokat adjon: mit vigyek magammal. Nem tudom, hogy a magyar telefonvállalat nemzetközi ágazata hogyan funkcionál, de egyszer a kaliforniai Sacramentóban lévő otthonunkban csengett a telefon, felvettem a kagylót és egy hosszú magyar mondat hangzott a tetemes távolságból. Szerencsére a párom otthon volt, és megmentette a helyzetet. Most, amikor ugyanez a helyzet állt elő Helsinkiben és meghallgattam a hosszú magyar palávert, csak igenekkel tudtam válaszolni – remélem, helyénvaló válasz volt. Végre megkaptam az uram, de ezúttal szokatlanul szűkszavú volt, pedig máskor órákig szeret telefonálni. Hát Magyarországról telefonálni bonyolult, nehéz és rengeteg időt vesz igénybe. Nincs mindenkinek telefonja; találni kell barátot, vagy rokont, aki távbeszélőkészülék boldog tulajdonosa és akinél órákat kell töltened, míg a hívott számot végre kapcsolják – ha kapcsolják. Következő este megbeszélésünk szerint az uram újból próbált hívni, de hiába: "a hívott szám nem felel". – Miközben én otthon ültem Helsinkiben egész este, két régi osztálytársammal traccsolva és várva a hívást... Mondjunk le a telefonálásról.

A magyar MALÉV légiforgalmi társaságnak amerikai és orosz gyártmányú gépei vannak; ez utóbbiak ugyanolyan kényelmesek, mint akármelyik más társaság ugyanakkora repülőgépei, sőt bizonyos tekintetben jobbak is. Ha nem ül előtted senki, az ülésed támláját előre lehajtva kényelmes ágyad lesz. Az viszont érthetetlen, hogy miért osztották el a dohányzó-nemdohányzó szakaszt úgy, hogy az egész baloldal "nemdohányzó", a jobboldal pedig "dohányzó". A jobbra ülő utasok így szépen befüstölik az egész kabint... Kézmosó víz nem volt, de kéztisztító "wash-and-dry" volt bőven. A koszt és kiszolgálás elsőrendű: az itókákat a MALÉV gratis kínálta, ami a nagytorkú finn utasokat igen hamar felfrissítette és hangos tetszésnyilvánításokra késztette.

Mivel belföldi légiforgalom nincs Magyarországon, Budapesttől Debrecenig vonattal kellett utaznom. De férjem rokonai vártak és rendelkezésemre álltak: kezembe nyomtak egy vasúti jegyet, felsegítettek, integettek, ami után megkezdtem a két és fél órás debreceni utazást. Egy középkorú úriember ült még a kupémban és amikor megszólított, összeszedtem minden tudásomat azzal, hogy: "Nem beszelek magyarul". Erre az úr még beszédesebb lett és folytatta a mondókáját. Ên csak bután éreztem magam és ráztam a fejem. Lassacskán rájött, hogy tényleg nem tudok magyarul, de nem adta fel a dolgot. Pantomimmel, vagyis fintorgatásokkal és gesztusokkal mondta el, hogy ő kicsoda, mit csinál és mekkora családja van. A zsebszótáram segítségével az én bonyolult hovatartozásomat is megmagyaráztam, lassan kiderült, hány fiúnk, lányunk van mindkettőnknek, meg hogy ő állomásfőnök valahol Magyarországon. Mulatságos, de fárasztó időtöltés volt. Mire a férjem leszedett a vonatról, őrültem, hogy van egy közös nyelvünk (a svéd), amelyen szótár nélkül eldiskurálhatunk.

Debreceni szállásunk a látogató kutatók vendégházában modern, kényelmes, de már kevésbé praktikus. Az elég tágas vendégszobában nem volt fiókos bútor, semmi polc vagy fogas. A ruhaszekrény picike, két télikabát szinte betöltötte. A szintén nagy, tágas fürdőszobában sem lehetett semmit elhelyezni, de két kampó volt egy nagy üres falon. A mosdó feletti kis tükör oly magasan volt, hogy egy átlagosan középtermetű magyar lábujjhegyen se láthatta az arcát. (Mindez nem zavarhatta túlságosan a Budapesen lakó, heti 2–3 napos előadásokon "pendlizö" professzorokat, akik itt háltak, de volt ott rajtunk kívül több "bennlakó" külföldi kutatóvendég is.)

Laundromat nincs Debrecenben. A szennyest ki lehet küldeni és három nap múlva megkapod. No, nem részletezem, de valahogy csak megoldottam a mosást. Ha már itt tartunk, megemlítem, hogy a menzán, vagyis az egyetem kafetériájában, ahol sokszázan ebédelnek déli 12 és 2 között, a mosogatás is kézzel történik. Reggelit a szállásunk teakonyhájában magunk készítettünk, noha meg is lehetett rendelni.

Első nap kellemes "kultúrsokkban" volt részem. A szobánkban lévő tévén két angolul beszélő csatornát tudtunk fogni; az egyik, Sky Channel Hollandiából, a másik: a Super Channel valószínüleg direkt Angliából. Másnap reggel felébredve bekapcsoltam a tévét és perfektül beszélt svédül! A program címe: Good Morning, Scandinavia, (mint a mi Good Morning, Americánk) a szereplők a skandináv országokat képviselik és mindenről tájékoztatnak, politikától könyvrecenziókig! Azon a reggelen a "Női humor Skandináviában" című könyvet ismertették. Két példa: "Minden nagy ember mögött egy nő áll és minden nő előtt egy férfi". – "A szolid, erényes nők az égbe jutnak, a többiek még magasabbra..."

Reggel tehát Dennis, the menace-szal kezdhetem a napom, délután Dr. Ruth-tal tanácskozhatok. Mintha sohase hagytam volna el az otthonom! Ha akarom, francia és német (meg néhány szláv, orosz?) állomás is bejön. Mindezt különleges satellite-disk (parabola-antenna) továbbítja; drága, de szerencsénkre a vendégház rendelkezik vele.

Kezdek hozzászokni a magyar párnákhoz. Mint általában az európaiak, a magyarok "duvet" paplanlepedőt használnak. A "duvet sheet" olyan, mint egy óriási párnahaj. Magyar változatának azonban nagy ovális "ablaka" van, amin át a szépmintájú paplant lehet szemlélni. No de a párnák! NAGY párna és kis párna. Ên nehezen tudtam megbirkózni a nagy párnával, hogy kedvemre hajtogassam; a kispárna mindenre túl kicsi, de talán a térd alá jó lenne, akinek ilyenre van szüksége. Mindössze pár éjszakába tellett, míg megszoktam, azután aludtam velük, mint a bunda.

1973 (első látogatásunk) óta nagyon megszaporodtak az autók. Legtöbb az orosz kocsi; ezek a legolcsóbbak és helyben javít-hatók. Egyik barátunknak VW-ja van. Mikor kitört a hátsó

ablaka, valami ideiglenes plasztiklapot kellett hogy applikáljon oda, míg szerét tudta ejteni, hogy szabadsága alatt elmenjen Bécsbe új ablakért! Noha az orosz kocsik "olcsók" (kb. $7.500), a magyar fizetésekhez mérve kb. négyszerannyival kell számolni. Arról itt szó sem lehet, hogy kiválasztasz egy autót és kifizeted részletekben. Megrendeled a kocsit, kifizeted, és vársz 5–6 évet. Azután, ami megjön, megkapod, esetleg még az áremelkedést is ki kell közben fizetned. Olyan luxusról szó sincs, hogy színt vagy "gadget"-eket választhatnál. Ha neked nem tetszik, a legközelebbi rendelő kapja meg.

A magyarok a keleti blokk országain belül aránylag olcsón utaznak. Ezért, ha nyugati utat terveznek, először elrepülnek a "szocialista országok" közül a célpontjukhoz legközelebb eső repülőtérre és onnan folytatják az útjukat nyugatra, a lehető legolcsóbb közlekedési eszközzel. A nyugati országok árai asztronómikusak a szegény magyarok számára. Vegyük pl. egy autóbuszjegy árát Helsinkiben, több mint egy dollár finn márkában, és vessük össze a debreceni autóbuszjegy árával, ami 4 forint, 10 centnél is kevesebb!

Idegen nyelveket vajmi kevesen beszélnek, kivéve az egyetemiek és az idősebb korosztály. Néhány nap alatt rájöttem, hogy vak remény Debrecenben külföldi nyelvekkel kísérletezni és azon túl a szótáromba mutogatással boldogultam. Szerencsére a magyarok gyorsan kapisgálják az óhajaimat; mindenki mindig kész segíteni.

Debrecen aranyos, kedves, régi város, modern kerületekkel körülvéve. A kontraszt különösen éles a régi belváros határa táján. Az autóbusz éles fordulattal ezen a vonalon halad: jobbra régi, alacsony, cserép- vagy palatetős házak sora, ahol csipkefüggönyök lebegnek a nyitott ablakokban. A másik oldalon, széles, gyepes előkertek mögött tízemeletes komor bérkaszárnyák sorakoznak: a modern civilizáció groteszk emlékművei. Még messzebb a centrumtól az egyetem felé szinte egészen új város épült, erkélyes, magas épülettömbök, amelyeket gyepágyak, játszóterek, óvodák sőt elemi iskolák választanak el egymástól. A legtöbb aprócska lakásnak van erkélye, amely mutatja az ott lakók érdeklődési körét, tisztaságérzetét, vagy mindezek hiányát. Sok erkély csodás virágdíszben pompázik, másokon bicklik, barbequerostélyok, táborozó felszerelés és egyéb lim-lom van tárolva, de a legtöbb erkélyen van valamiféle ruhaszárító berendezés. Ha jól tudom, ruhaszárítógép (magánhasználatra) nincs Magyarországon, de általában hiányzik Európa többi országában is. A magasépítkezés egyhangúságát gyakran csinos duplexházacskák sora töri meg, miniatür kerítecskékkel körülvéve. Ezek a duplexlakások felveszik a versenyt modernitás tekintetében bármelyik nyugati állambelivel – persze, minden a karbantartás színvonalától függ. A probléma akkor jelentkezik, ha valami elromlik. Tartalék- és pótló alkatrészek valami különös ok miatt majdnem mindig és minden nélkülözhetetlen szerelék esetében beszerezhetetlenek. Így például egy barátunk házában a vízmelegítő kazán beadta a kulcsot. Az illető hivatalbajárás helyett öt szomszédos helységet keresett fel, amíg végre talált újat. No, madarat lehetett volna vele fogatni, úgy örült neki és felfogadta a szerelőt, hogy beszerelje. Jó idő múltán az ember meg is jelent, körülnézett és baljóslatúan csóválta a fejét. Beszerelné a kazánt, de a kibontott fal ripityára tört cserepeit nem tudták pótolni!

A debreceni tudományegyetem 1929-ben épült főépülete hatalmas, imponáló, stílusos építmény. Az óriási üvegtetővel fedett belső udvart (aula) körülvevő 3 emeletes függőfolyosók mögött vannak az előadótermek, hivatalok és egyéb helyiségek, stb. A nagy dézsákban pompázó pálmafák, amelyek nyáron az egyetemi teret díszítik, itt találnak téli menedéket, úgy hogy az egész enteriőrnek valami spanyolos stílus-jelleget kölcsönöznek. A főépületet óriási park veszi körül. A parkban találjuk a dormitóriumokat, mérnöki, zene, stb. intézetek modern épületeit, meg a botanikus kertet. A szomszéd parkban külön orvosi egyetemet helyeztek el. E mögött (a Nagyerdei parkban) öreg tölgyfák árnyában, nagy csónakázó – korcsolyázó tó, melegvizes uszodák, vendéglők, mindez a városi családok kedvenc hétvégi kirándulóhelye (évszázadok óta!).

Magyarországon rendes, amerikai stílusú szupermarketok vannak; még kis falvakon áthajtva is láttam a Debrecenből megszokott ABC-cégtáblát. Az ABC állami intézmény, de a polcokon sok mindenféle áru van. Például fogkrémet akartam venni: választhattam magyar, kínai vagy német eredetű között. Luxuscikkek is voltak az ABC-ben, mint pl. légtisztító (air freshener). De azért bizonyos hiányok is szembetűnők. (Az új szóval: hiánycikkek már 1983-ban találkoztunk otthon.) Egyik nap sokféle Knorr-levesport tudtam vásárolni, de legközelebb ugyanott egy sem volt kapható. Ugyanígy a gyümölcslevekből egyik nap rengeteg a narancslé, legközelebb csak alma-, vagy szőlőlé. Ha szerencsés voltam, mind a hármat egyszerre tudtam megvenni. Senki sem vásárol nagy menynyiségű árut, ezért tolókocsik (push cart) nincsenek, hanem helyettük kis bevásárló kosarak. Amikor eljutsz a kasszához, a pénztárosnő előtt van egy üres kosár: megragadja az árut, bekopogja az árát a kasszagépbe és beteszi az üres kosárba, egyiket a másik után. Kifizeted, elviszed a tele kosarat, hogy később kiürítsd a szatyrodba és az üres kosarad ott marad a következő vevő számára. Ez nagyon praktikus rendszer olyan országban, ahol magad csomagolod az árut. Csak ott kapsz csinos plasztikzacskót, ahol valami drágább árut, pl. cipőt vásároltál. (Csomagolópapír, de általában mindenféle papír hiánycikk volt 88-ban Magyarországon. Nekem azzal magyarázták, hogy a papírt a Szovjetunióból importálja Magyarország, de ott a glasznoszty miatt most annyi újságpapírra van szükség, hogy nem tudták az importkvótát teljesíteni!) – Építőanyagban is vannak hiányok, meg különösen telefonban. Egy öreg nénike panaszkodott tegnap, hogy tíz éve vár a telefonra! Persze, mint elkényeztetett nyugati, olyan hiányokat is találtam, amelyek voltaképpen nem hiányok. Például arctisztításra akartam vattacsomócskákat venni. Négy különböző helyen 200 grammos (majdnem fél font) csomag volt. Végül a patikában kaptam 100 grammost, az is rengeteg, kb. két évre elég lenne nekem, majd a rokonokat boldogítom vele hazautazás előtt. Glicerint, vagy glicerines szappant sem sikerült felhajtanom. No, közönséges szappan se fog ártani az arcomnak.

Az adófizetés rendszere is eljutott ebbe a szocialista országba, az átlag állampolgár budgetjét káoszba taszítva. Ahogy mindenki elmondta nekünk: "Most a svéd adórendszert vezették be nálunk, de a fizetések még mindig az albán színvonalon vannak."

A magyarok nagyon vendégszeretők. Minduntalan látogatásokra, vagy kirándulásokra hívtak. Érdemes itt leírni egy kirándulást egy libafarmra! A mezőgazdasági egyetem egyik agrármérnöke (férjem rokona), három mérnök kollégájával ment bele ebbe a félprivát vállalkozásba. Vagy 40 hold pusztát béreltek egy kolhoztól, és májusban 6000 frissen kelt kislibát vettek (hitelbe) ugyanonnan. A kislibák a gyepen nőnek fel, de takarmányozzák is őket. Hat hónap múlva felnőttek, készek a Nyugat-Németországba való exportálásra, élve vagy levágva. A nyári-őszi hónapok alatt a libákat háromszor tépik ügyeskezű parasztasszonyok. A pehely is exportra kerül. A tépést két nappal mulasztottuk el. Érdekes volt, hogy egy liba valahogy elkerülte a megtépést: hasa, melle, nyaka teljes tollazatú volt. Valahányszor közel akart menni a falkához, mind elkezdték kergetni, búbolni – mert különbözött tőlük, noha ez volt a természetes, tépetlen tollazatú madár. (Így hát bebizonyult hogy ez a kegyetlen tulajdonság: mard az idegent, nem csak az emberi állatnál fordul elő!)

A libákat egész nyáron egy házaspár pásztorolja. Éjjel-nappal vigyázni kell rájuk, mert a kisliba kényes. Havi 16,000 forintot keresnek, ez fényes bér magyar viszonyok között, de a piszkos, nehéz munkára csak ennyiért vállalkoznak a falusi munkásréteg legalacsonyabb, elesett, vagy semmire sem jó, elkeseredett tagjai. Egy öreg autóbusz-roncsban laknak, eleséget, vizet a négy tanársegéd egyike hoz, naponta váltakozva. Kérdésünkre, hogy megéri-e a fáradságot, megtudtuk, hogy a vállalkozók mindegyike annyit keres a pehelyből és a libákból, mint egész évi egyetemi fizetése.

Másnap teljesen új házhoz hívtak meg, a férjem egyik unokatestvérének a házába, amit az ő két építész fia tervezett. Kívül fehér stukkó, sötétbarna ajtókkal és ablakkeretekkel. A tető régi magyar stílusú volt, modern cserepekkel fedve., A szobák plafonja a tető vonalát követte (vagyis padlás nem volt), az ilyen magas plafon a szobákat magasítja, tágasabbá, levegősebbé teszi őket. A régi családi bútorzatot a tulajdonosok igen stílusosan, szépen helyezték el.

Ugyanitt láttam az első mosogatógépet is Magyarországon. Pár nappal korábban egy fiatal mérnök családjához voltunk hivatalosak, szintén modern lakásba, olyan "duplex"-be, ami bárhol a világon a legmodernebbek közé számíthat. Öröm volt látni, hogy "a vasfüggöny mögött" is lehet modernül, szépen lakni. – A vasfüggönyről beszélve, semmi sem mutatott arra itt Magyarországon, hogy a függöny másik oldalán vagyunk, kivéve időnként egy-egy "hangrobbanást", valamint hogy a Hortobágyon bombarobbanást is láttunk – de erről többet később.

Kétféle magyar van: az egyik rengeteget beszél és lassan mozog, a másik kissé kevesebbet beszél és gyorsan mozog. Az utóbbiak kisebbségben vannak. Ezzel a magyar típussal először Ausztráliában találkoztam, ahol a férjem egyik rokona hajtott velünk Melbourne-ből Adelaide-be. Istentelen korán indultunk és megállás nélkül repültünk az országúton. Megláttam egy útszéli táblát: "Történelmi emlék 500 m." Rámutattam, hogy a vezetőnk megálljon. A jelzőtábla elrepült a szemünk előtt és egyedüli megjegyzése az volt, hogy: "Nini, valóban pont 500 méterre volt!" Az egész 8 órás úton csak azért volt alkalmunk "fürdőszobát" felkeresni, mert a kocsi szomjas lett benzinre.

Tegnap Derecenben megint ezzel a gyors magyar típussal találkoztam. Reggel fél nyolcra volt kitűzve az indulás, noha ő 5 perccel korábban jött. Délután 5-re kellett visszatérnünk a férjem előadásának megkezdésére a debreceni kultúrházba, de közben bejártuk fele Kelet-Magyarországot. (Debrecen-Miskolc-Bükk-Eger-Hortobágy). Vissza is érkeztünk, de a szegény előadónak alig volt ideje, hogy megköszörülje a torkát, még kevésbé volt ideje átöltözni, vagy kezet mosni a kb. 150 főnyi hallgatóság tiszteletére, akik vártak a 'nagy bújdosó próféta bölcs kinyilatkoztatásaira'.

A kirándulás igazán felnyitotta a szememet. A párás ködös őszi reggelen olyan érdekes nevű városokon hajtottunk keresztül, mint Hajdúböszörmény, Tiszapolgár és szinte skatulyából kihúzott új iparközpont: Leninváros. Miskolc szélén is áthaladtunk, elég szürke külsejű gyárváros a vasbányák közelében. Még kijjebb megálltunk egy pillanatra Mátyás király vadász-kastélyának romjainál (Diósgyőrött). Az 1370-es években épült és azóta sok mindent túlélt: ostromokat, politikai konjunktúrák váltakozásait, a bentlakók hosszú sorának rombolásait; végül most restaurálják történelmi emlékként. A belső várudvaron nyári szabadtéri színjátékokat adnak elő.

Mindig csodálkozom, amikor Magyarországon járok, a vidéki táj "kerítéstelenségén!" Míg a világ többi részén a magántulajdonokat, földeket és legelőket drótkerítésekkel választják el, nekem úgy tűnik, egész Magyarországon véges-végig, akadálytalanul lehet keresztüljutni.

Útunk a csodaszép Bükkhegységen át folytatódott, a bükkerdő a legragyogóbb őszi színpompát öltötte fel a lombhullatást megelőzően. A keskeny, de jó szerpentin-úton kapaszkodott a kocsi hegyhátról-hegyhátra, de vezetőnk egyszer csak egy kitérőt tett. Elvitt bennünket egy szép, nagy zöld füves rétre, a híres lipicai ménes legelőjére. Valóban emlékezetes látvány volt ez a remek lovakból álló ménes és a reájuk vigyázó csikóslegény. Még ez utóbbinak gyönyörűen kimustrázott, sallangozott nyergét is megcsodáltuk. Itt egy német turistanőre is bukkantunk, aki évtizedek óta minden évben a Bükkben vakációzik, hogy a lipicai lovakat megcsodálhassa.

A Bükk után észleltük, hogy korog a gyomrunk. Házigazdánk meglátott egy élelmiszert áruló útszéli kioszkot és megállt. Megszemlélte a menüt és újból benyomta a gázpedált, kijelentvén: túl sok időt venne igénybe! – Úgy éreztük magunkat, mint a gyerek, akinek a szájából kihúzták a nyalókát! Végül valahol Eger határában egy nagy vásárcsarnok előtt leparkoltunk. Míg férjem eltűnt halaszthatatlan ügyei elintézésére, volt egy pár percem körülszaladni. Megtudtam, hogy a vásárosok kb. fele magánüzlet, a másik fele állami. A hatalmas csarnok előtt, meg mellette is, árusok ültek és mindenféle portékát kínáltak almától és virágcsokortól kezdve különféle szárazteszta fajtákig. Odabent az emeleten volt a büfé, kis fülkékben árultak mindenféle ételt, amit a közönség a középen elhelyezett kis kerek bádogasztalok mellett állva fogyasztott el, székek nem voltak. De nem az itteni hot-dogot, hamburgert szolgáló kioszkokra emlékeztettek, noha olyanok is vannak már Magyarországon. Itt a fülkékben ízes gulyáshúst, töltött káposztát, különböző leveseket, süteményt, túrós, lekvárost, vagy mákos palacsintát. Mindezt a magyarok zsebéhez szabott jutányos árakon. Házigazdánk egy-egy gőzölgő hosszú debrecenivel és egy nagy szelet foszlós, friss kenyérrel traktált bennünket, hozzá mustárral és kovászos ugorkával. Rekord idő alatt bekebeleztünk mindent, ráadásul egy pár túrós palacsintát, meg egy pohár körtelevet is. Így gyorsan helyreállt kedélyünk egyensúlya és vidáman vártuk a délután új kalandjait.

Házigazdánk botanikus professzor és van egy kísérleti erdeje a Bükkben, Eger közelében, Síkfőkútnál. 1972-ben kezdte el a munkát: főképpen az erdő növény- és állatállományát számbavenni és kölcsönhatásaikat, meg a környezeti tényezők behatását tanulmányozni. De 1978-ban az erdő fái egyszer csak elkezdtek kiszáradni. A fő fafaj a kocsányos tölgy. Az erdő talaja eredetileg is savas minőségű volt, de ehhez évente hozzáadódott a savanyú eső savtartalma: 1978-ban elérte a telítettséget és a fák kezdtek kipusztulni. Ma, 1988-ban a faállomány több, mint 50 százaléka halott. Úgy tűnik, hogy a gyökérrendszert támadja meg a túlsok sav. A kidőlt fák gyökérzete szinte teljesen elpusztult. Ez a professzor szerint a gyökérzetben szimbiózisban élő, a fa táplálkozásához nélkülözhetetlen segítséget adó gombák pusztulásának következménye. Az ehető gombák is kipusztultak, alig kapható már a budapesti piacon ilyen savérzékeny gomba. A kidőlt fák helyén támadt tisztás a környezeti viszonyokat változtatja meg: emelkedik a hőmérséklet a besütő napsugaraktól, az avar kiszárad és nem korhad el, stb. Egy újonnan elkezdett kísérletben a fákat mesterségesen táplálják a gyökérzet helyett. Kb. egy méter magasságban plasztiktárcsa, amely olyan galléréféle, mély tányérjába öntött tápoldatot szívnak fel a fatörzs edényei a kérgen keresztül. A tápoldat hatására a fa vidáman él, de a professzor intett, hogy ez csak olyan látszat, mint a vázában tápoldatban élő vágott virágok korlátolt élete. Attól fél, hogy a "gallér" alatt a fa már nem él, egy szép napon elrohadnak a támasztó gyökerek és a fa kidől, ugyanakkor a koronája szépen zöldel a tápoldattól. Mi történik, ha az egész erdő kiszárad? Sajnos, jelenleg nincs gyógymód. A savas eső nem ismer országhatárokat és csak nemzetközi együttműködéssel lehet végét vetni. Szerintem ilyen nemzetközi kooperációban hinni csak álom. Úgy látszik, a világ pusztulása előtt állunk; egy szép nap minden erdő elpusztul, nemcsak Magyarországon, hanem az egész világon. Talán akkor felébrednek a nemzetek, de a glóbusz lakossága jóideig erdők nélkül fog tengődni. Megfigyelni érdekes lesz majd, de átélni... sanvarú.

Ezután a sokk után Egerbe hajtott a gazdánk, leparkolt és kijelentette, hogy kb. 15 perc városnézés következik. Én egy kioszkba rohantam, hogy Eger híres várát ábrázoló képeslapokat vegyek. Itt az 1540-es években vagy 2000 magyar állta ki kétszázezer török ostromát három hónapon át. Egerben van egy minaret (Magyarországon összesen kettő maradt épségben a török megszállás idejéből) és sok más szép középület, mind pár lépésnyire az autónktól. 15 perc múlva visszaindultunk Debrecen felé. Egy pár óra múlva beértünk a debreceni kultúrházba, 2 perccel a kitűzött idő előtt. Én elájultam volna, de szerencsére a férjemnek van vagy 40 évi előadói múltja.

Másnap vacsorára voltunk hivatalosak egy előkelő étterembe (a Gambrinusba). Snapsszal kezdődött, vagyis én körtepálinkával (császárkörtével) koccintottam; utána ízes húsleves jött. Mindig csodálattal tölt el a magyarok között a hosszú és bonyodalmas disputa a főétel megrendelése körül. Végül én sajttal töltött pulykamellet kaptam: mennybeli ízes fogás volt! Természetesen ittunk vörös és fehér bort és vacsora alatt cigányzenét is élveztünk. A cigányok hatodik érzékükkel tudják, mikor kell egy asztalhoz jönni és fülbe játszani, anélkül, hogy tolakodnának.

Akkor jönnek, mikor az asztaltársaság lágyan szentimentális lesz. Mi már addigra teleettük és ittuk magunkat és szabadkoztunk is a házigazdának, de ez falrahányt borsónak bizonyult. Cifra nagy tálban valami menynyei desszertet találtak. Lekvárreteges tortaszigetet csokoládészósz-tenger közepén, tejszínhabbal megtetézve! Ehhez muskotályt kellett inni. A primás az asztalunknál játszott, majd sorra vett mindenkit, a nótáját kérve. A férjem igen régi nótát húzatott: a primás bevallotta, hogy csak purdé korában hallotta az apjától ("Klárinétos az én nótám fúvja..."). Hát igen: férjem

több mint negyven éve él külföldön.

Most már elnehezedett a fejem a sok ételtől, italtól, muzsikától, traktálástól, fáradtan csak az ágy után vágytam. De ez a szerencse elkerült. Óriási tálakon sajtok jelentek meg, újabb borokkal, nótákkal. Végül hajnali kettőre járhatott az idő, mire kívánszorogtunk a friss éjjeli levegőre.

Az a benyomásom, hogy az ünnepi este lefolyása változott legkevesebbet az utolsó 50 év alatt Magyarországon.

Két teljes napot töltöttünk a Hortobágyon, a híres magyar pusztán. Ősszel a végtelen füvespuszta levegője sokkal hidegebb, mint Debrecené. Kegyetlen szél fúj az év 355 napján. Október végén még a fülem és kezem is fagyos lett. Hát még milyen borzalmas hideg lehet a puszta januárban! Azt mondják, a legtöbb élőlény elhagyja ilyenkor a fagyos síkságot, amit meg is értek. Nyáron meg gyakori zivatarok viharfelhői sötétítik el a látóhatárt a pusztán. A villámcsapás sok embert öl meg évente, nemcsak a Hortobágyon, hanem általában a magyar alföldön. Legtöbb házon, akolon, istállókon, sőt szénakazalon villámhárítókat láttunk. Ha a szabad legelőn ér a zivatar, le kell feküdnöd a puszta földre, akárhogy is ver az eső, mert a villám a síkság legmagasabb pontját keresi, ahová lecsaphat. Ha az álló ember a legmagasabb pont, könnyen lesújtja az istennyila.

A Hortobágy 1973 óta nemzeti park. Az 1945-ös földreform következtében a pusztát kolhozok (termelőszövetkezetek) és állami gazdaságok között osztották fel, ma is ezek kezében van a park nagyobb fele. Hanem a szikes talaj nem kedvez sem a mezőgazdaságnak, sem az állattartásnak. Ezért egyes kolhozok szívesen leadnák a terméketlen pusztát. Az állam megváltja őket lassacskán és a nemzeti park tulajdonához csatolja ezeket a területeket. Így növekszik a védett parkterület, de a kolhozművelés hatása még sokáig nem fog eltűnni.

A kolhozok a pusztát marha- és juhlegelőnek használják; ez volt ősidők óta a füvespuszták hasznosítása: a pusztai legeltetés évezredes múltra tekinthet vissza. Alacsony, téglaalakú épületeket találunk szerteszét: juhaklokat. Azt mondják, a juh nem állja délben a nyári nap izzó sugarait. Éjjelre is az akolba terelik a birkát, hogy ott meg tudják fejni. A pusztán csak áprilistól novemberig legeltetnek, a téli hónapok alatt üres. Mi a legeltetési évad végén látogattunk oda és szerencsénk volt, hogy még láttunk sok juhászt, akik a kutyáikkal terelgették az ezrével legelő birkát ezen a végtelen, fátlan síkságon.

A "régi" világban csak a magyar szürke marhát tenyésztették itt, csodaszép, méltóságteljes, óriási szarvú barmokat. A kolhozok évtizedeiben betelepítették a vöröstarka hereford marhát. Ez is jól megél a Hortobágyon, de a szakemberek szerint az a baj vele, hogy a hereford gulya nem terül szét, hanem összecsomósodva legel. Ha sürün egymás közelében legelnek a gulya marhái, az élesszélű patáik károsítják, összevagdossák a fű gyökérzetét. Az eredeti magyar fajta szétszéledve legel, ezért sokkal kevesebb kárt tesz a legelőben. A gyep újjáéledhet, mire megint megtapossa egy barom patája.

A Hortobágy egy része manapság a vörös hadsereg légi bombázóinak gyakorlótere. Mi is tanúi voltunk egy robbanásnak, ami nagy porfelhőt vert fel a távolban: nem mondhatnám, hogy kedves látvány egy nemzeti parkban!

A pusztán való ide-oda furikázás egy kenyai safari-útunkra emlékeztetett. Az "utak" párhuzamos kerékvágásokból állanak, de legtöbbnyire a kemény földön hajtottunk. A sziksós, sós talaj nagy darabokon csupaszon fehérlik a végtelen zöld legelő közepette. Kétnapos eső után még egy négykerék-meghajtású jármű is megfeneklik a sárban. Nekünk szerencsénk volt, mert vagy két hete nem esett, de a kerékvágásokban így is voltak imitt-amott tócsák, mutatva, hogy milyen lassú az elpárolgás folyamata (és hogy a szikes talaj nem veszi be a vizet). Ezek a sáros tócsák (kisebb "tocsogók", nagyobb "laposok") darvak, vadludak és más ilyenkor itt tartózkodó réti madarak ezreinek szolgáltak itatóhelyül. (Az egyik tavon egy este körülbelül tízezer darvat láttunk, amint beszálltak éjjelezni. Európaszerte páratlan, csodás látvány volt.) Láttunk ezeken kívül nyulakat, apróbb rágcsálók (ürge, hörcsög, földikutya) lyukait, de elég sok őzet is! Hanem a Thompson gazella, a zsiráf meg az elefánt hiányoztak, hiszen mégsem voltunk Afrikában.

A Tisza folyó vizét több csatorna vezeti ide óriási mesterséges tavakba, ahol a vízimadarak élnek. Ezeket a tavakat haltenyésztésre is használják. Évente betelepítik a halivadékot, aztán mire jó kétkilósra felnő, piacra adható. Nagy örömünkre elvittek egy lehalászáshoz. Télre lecsapolják a nagy halastavakat, csak kisebb, mély medencékben marad víz, ahol a tenyésztörzs fog áttelelni a jég alatt, az iszapba fúródva. A lehalászás igen modernül folyt le. A lecsapolt halastó végén egy kis mély tócsában nyüzsgött az összeszorult sokszáz hal. A gyeppel benőtt gáton óriási emelődarú helyezkedett el, úgy hogy a darú nyaka végén lévő vaskosár ki tudott kanalazni egyszerre vagy mázsa halat és kiszórta őket egy szortírozó állványra, ahol féltucat munkás fajok szerint vödrökbe taszította, vagy dobta őket, a vödröket meg mások nagy teherautókon lévő tartályokba ürítették. Az egész művelet igen gyorsan folyt le, újra meg újra megismételve, amíg az összes halat ki nem fogták a lármás, potyára lesőt sirályhad elől. De megdöbbentett, hogy a munkások gumikesztyű nélkül dolgoztak. Csípős hideg volt és vizes kezük piros lett, mint a pipacs, de úgy látszott, hogy nem törődtek vele, hozzá voltak szokva. Istenem, mennyi reumásodás kezdetét figyeltük meg a rövid negyedóra alatt? Az állam biztosan sokkal jobban járna gumikesztyűk kiosztásával, ahelyett hogy évek múlva gyógyíthatatlan reumákat kell majd drágán kezeltetnie.

Ez alatt az intermezzo alatt megjegyeztem, hogy milyen jó volna egy pár halat hazavinni a friss fogásból. (A magyarok ugyanis nagyon kevés halat esznek, vendéglői étlapon is ritka csemege.) Két nap múlva a puszta botanikusa (az uram zoológus házigazdájának felesége), aki a Hortobágyon kalauzolt bennünket, kiment a halastavakhoz két harcsáért és estére finom töltött harcsával traktált bennünket egy régi családi receptet feleleventve! Édességnek a harcsa után a híres magyar gesztenyepürét kaptuk, a férjem kedvenc desszertjét, amit a háziak matematika-szakos egyetemista nagylánya személyesen forrázott, hámozott és darált – mindezt a reggeli és délutáni matematikaórák szünetjeiben – hihetetlen vendégszeretet!

A debreceni hetek elmúlván, most a békéscsabai előadás ideje érkezett el. Reggel megjött az ottani házigazdánk, hogy kocsival odavigyen bennünket. Csodák csodája, tudott egy kicsit svédül, amit a Svédországban élő rokonai és fia látogatásakor szedett fel. Egy kicsit sajnálom magamat a nyelvek és nyelvakadályok miatt. A magyar társalgást ünos-üntalan hallgatva, igyekszem egy-egy ismerős szót találni és azokból kikövetkeztetni, hogy miről beszélnek. De ez igen fárasztó. A minap egy vacsorán a jobb szomszédommal angolul, a ballal németül értekeztem, de legutóbb egy más társaságban egyidejűleg spanyolul, németül és angolul folyt a velem való társalgás: ki-ki előszedte, amilyen nyelven legjobban tudott. – Na, most még a svéd is hozzáadódott!

Debrecenből Békés megyébe érkezve, megszakítottuk az utunkat Csoltmonostornál. Ezen a helyen 6000 év óta folyton volt lakosság! Egy nagy terembe foglalt mély ásatás árka tisztán, világosan mutatta a talaj különböző rétegeiből kiálló cserép-, csont-, szemét- és tűzhelyüszökmaradványokat, egy másik teremben a leletek kor szerint voltak csoportosítva. Az őskorban az egész határ mocsár volt, a nép főtápláléka hal, csiga, kagyló, ahogy a kagylóhéjrétegek mutatják.

Ma a vízszabályozás eredményeként a mocsarak eltűntek és zöldellő mezőket látunk, amíg csak a szemünk ellát.

Most még nagyobb kerülőt tett a házigazdánk a Csabára vezető egyenes út helyett. A "scenic route"-on hajtva elmondta Békés történetét. Egy osztrák kereskedő (hadiszállító?) nagy érdemeket szerzett a török elleni felszabadító háborúk idején. A magyarok nem tudták másként meghálálni, mint óriási, két megyényi puszta, mocsaras földbirtokkal. (Hm. Wenckheim, Jókai "magyar nábob"-ja példaképének ősc, a császártól kapta az uradalmat, nem a magyaroktól, hanem Bécstől.) 1720-ban a császár bárónak is tette Wenckheimet (mert nem állt a kurucok sorába). Mivel a török időkben a lakosság kipusztult, a báró benépesítette a megyéit németekkel, tótokkal, szerbekkel és oláhokkal, hogy legyen, aki megművelje a földjeit. Ezek legtöbbje elmagyarosodott, de egy pár falunak még megvan az eredeti, idegen jellege és nyelve. Később láttuk a múzeumban a ma már kiveszőfélben lévő viseleteiket.

Sokat tanultam ezen a Békés megyét átszelő kiránduláson. A mezők, mezőgazdasági táblák igen jó kondícióban voltak. A zsíros fekete föld mindenütt fris-

sen szántott, előkészítve a jövő tavaszi évadra. Másutt őszi búzatáblákon csillogott a smaragdzöld vetés. A falvak tiszták, épülőben lévő új házakat látni, többnyire a faluvégeken. Ezen a 4–5 órás úton legalább 30 kétlovas szekérrel, vagy kocsival találkoztunk. Sok a kerékpár is, viszont nagyon kevés motorbicklit láttunk a magyar országutakon. Apropó országút: hát hogy hajtanak a magyarok? – Ez eltér a normális amerikai hajtástól olyan vad iramig, hogy a hajad szála is égnek áll. A magyar országutak mindkét hajtópályások. Lovasocsikat, traktorokat és egyéb lassú járműveket állandóan kell kerülgetni és előzni. A szembejövő forgalomnak ugyanilyen problémái vannak. Versenyfutás: kié az ellentétes pálya üres darabja... Én már mint utas, inkább a hátsó ülést választom, hogy a gyenge idegeimet kiméljem...

Békéscsabára értünk félórával férjem előadásának kezdete előtt. A szállodai szobánkat, ahova bekvartélyoztak, mintha egy orkán sújtotta volna: míg ő a diapozitívjeit próbálta sorbarakni, én igyekeztem a sötét ruháját a hozzávalókkal előkészíteni. Ő szokása szerint nyugodtnak és magabiztosnak látszott, én egy megkönnyebbült sóhajjal és lassúdó szívdobogással ereszkedtem le a hallgatóság első sorába, ahol ezt a naplót kezdtem írni az útunkról, mivel úgysem értettem egy szót sem a tudományos előadásból.

Másnap reggel a házigazdánk megint elvitt Békés megyét megmutatni, illetve ezúttal más részeit. Most lapályos területen jártunk, ahol 1980-ban nagy árvíz volt. A múzeumban láttunk erről fényképeket: autó helyett csónakokon kellett közlekedni. Olyan fatörzsből kivájt csónakot is láttunk, amelyet ló vagy ökör vontatott. A régi világban, mikor az árvizek gyakoriak voltak évente, ezzel közlekedtek. A sekély víz alatti mély iszapot úgy látszik, négy láb könnyebben tudta taposni, mint kettő!

A gazdánk most a weekendházként használt tanyájára vitt el. A kb. 60 éves épület tipikus magyar parasztház. Kb. másfél hold (vagy acre) nagyságú gyümölcsöskert tartozik hozzá, a gyümölcsfák között ribizli, málna, köszméte, stb. bokrok. Múzeumi természetbúvár házigazdánk 1980-ban vette a tanyát kertestül, amikor egy szívroham érte. Nyári menedéknek jó ez a tanya; nincs villany, vízvezeték, fürdőszoba, vagy ilyesmi. Főzni két gázégőn lehet. Az épület központja a konyha. Ettől balra nagy szoba, a sarokban hatalmas csempés kemence, ami a háziak szerint az egész épületet fűti. Régi bútorok, íróasztal és két ágy a bútorzata. A konyhától jobbra kisebb szobában ágy és néhány fali fogas a vendégek ruháinak. A gazdánk a régi tanyát egy kolhoztól vette, ami így megspórolta az épület szétverésének költségét, sőt nyert is rajta. A kis darabka föld, amit a házhoz csatoltak, semmit sem jelentett a kolhoznak, amelynek a tulajdona a látóhatárnál sem ér véget. Még 80-ban olcsón lehetett ilyen elhagyatott tanyákhoz jutni, ma divatosabb és drágább a tanya-nyaraló tulajdon. (1987-ben sok ilyet mutattak nekünk a Kiskunsági Nemzeti Parkban és környékén: ott természetesen a fővárosiak a nyaralóvendégek.)

Az útunk innen Szarvasra, újabb kedves kis városba vezetett. A város szélénél megcsodáltuk az egykori kastélyt (most óvoda) és az előtte álló Romulus és Remus szobrot. A kastély múlt századbeli tulajdonosa természetszerető volt és öt négyzetkilométer nagyságú arborétumot ültetett. Ez a hatalmas park, egzotikus fáival és fasoraival, gyönyörű gyepágyaival ma állami tulajdon, a közönségnek ide némi belépődíj ellenében szabad bejárása van. Minthogy az arborétum a megyei múzeum kezelésében van, házigazdánk is részt vett ebben a munkában és elmondta, hogy 30 főnyi személyzet kell a karbantartáshoz.

Visszaérkezve Békéscsabára, átöltöztünk és elsétáltunk házigazdánk lakásához, ahova vacsorára voltunk híva. Nem messze laktak a szállodánktól, ami a főtéren volt. Békéscsaba központja modern, "sétáló utca" is van, szép boltokkal és isteni cukrászdákkal, ahol kávét meg hűsítőket szervíroznak a torták, mignonok, gesztenyepüré vagy fagylalt mellé.

A magyarok mindig azon igyekeznek, hogy a vendégük otthon érezze magát és minden kívánságát igyekeznek kitalálni. Már említettem, hogy a háziaknak van egy fia Svédországban. Előző nap valami vonatkozásban megjegyeztem, hogy nekem a magyar eszpresszó-kávé túl erős és hogy én vízzel hígítom. Most, vacsora után a háziasszony svéd kávét főzött, amit legutóbbi külföldi útjukból hozott haza. A magyar figyelmesség iskolapéldája!

Másnap, vasárnap a háziakkal elmentünk Gyulára a régi várat meg a termálfürdőt megnézni. Amerikai tempóban még a román határra is kivittek, meg egy kétszáz éves cukrászdába feketézni meg gesztenyepürét enni. Innen vissza Csabára, a vonathoz. Elsőosztályú jegyünk volt a budapesti gyorsra, két és félórás útra. Rengeteg podgyászunk volt. Hál'Istennek idejében kivittek az állomásra. A befutó vonaton csak két elsőosztályú kocsi volt, de a hosszú hétvége miatt rengeteg várakozó utas rohanta meg. Fürge háziasszonyunk elsőnek ugrott fel, hogy ülést foglaljon nekünk, mi a podgyászokkal küszködve lassan cihelődtünk fel utána... A sok vendégeskedés után már halálfáradt voltam és csak egy kuckóba szerettem volna húzódni, hogy magamban legyek. A kupé többi négy utasa azonban magyar volt, a magyarok sokat beszélnek. Rögtön élénk társalgásba kezdtek az USA-ról, hol, mint, hogyan... Szerencsére a férjem, lévén szintén magyar, nem maradt adós a szóval. Én hátradültem és alvást szimuláltam. Még az örök mosoly is elhagyta az arcomat, amit nyelv helyett szoktam használni. Csak mikor Budapesthez közeledett a vonat, húztam helyre az arcom ráncait, hogy a szegény magyar útitársak ne úgy emlékezzenek az egyetlen skandinávra, akivel valaha találkoztak, hogy savanyú pofa volt.

Budapesten a belvárostól jó messze a SZAMALK (vagy Számok) szállodában laktunk. (Ez a Számítástechnikai Intézet saját szállodája Kelenföldön, a rengeteg bel- és külföldi részére, akik a tanfolyamokat, szimpozionokat látogatják, mert a magyar számítástechnikai /computer technological/ kiképzésnek igen jó nemzetközi renoméja van.) A belvárosi, centrális szállodák mind zsúfolva voltak az utazási ügynökök világkongresszusának résztvevőivel. Elég jó (és olcsó!) szálloda volt, kivéve azt az európaszerte elterjedt furcsa rendszert, hogy a zuhany a fürdőszba falára van szerelve a mosdó mellé, minden válaszófal nélkül; még ha függöny van is, az ember mindent lefröcsköl tisztálkodás közben, az egész fürdőszoba úszik a tussolás után.

Hétvégén Magyarországon minden zárva van; az üzletek rolóit szombaton déli egykor húzzák le. Estefelé egy fürge autóbusz bevitt a Gellérthez, Budapest legelőkelőbb szállodája elé. Mi csak az olcsó sörözőben vacsoráztunk, az is elég díszes – én libamellet ettem – hja, nehéz az élet!

Másnap volt a férjem nagy előadása a Magyar Biológiai Társaságban. A biológusokon kívül az egész rokonság ott volt és később egy unokatestvér házában falatozva folytattuk a diskurzust. A rákövetkező napon otthagytuk a Szamalkban a nehéz kofferokat, vettünk kisebbet egy belvárosi áruházban és kimenekültünk Szentendrére, ami kedvelt üdülőhely a fővárostól helyiérdekűvel csak félórányira.

Megkaptuk egy kedves penzió (amit Coca Cola Penziónak hívtak!) legnagyobb szobáját (a villa e célra átalakított napnaliját) saját fürdőszobával és külön illemhellyel nem többért, mint $16 naponta! Ezt a kedves városkát már ismertem egy tavalyi párórás kiránduláshól, amikor főképp a művésztelep különféle múzeumait és kiállításait, meg a népművészeti boltokat jártuk. Szentendre a szuvenírvadászó külföldi turista paradicsoma, mert 4–5 háztömbön belül mindent megkap, néha sokkal olcsóbban is, amiért Budapesten végig kellene loholnia a nagyváros hasonló üzleteit.

Szentendrén busszal közlekedtünk. A régebben uralkodó szovjetorosz befolyás emlékeképpen furcsának találtuk, hogy a buszmenetrend háromféle járatot mutatott: *Munkanapok* (hétköznapok) – *Szabadnap* (szombat helyett) – *Munkaszünet* (vasárnap). Az ünnep talán túlságosan vallásos jellegű szónak hangzott volna? – De az orosz befolyás ideje elmúlt. A minap egy papnevelde előtt jártnk. Egy páter éppen kilépett a kapun: hosszú reverendája fedte a lábaszárát a trenchcoatja alatt.

Ma több mint egy órát autóbuszoztunk Esztergomba, ahol a Duna a határ Magyarország és Csehszlovákia között. Az első világháború után Csehszlovákia Magyarország jelentős részét kapta meg az ott lakó magyarokkal együtt, ami örök konfliktust teremtett a két ország között. Esztergomból még látni a felrobbantott Dunahíd hídfőinek maradványait, jelképezve a két szomszéd viszonyát.

Esztergom híres hatalmas bazilikájáról. Lenyűgözően óriási épülettömb egy domb tetején, az ember nagy fővárost várna körülötte, de e helyett Esztergom csak kis mezővároska. Szent István, a magyarok első királya tette meg az ország főtemplomának, amikor Kr.u. 1000 körül egész népét megtérítette. Esztergom bazilikája azóta szakadatlanul a magyar katolicizmus székhelye. Turistatömegek látogatják az egész világról és megmásszák a meredek dombot, megcsodálják a templom ragyogó belsejét, páratlan szép freskóit, komor altemplomát a királysírokkal, ahol a 13 századiaktól kezdve kiállították a vallásos festményeket.

Az amerikaiak és európaiak között a főkülönbség, hogy az európaiak sétálnak. Erre itt rengeteg alkalom nyílott. Ma Visegrádra rándultunk ki, Szentendre és Esztergom között kb. félúton. A hely nevezetessége a várkastély, ami 1350-től kezdve épült, de végül 1465–85 között (Mátyás király alatt) lett készen. A magyar király nyaralója volt, de csak rövid ideig; az 1530-as években a török feldúlta. Ma csak romok állnak, de sok minden megmaradt, többé-kevésbé épen, a renaissance-kori luxusos berendezésből. Mint a többi külföldi, mi is megcsodáltuk a mesés szép vörösmárvány kutat, amely víz helyett bort fecskendezett ki, ha a királynál díszes lakoma volt. Elég ép kastély (Salamon tornya) a Duna mellett áll és múzeumul szolgál; a fő várkastély romjai a magas várhegy tetejéről néznek le a Dunára. Jó kapaszkodó volt a szerpentin gyalogúton (ősi cser, bükk és szelíd gesztenyefák árnyában) fel a várba, engem a canadai Vancouver város Grouse nevű hegyére emlékeztetett, amit valaha kis gyermekeinkkel másztunk meg néha. Felérve észleltük, hogy ott őt behemót turistabusz várakozott, a turisták főleg olaszok voltak. Nekik csak az utolsó 200 métert kellett megmászniuk, hogy a tetőn lévő romokhoz érjenek. Itt is múzeum van berendezve, itt tudtuk meg, hogy a magyar királyok híres koronáját, amit Magyarország nemrég kapott vissza az USA-ból, valaha itt őrizték. A legtöbb magyar múzeumnak az a baja, hogy minden felirat, magyarázat csak magyarul van! Ráadásul olyan országban, ahová télen is egy napon öt turistabusz érkezik ilyen Isten háta mögötti helyekre. Képzelem, nyáron milyen bolondokháza van itten. Szerencsére a buszoknak volt saját idegenvezetőjük, de mégsem helyes, hogy minden felirat csak magyarul szerepel.

Ma reggel érdekes eset történt. Három középkorú amerikai turista jött a penziónkba, mind a három európai eredetű: a férj, Andy, magyar szülőktől született az USA-ban. Hanem mind a hárman olyan naívok voltak, mint az átlag amerikai turista. Ma reggelinél Andy hozzánk hajolt és azt kérdezte a férjemtől, hogy tulajdonképpen mit jelent a középületeken a vörös csillag?

A harangok megint szólnak Magyarországon. A templombajárás talán nagyobb méretű, mint bárhol másutt, mert újdonság.

Buszozni élvezet Magyarországon. Mindenki olyan kedves és a kényelmetlenségeket türelemmel viseli el. Rendszerint zsúfoltak a járművek, de a mi sok buszozásunk alatt (mind városban, mind vidéken) eddig még nem történt meg hogy valakit lehagytak volna helyhiány miatt, akármennyire zsúfolt volt is a busz. Csak virágot, vagy tortát nem tanácsos ilyen helyen szállítani, aligha maradna épen. A tömeg tréfálkozik, nevetgél és még összébb húzódik. Mintha azt próbálgatnák, mennyi népet lehet valóban belepréselni? A leszállni akarókat mindenki segíti, az idősebb felkapaszkodni vagyókat meg felhúzzák a fiatalok. Az az érzésem, hogy a magyarok akasztófahumorral tanultak meg kacagni az ilyen helyzetekben.

Ma visszatértünk Budapestre. Sajnáltuk otthagyni Szentendrét, a "Coca Cola" penziót és tágas szobánkat. Utolsó este megint jött két amerikai turista. Az egyik hölgy nyugalmazott könyvtárosnő volt Sacramentóban (ahol mi lakunk). Bizony, kicsi lett a világ! Prágában voltak gyülésen és éppen úgy el voltak ragadtatva Csehszlovákiától, mint sok más turista, aki ott járt. Legközelebb magam szeretnék odalátogatni, hogy Közép-Európa komplex történelmét a másik oldalról is lássam.

Megint a Gellértben ettünk. A koszt változatlanul elsőrangú, a kiszolgálás pocsék. Csak három asztal volt foglalt, de a pincérek nem törődtek velünk. Végül mikor hangosan hívtuk őket, egyikük méltóságteljesen felénk kezdett mozdulni. Láttuk rajta, hogy bosszús a zavarás miatt, alig akarta a megrendelésünket felvenni. De mi nem törődtünk vele, hiszen annyi barátságos és segíteni kész személyzettel találkoztunk már előbb ebben az országban. Csak az kár, hogy ez a legdrágább szálloda (napi $120) étterme és az átutazó turistának talán egyetlen benyomása lesz ilyen kedvezőtlen.

Hazamenet a villanyosban egy hölgy hat hónapos magyar vizsláját csodáltuk meg, férjem tolmácsolása segítségével összehasonlítottuk a mi kaliforniai vizslánkkal. Egyszere honvágyam támadt, ideje lesz hazamenni.

Véget ért magyarországi tartózkodásunk. Ferihegyen feladtuk a podgyászunkat (a vadonatúj kis magyar kofferrel együtt) Sacramentóba, Kaliforniába irányítva. Aznap este haza is érkeztünk podgyászostul, de a magyar táska elveszett. Közel egy hónap és számtalan telefonálgatás után megtalálták Finnországban, Helsinki repülőterén.

Minden jó, ha a vége jó.

(Vége)

AMERIKAI Magyar Hírlap

Naplórészlet

Debrecen, 1936 november 14

Kinn állok a kertben. Alkonyodik. Az ég tiszta kék. Halvány novemberi kék.

A lenyugvó nap bárányfelhörajt von maga fölé. Szégyenlösen húzza össze a lila felhöcsipkét. Leveti sugárköntösát, aztán kibukkan utoljára búcsúzni a függönye mögül. Nagy veres korongja leplezetlenül int jóéjszakát, mielött lebukna a kékpárás látóhatárra. Ahol a föld egyenessége átmegy az égalj lila permetébe, ott tünik el. De fényét még bizakodva önti el a felhökoszorúra, mely szemérmesen pirul el az ég királynőjének búcsúpillantásától.

Még nem mult el a halvány pír a fátyolként tovahúzódó bárányfelhökön, de amott már az éj teríti el sötétjét a mindjobban feketedő északkeleti ég felett. Ott a komor erdö sötét sávja is segíti az árny terjedését a leszálló köd leple alatt.

Innen, a leszálló esti lepel elöl kusza, távoli hangok sodródnak felém. Vadludak zajos harsogása egyetlen ütemes kórussá olvad össze a távol ködében. Még nem látom öket, csak fülemet bizsergetik a régóta nem élvezett kedves hangok. Behúnyom a szemem. Feléjük fordulok, amerröl a hangtöredékek jönnek és minden érzékemmel arra figyelek.

Sorra eltünnek a kert, a házak, az erdö, a homokbuckák a szölövel. A puha homok, érzem, kemény vakszikké vált a lábam alatt. A metszö hideg levegöben a pusztai fü szagát kavarja a bizsergetö szélfuvam. No meg szúrós ördögszekeret gördít minduntalan gödröm fenekébe. A lucskos szalmában topognom kell lábammal, hogy ne fázzak. A kemény szík-falba

vájt üregből kesztyüim is elöveszem és dermedt kezeimre húzom.

Kalapom a puszta zsarnoki uralkodója meg- megemeli homlokomról. Fenyeget, hogy következö rohamában levágja a hátam mögött csobogó hullámokba. Azon pedig most csak szürke vadliba tollak úsznak, az éjszakai szállóvendégek névjegyei.

-- Már ide is ért a csapat. Hatalmas ívbe lassudik reptük, amint ereszkednek a következö szikestó felé, ahol lármás társaik hívogatják öket harsány gágogással. Mindjárt felettem lesznek. Hatalmas gunár a középen. Az imént felbomlott ék vezetöje volt. Széles szárnyainak suhogását szinte kihallom a félszázadnyi lilikfalka bomladozó üteméböl.

De kanyarodik fegyverem csöve felfelé s a megrettent madaraknak torkukba fagy a gágogás. Ész nélkül kapaszkodnak felfele, a magasba, ahol nem éri öket a gyilkos serét amelynek halálos kopogását és erejét annyi társukon látták már.

Késö a menekvés. A nagy dördüléstöl megrázkódik a vállam. A vezérgunár is összecsuklik. Vastag tollpáncélja megvédte az ólom-jégesö zömétöl. De az a pár szem amely beléfúródott, megtette hatását.

Imbolyogva küzd a mindjobban gyengítö vérhullással a madár. Hályogos szemével nem látja már, hová viszik gépiesen mozgó szárnyai. Elöre, a többi után igyekezne, ahelyett felfele, mindjobban felfele tör. S a zaklatott, elromlott gépezet felmondta a szolgálatot: elállt. Nagyot zuhanva közelít a földhöz az élettelen tömeg, amely egy perce még a lég ura volt.

Súlyos teste nagy loccsanással éri el a tó szinét. A sáros habok összecsukódnak felette, hogy rögtön újra felvessék áldozatukat. Sebes

hullámgyürük veszik körül. Azután mindjobban távolodók. Végre elsimul a víztükör, minta ez a tarka tollas kihülö test mindig is ott lett volna.

A libacsapatban pedig teljesen felbomlott a rend. Mindegyik lúd a saját feje után megy, siet, minél távolabb attól a veszedelmes tótól, ahol a gyilkos, mennydörgö ember leselkedett rájuk.

A közel s távol ezer lilikje mind felriadt a lövés távolbaveszö éles hangjára. Mintha egy ezred sortüze ropogna, ahogy a sok csapkodó madárszárny a levegöt kezdi verdesni. A messzeség tömegei és ezrei csak hangjukkal élénkítik a kavarodást ami a közelben támadt.

Mire a hirtelen sötétség orozva megfeküdte a szabad puszta végtelen égboltját, a láthatárról is eltünlek a vándorló madárseregek

Csak egy kései falkájuk tör még a többi után éles gágogással, magasan sietve át a gyanúsan kihalt tájon.

Szabályos V betüjük elején épen most váltotta fel a vezért az utána következö testes, öreglíba. De megbomlott a sereg holt társuk látására. A repülés ütemét megszakitják a lassító és gágogó fiatalok szárnysuhogásai, de a tapasztaltak méggyorsabb repülést sürgetnek.

Egy végtelen ferde sorrá alakulnak már, egy két fáradtabb marad csak ki a sorból hogy kettes, hármas alakzatban erölködjön társai után.

Már kettéváltak, egy nagy V és egy kisebb hullámvonal keresztezik egymást.

Hangjuk, gliglizésük is szünik. Csak egy-egy kiváncsi libaasszony tárgyalja még a látottakat szomszédjával.

Hogy a halvány nyugati égboltra érnek, megint egy hosszú imbolygó sorban látszanak. Kitartóan repülnek valahová a tiszakörüli, ohati zsombékosok felé.

Azután ezt sem látom többé.

Eltuntek. Elbúcsúzom tölük.

Megint itt állok a kert végében egy ködös novemberi estén, és visszarántom elkóborolt lelkemet, amely a vándormadarakkal elszállott Nyugatra.

Elszállt a pusztára, a szabad természet templomába ahol most . . . De csak a képzeletem szállhatott el, a vágyam.

A testem itthon maradt, és számolja a perceket, mikor a legközelebbi ilyen ködös estén maga is útrakelhet az örök Vágyai birodalmába, a délibáb hazájába, a Hortobágyra . . .

(Ifj. Udvardy Miklós)

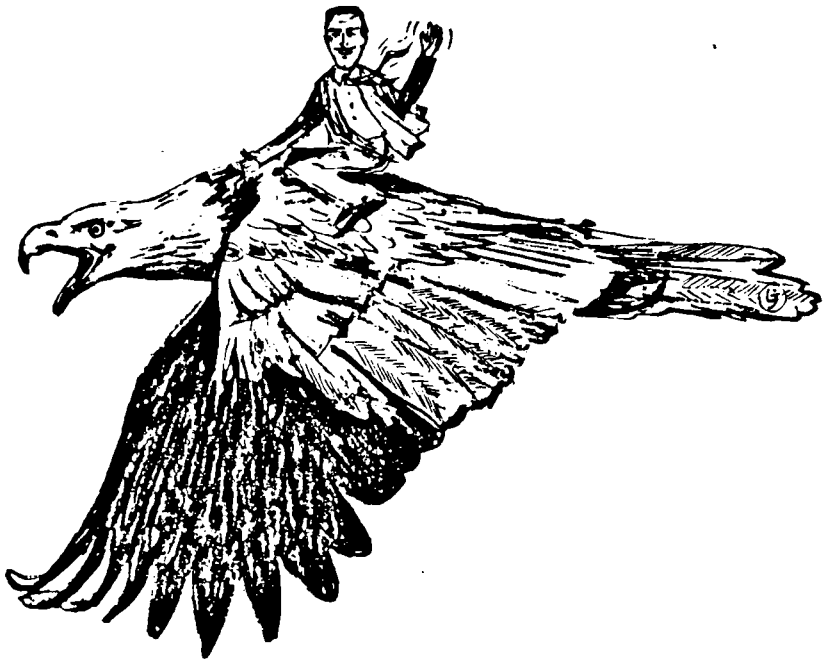

Review "The Sopron Chronicle", Journal of Forest History
by Dr. J.W.KER

The Sopron Chronicle tells the story of the exodus, following the October 1956 Revolution in Hungary, of a majority of the students and faculty of the Sopron Forestry School to the University of British Columbia, of the students' successes and difficulties in completing their studies and gaining professional recognition in the West, and of their experiences during the ensuing 25 years. It is told in two parts: Part I from the Dean's perspective, by Kalman J. Roller, Part II from the students' perspective, by the School Alumni.

Part I includes a brief history of the Sopron Forestry School from its beginnings in Selmec in 1809, its move to Sopron after World War I, and its development until the October 1956 Hungarian uprising against the communist regime. Dean Roller explains the reasons for the ensuing flight of students, faculty members and their families to Austria, of their search for a temporary location in which to continue teaching in their own language until all five classes had graduated, and their decision to accept Canada's offer of the necessary physical and financial resources, made possible by a prompt and unique display of government - industry - university co-operation. Less apparent in the narration is the pre-eminent role of Dean Roller himself - first in attempting to continue operating the School under communism without sacrificing truth and essential scientific principles - then in maintaining contact with all refugees from Sopron, regardless of the Austrian camp to which they had been assigned - then by contacting and negotiating with various countries and universities, world wide, in order to ensure the continued operation of the Sopron Forestry School in exile.

Dean Roller then describes the variety of attitudes displayed by Canadians, from the warmth and sympathy of university students in Montreal and of government officials in Ottawa, to the apathy or outright hostility of some students and the general public in British Columbia. He relates the problems inherent in making the transition from life in Hungary to that in Canada - learning English and finding jobs, in

. . . 2

a period of economic recession. The Hungarian group's difficulties were compounded by lack of ability to communicate in English, lack of understanding of western culture and way-of-life and failure to recognize, early, the need for many, both students and faculty, to pursue postgraduate studies in order to prepare themselves better for professional forestry work in North America.

Professionally, the Sopron foresters failed to realize why their "Diploma Forest Engineer" was not immediately accepted for entry into either the engineering or forestry professional associations in British Columbia. As to current Canadian forestry practice, they were shocked by the widespread use of clear-cutting and slash-burning and failed to understand that, at that time, mechanical harvesting was just beginning to be followed by artificial regeneration on an operational scale.

Meanwhile Dean Roller suffered, but overcame, a series of personal humiliations. Within the Sopron Division of the U.B.C. Faculty of Forestry, students and faculty unrest led to a vote of non-confidence in his leadership, which he survived. Later, as a research officer with the Canadian Forestry Service, he suffered the ignominy of being fired, later re-assigned to a junior position and relegated to a scientific back-water. Part I is a tribute to his resilience and unremitting concern for all that Sopron has stood for in forestry education over the years.

In Part II the Sopron Forestry Alumni provide valuable additional documentation on: the group's migration to Canada, student traditions at Sopron, the students' reactions to Canadian life 25 years after graduation, and the names of those enrolled in each of the five graduating classes. Unfortunately the class lists are not presented in one standard format, tables are not numbered sequentially, nor are all side-mounted tables readable from the right.

Finally, Part II includes detailed biographies of most of the Sopron alumni and alumnae. These appear to be presented in full and provide an invaluable insight into the variety and extent of experiences and accomplishments of the graduates, as well as their current attitudes to life in the New World. The reader with doubts as to the overall success of the Sopron students and faculty who emigrated to Canada need only peruse these life stories.

J. W. Ker

1988 09 05

HIREK FOJTATÁSA

- Kissé megkésett hír, hogy Kiss Gyula fia, Richard, legjobb tanuló volt Vernonban és British Columbiában 1987 - ben. Huszonöt ezer dolláros ösztöndíjat és tandíj mentes tovább tanulási lehetöséget kapott a Simon Fraser Egyetemen. Most már harmadéves és még mindig élenjáró. Ugyanakkor Gyula lányának, Suzan - nak fia született egy évvel ezelött, kinek neve Shaun. Gratulálunk, Gyula, és minden jót kívánunk az egész családodnak és unokádnak.

- Major Richárd és Aranka im már harmadszor lettek nagyszülök. Most Sylvia lányuknak, Fekete Ferencnének, született elsö gyermeke, Katalin. Aranka és Richy, gratulálunk Feketééknek és reméljük, hogy idövel még több unokátok lesz.

- A Kapocs adományai a Soproni Öregdiákok nevében:

- $ 100 - t adományoztunk a torontói magyar kispapoknak Medveczky Lajos tanárunk és Gyöngyösiné, Danzinger Edit évfolyamtársunk nevében koszorú helyett.

- $ 50 - t adományoztunk a Princzné, Adamovich Julika Fund - ra koszorú helyett.

Szerkesztöség (PF)

THE SOPRON CHRONICLE

Sopron 1956 – Vancouver 1986

(Meditáció egy könyvről.)

Bevezetés

1956. november 4-én és az azt követő napokban, hetekben a soproni egyetem sok hallgatója, oktatója és dolgozója lépte át a határt, hagyta el Sopront. Adataink szerint ezek száma 359 volt. Tudni való, hogy 1956. október 27-én a soproni egyetemi karokat egyesítették Soproni Műszaki Egyetem néven, és ide tartozónak nyilvánították a bánya- és földmérőmérnököket is, akik Miskolcon voltak. 1956. december 18-án a soproni tanárok levelet küldtek az eltávozottaknak. Ebből idézek: „Egyetemünk tanári kara kötelességének érzi, hogy tájékoztasson Benneteket mind az egyetem, mind Sopron város helyzetéről 1956. november 4-től a mai napig. Tesszük ezt azért, hogy a különböző, és nemegyszer egymásnak ellentmondó hírekben eligazodhassatok. Különösen az utóbbi két hétben több egyetemi hallgató érkezett haza. Már ők is hallgatják az előadásokat. A rektori tanács határozata értelmében sem év-, és félévvesztés nem sújthat senkit. Vonatkozik ez a még kint lévőkre is. Egyetemünk tanári kara és ifjúsága nem ítéli el a külföldre távozottakat, mint ahogy nem magasztalja az itthon maradottakat sem. A külföldre távozottakat vérünkből való vérnek, magunkhoz tartozóknak tekintjük, és örülnénk, ha ismét mindannyian együtt dolgozhatnánk tovább sokat szenvedett hazánk érdekében. Szomorúsággal hallottuk, hogy ifjúságunk egy része tengeren túlra készül. Az az érzésünk, hogy ezek elvesznek a magyarság számára. A kötelességszerű tájékoztatáson túlmenően ez is egyik oka volt annak, hogy levelünkkel felkeressünk Benneteket. Bízva abban, hogy levelünk eljut Hozzátok és körültekintő megfontolásra késztet, kívánunk Mindannyiotoknak szívből jó szerencsét!" A levelet 8-10 példányban küldték el. Az aláírók a következők voltak: dr.Botvay Károly, dr.Falk Richárd, Gyulay Zoltán, dr.Haracsi Lajos, Kiss Ignác, Lámfalussy Sándor, dr.Magyar János, dr.Pallay Nándor, Sébor János, Stasney Albert, dr.Tarján Gusztáv, dr.Tárczy-Hornoch Antal, dr.Vendel Miklós és dr.Zambó János. Utóiratként a következő szerepelt: „Levelünket kint lévő professzorainknak és ifjúságunknak szánjuk. Tekintettel arra, hogy mindenki címét nem tudjuk, az a kérésünk, hogy levelünket egymás között ismertessétek. Négy professzor hivatalos ügyben és betegség miatt távol van."

1956. november 16. és 1957. január 31. között 86 erdőmérnökhallgató tért vissza Sopronba tanulmányaik folytatására, de még később is jöttek haza oktatók, dolgozók és hallgatók egyaránt.

A legnagyobb nyugatra távozott csoport 1957. februárjában elhagyta Ausztriát, illetve Európát és a kanadai Vancouvert választotta új hazájának. Az University of British Columbia számukra külön „soproni kart, tagozatot" hozott létre. Ez lett a „Sopron Forestry Faculty of British Columbia", illetve ahogy még nevezték, a „Sopron Division Faculty of Forestry U.B.C." A kar gyakorlatilag megszűnt 1961-ben, de a magyar fakultás tagjainak befolyása még sokáig erős volt és ma is érezhető. Minderről szól a fenti című könyv.

A könyv születése

Szép könyvet tartok a kezemben. A színes, osztott borítólap bal felén Sopron főtere látható a Szentháromság szoborral, a tűztoronnyal. A jobb felén egy modern vancouveri kép. Mindkettő alatt egy-egy címer: a Sopron Vacultyé és az U.B.C-é. A hátsó borítón a soproni csoport fényképe és a modern kanadai erdészeti technika. Az első címlapon és a gerincen átfutnak színeink, a piros-fehér-zöld szalag.

Igen nagy dolog a honvágy! Mindig tapasztalom, ha külföldön vagyok; magamon is, meg egykori honfitársainkon is. Azt is tudom, hogy a honvágy a hazaszeretetnek nem is kis darabja. Széchenyi István jut eszembe, aki így bölcselkedett: „... A honszeretet valami megmagyarázhatatlan szent érzelem."

Mindez a címlap kapcsán került ide, de a szöveggel való ismerkedésem is megerősített abban a meggyőződésemben, hogy ez a könyv nem csak a Kanadában töltött három évtized élményanyagából – jóból, rosszból született, hanem a „honszeretetnek valami megmagyarázhatatlan érzelméből" is. Már most szeretném leszögezni, hogy a könyv bizonyos megállapításaival, (2. alfejezet!) az 1956-os soproni események leírásával, értékeléseivel, a kanadai kollégák ilyen irányú, egyébként közel sem egységes nézeteivel, nem kívánok foglalkozni. Idővel akad hivatásos történész nálunk is, ott is, aki majd részletesen vizsgálni fogja ezt a kérdést is! A könyv születéséhez mindenesetre tudni kell a következőket. Nem volt egységes álláspont a könyv megjelentetésével kapcsolatban.

Amikor a könyvtáros kezébe vesz egy könyvet, munkájánál fogva másképpen nézi, mint az olvasó, akinek feldolgozottan kezébe adja. Belelapozva a könyvbe, mindenesetre feltűnt az a furcsaság, hogy egy egységesnek tűnő monográfia lényegében két részből álló kolligátum. Kétszer kezdődik és végződik benne minden, még az oldalszámozás is. Az 1956-ban soproni egyetemista, 1988. első félévében nálunk vendégprofesszor Kozák Antal vancouveri dékánhelyettes részletesen elmondta mindennek az okát, sőt írásban is rögzítette. (Feljegyzését levéltárunkban fogjuk elhelyezni a jövő történetírói számára is!) Nos, hát a feljegyzés így szól: (Xeroxmásolatban közöljük.)

Soproniak Krónikája

1956-1986

A könyv két főrészből áll. Az első rész az Erdész Kar történetével, Kanadába való kivándorlásával és kanadai működésével foglalkozik. Ezt a részt teljes mértékben Roller Kálmán Dékán Úr írta és ez a rész teljes mértékben az Ő véleményét tükrözi. A szerkesztő bizottság (nevek ...), nagyon sok szempontban nem értett egyet a Dékán Úr véleményével, ami Kanadát és a Kormány akkori vezetőit, valamint a British Columbiai Egyetem akkori vezetőit nem a legreálisabban és nem tárgyilagosan mutatja be. Szerintem, Roller Dékán úr személyes tapasztalatai szerint mutatja be a körülményeket, nem pedig az egész tanári kar és az akkori diákság szemszögéből.

A szerkesztő bizottság nem értett egyet a Dékán úr véleményével a Kanadából hazatelepülő diáktársainkról sem.

A szerkesztő bizottság mindent elkövetett annak érdekében, hogy a Dékán úr álláspontját megváltoztassa, és hogy az éles kritikákat sokkal enyhébb és reálisabb formában írja meg, azonban Roller Dékán úr nem volt hajlandó a kéziratát megváltoztatni.

Több, mint egy éves vita után a szerkesztő bizottság arra az álláspontra jutott, hogy a könyv első része a Roller Dékán úr munkája és ennek a résznek a tartalmáért a bizottság nem vállal felelősséget.

A könyv második része a Szerkesztő bizottság munkája, és ez a rész hűen tükrözi az akkori tanárok és diákok véleményét, valamint az általuk elért eredményeket, társadalmi és szakmai pozicíójukat és a jelenlegi nézeteiket.

Akkozel

Adós vagyok a kipontozott résszel, azaz a szerkesztőbizottsággal: Adamovich László, Jablánczy Sándor, Jákoy András, Sivák Béla, Józsa László, Pászner László, Pendl Ferenc, Takács József. A szerkesztőbizottságnak része volt a gazdasági bizottság. Tagjainak kellett biztosítaniuk a könyv megjelentetéséhez szükséges pénzösszeget. (A könyv egyébként 30 Dollárba kerül!). Ime a gazdasági bizottság tagjai: Baraksó János, Kozák Antal, Szász István, Sziklai Oszkár és Vlaszaty Ödön.

A könyv tartalma

A könyv tartalmát mindig a „fülszöveg" köteles a leghívebb módon összegezni. Ez röviden, tömören sikerült, jelezve az előzőkben leírtakat is.

„A Soproniak Krónikája a kanadai emigrációba került magyar Soproni Egyetem történetét és az Egyetem tagjainak elért eredményeit mutatja be.

1956-ban a Soproni Egyetemnek nagy része Ausztriába menekült, majd később Kanadába emigrált. A bányászok, geofizikusok és földmérők Torontóba (Ontario tartomány) kerültek, ugyanakkor a nagyobb létszámú erdész csoport – mintegy 20 tanár és 200 hallgató – Vancouverben (British Columbia tartomány) talált otthonra, mint a British Columbiai Egyetem egy része, amit Sopron Divizíónak neveztek el.

A könyv első részét Roller Kálmán dékán írta, amelyben bemutatja a Soproni Egyetem történetét az emigráció előtt, az emigráció lefolyását és a British Columbiai Egyetemen töltött éveket. A könyvnek ez a része Roller dékán személyes tapasztalatait tartalmazza és néhány idézetet a diákjaitól.

A könyv második részét egy Szerkesztő Bizottság állította össze, amelyhez az anyagot a Soproni Egyetem tagjaitól gyűjtötték, és bemutatja a diákhagyományokat, valamint az egyének rövid életrajzát."

A könyv belső címlapja (mindig ez adja a hiteles címet) a következő: Sopron Chronicle. Hungarian Foresters in the Western World. 1919-1986 by Sopron Alumni U.B.C. Selmecbánya. Sopron. Vancouver. Rákóczi Foundation Inc. Toronto, Canada. Mint említettük, a könyv első részét Roller Kálmán írta és a következő címet viseli: Magyar erdészek Kanadában. Az első 21 oldal lényegében több támogató, a könyv létrejöttében segítő kanadai előszava, a szerző előszava, a letelepedők segítőinek megnyilatkozásai. Egy oldal emléket állít az elhunyt oktatóknak, hallgatóknak és a kitelepülteket segítő barátoknak. 1965 és 1984 között 14 egykori soproni halt meg. A következő volt oktatók, illetve hallgatók, akik ott végeztek: Baranyai József (1974), Csizmazia Tibor (1979), Fodor Gyula (1982), Gerencsér László (1976), Koller Pál (1972), Kornya Lajos (1979), Papp Ferenc (1967), Tuskó Ferenc (1965).

Borsos Zoltán (1979), Gőgös Ferenc (1972), Horváth Ottó (1984), Kiss-Tóth János (1977), Kovács Erdős Márta (1967), Spuriga István (1977). Roller Kálmán könyve 178 oldalt tesz ki. Ebből a következő nagy fejezet a következő címet viseli: „A Soproni Erdészeti Egyetem az új világban". Ezen belül hét alfejezet és 28 szakasz mutatja a szerkesztést, a tagolást, illetve a felépítést.

Nincs lehetőségem arra, hogy ezt a hatalmas anyagot ismertessem, nem is feladata ennek az írásnak. A könyv egészét, annak hangulatát, felénk fordulását, vagy tőlünk való elfordulását, egyszóval felfogását szeretném érzékeltetni, hangsúlyozom, hogy hol érzek dur és hol moll hangokat. Örülök annak, hogy elég nagy részletességgel foglalkozik a szerző a történelmi előzményekkel, Selmecbányával, az ősi Alma Materrel, a selmeci exodussal, amely Sopronba vezetett és a szerintem hibáival együtt is egyedülálló ifjúsági szervezettel, az Ifjúsági Körrel. (Ilyen cím alatt: „Student Fraternity Club".)

Azért örülök mindennek, mert a sokfelé szakadt hazánfiait, az egykori egységes soproni egyetemi polgárokat összetartozásra, egymás megbecsülésére, ha van miért, tiszteletére, ha van tudása, eredménye, akkor annak elismerésére figyelmeztet, mint minden történelmi munka, amely akár nálunk, akár másutt jelenik meg. És még valami, amit nem szabad figyelmen kívül hagynunk: ez a könyv angol nyelven jelent meg, így elviszi nagy történelmi múltunkat azokhoz is, akikhez egyébként nem jutna el soha.

A második alfejezet a „Forradalom" címet viseli és ilyen alcímeket: „A szabadság után vágyakozva. Az 1956-os forradalom előjátéka. A forradalom napjai." Az emigráció első időszakával foglalkozik a harmadik alfejezet, a maradás, vagy a továbbköltözés kérdésével, az Alma Mater üzenetével, itt idéz az említett december 18-i levélből, melyet Sopronból küldtek, az ausztriai időszakkal, annak gondjaival, a kanadai ajánlattal és közli azt a dokumentumot, amelyet az ausztriai csoport Strobl-ban rögzített 1956. december 8-án és arról szól, hogy milyen körülmények hatására történt döntés a kanadai kivándorlásról. A csoport ausztriai barátairól is szól a fejezet. A negyedik fejezet leírja az utat Kanadán keresztül, a megérkezést a British Columbia egyetemre. Számunkra a legérdekesebb fejezet az ötödik lehet, ahol a szerző leírja a vancouveri éveket. Számos kép és dokumentum teszi hitelessé a leírtakat. A fejezetet a szerző a soproni tagozat oktatóinak táblázatával zárja (1957-1961). A hatodik fejezet a bányászokból, geodétákból és olajmérnökökből álló „Soproni Egyetemi Műszaki Csoport" történetét írja le 1956. november 4-től kezdve a torontói éveken át 1983-ig. A fejezet – amely társszerzők munkája – a csoport tagjainak táblázatával végződik. A hetedik fejezet lényegében a Kanadában töltött évek értékelése, megítélése, a segítők véleménye, kritikák, idézetek összegyűjtése, többek között hazaiaké is. Irodalomjegyzék és igen bőséges dokumentáció, (a levelezések másolata) újságcikkek közlése zárja a könyv első részét.

A Sopron Chronicle második része

A belső címlapon a tűztorony és egy „dendrokronológiai korong" a következő évszámokkal 1919., 1956., 1986. és Selmecbánya, Sopron, Vancouver felirat. Az első 13 oldal a szokásos bevezető, köszönetnyilvánító és nyilatkozó szövegrész. A 15. oldalon kezdődik a számunkra érdekesebb rész, éspedig a soproni diákhagyományok, pontosabban a selmeci-soproni hagyományok ismertetésével. Szembetűnő, megkülönböztetett betűtípussal szerepelnek hagyományos kifejezéseink, meghatározásaink, különlegességeink: „gruben, walden, attila, tempus, balek, firma, szakestély, praeses, cantus praeses, silentium, contrapunct, fuhrwerkers, silentium eks, leibfuchs, vocem prego (sic!), habeat, Gaudeamus igitur, klopacska, csárdás, surgite, aula, ultrasupraveteranissimus, Ballag már a vén diák..., burschen", stb. Mindezzel már jeleztük is, hogy mivel foglalkozik a könyv 15-43. oldala. Szubjektív leszek: a 20. oldalon szerepel, hogy a soproni egyetemi könyvtárban lévő történelmi dokumentumból való a balek meghatározása: „Vulpes seu vulpecula est animal sine mente ac ratione, semper

magnamquantitatem tabaci vei cigarrum secum portat." Angolul: „The balek is a mindless creature..." stb. A 39. oldalon kezdődő „Conclusion" fejezetrész az Ifjúsági Kör szerepét hangsúlyozza, szól feloszlatásáról is, és annak körülményeiről. A könyv hagyományápoló, az összetartozást és a haza szeretetét is ápoló fejezetrészeit nagyra kell értékelnünk. Ezek arra intenek, hogy ismét felismerjük, ezek a „külföldre távozottak, vérünkből való véreink" – ahogy az idézett soproni 1956. december 18-i professzori levél fogalmazott. Rajtunk is múlik, hogy ne következzék be később sem a nagy professzori kar aggodalma: „Az az érzésünk, hogy ezek elvesznek a magyarság számára."

Az „Epilógus" című fejezet idézet Adamovich László és Sziklai Oszkár 1970-ben megjelent „The Foresters in Exile" című könyvéből. Ismét kiemelném a vastagon szedett kifejezéseket, amelyek ugyancsak mutatják a tartalmat: „Civitas fidelissima, Volksbund, Kapocs". A „Kapocs" szorul csak magyarázatra. Ez a kanadaiak, illetve az egykori soproniak magyar nyelvű időszakos lapja, a „Soproni Egyetem" című lapunkhoz hasonló ottani. A fejezet végén kronológiai táblázat mutatja egyetemünk múltját 1735-től 1956-ig. A 47. oldaltól a 85. oldalig mindenre kiterjedő részletességgel kapunk válaszokat a kanadai élet 25 évéről bizalmasan kezelt kérdőívek alapján. (Csapó L., Jablánczy A., Józsa L., Kozák A., Pendl F., Pászner L. és Takács J. működtek közre.) Ez az egész felmérés rendkívül érdekes, mégis talán a legérdekesebb, vagy legszomorúbb? a 82. oldalon szereplő statisztika, hogy az egykori soproniak gyermekei milyen arányban beszélnek, olvasnak, illetve írnak magyarul! A tragikus történelmi 1920. és 1940. évek menekült erdészeire emlékezik egy fejezet, amelyben idézet is szerepel Szent-Györgyi Albert 1963-ban megjelent „Hungarians in America" c. munkájából, mint múltat idéző mementó. Táblázatok következnek azokról a Selmecen és Sopronban végzett erdőmérnökökről, akik 1956 előtt itthon éltek, most nyugaton. Sok adatot kapunk róluk. Az U.B.C. Sopron Division tanári testületét mutatják be a szerzők a következő oldalakon, soproni és kanadai beosztásuk feltüntetésével. A csoportosítás: seniorok, juniorok, meghívott külső előadók, illetve az adminisztratív dolgozók. Számszerint 30 oktató és két adminisztratív (!) dolgozó. Egyeseknél az angol keresztnév szerepel és zárójelben a magyar, pl. Adamovich Leslie (László), Jablánczy Alexander (Sándor), stb. Külön táblázatban szerepelnek azok, akik Sopronban oktatók voltak, most más területen dolgoznak, dolgoztak. (NSZK, Svájc, Ausztria, U.S.A., Kanada.) Számszerint 14.

Ismét nagyon érdekes rész következik. A Kanadában végzettek névsora és adataik. Érdemes lenne követni az elemzést, pl. az 1952-ben Sopronban kezdett 125 hallgatóról szólót. A kísérleti jellegről, a nők számáról. A könyv megállapítása levéltári kutatásokra is indít a soproni erdőmérnöki kar történetéhez, szószerint: „The graduating class of 1958 was one of the largest classes in the history of the Sopron Forest Engineering University." Igen, és most következik a tablójuk: „Soproni Műszaki Egyetem Erdőmérnöki Kar 1952-1958. „27 fiatal mosolyog a fényképről, ha a tabló bal oldalát nézem, akár Sopronban is készülhetett volna: tűztorony, a soproni erdő. A baloldal Soproné, a jobboldal azonban már Vancouver. Feliratban is, jelképében és erdejében is. Itt tölgyes, ott fenyő. És így következnek a tablók, mutatva az idők és a felfogás változását, vagy inkább a kialakuló szokást?! Az 1959-es tabló, megtartva a jelképeket, de már ilyen feliratot visel: „Sopron Forestry Faculty of University of British Columbia Sopron 1953 – Vancouver 1959." Az utolsó tabló az 1961-es. 23-an végeztek Kanadában abból az évfolyamból, amely 1956-ban indult Sopronban. Sopront ők sem hagyták ki a tablón, mint egyetlen ott végzett évfolyam sem. Itt is a tűztorony látható, a Kolostor utca felől. És Vancouver. Nevek, táblázatok, összesítések, statisztikai adatok, mindmegannyi érdekesség és értékes adat a jövő egyetemtörténésze számára, aki majd elemez, vizsgál, kutat, kérdezi, faggatja a múltat.

Giczy János:

Nagyszüleim emlékére

A 125. oldaltól a 203. oldalig terjed a biográfiai rész. Ugy gondolom, hogy a 273 rövidebb-hosszabb életrajz, egykori soproniak életútjának felkutatása egymagában jelzi a vállakozás nagyságát.

Életutak... Szerencsék, karrierek, hírnevek, honvágy, hazaszeretet, ragaszkodás, elfordulás. Ilyeneket érzek, amikor olvasom őket. Bibliográfia zárja a kötetet. Ez is a múltat idézi, rögzíti a megmásíthatatlan tényeket.

Dr.Hiller István
könyvtári főigazgató

Sopron Forestry Division U B C Alumni Association

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁGI NYILATKOZAT

THE SOPRON CHRONICLE

"The Sopron Chronicle" című könyvünk kiadása óta sok vélemény hangzott el. Mi most úgy véljük, hogy ideje a tévedéseket tisztázni.

A Szerkesztő Bizottság tagjai között nézeteltérések nem voltak. Mint már köztudomású, véleménykülönbségek csupán Roller Kálmán és Baraksó János valamint a Szerkesztő Bizottság között voltak, melyeket végül is a könyv kétrészes kiadásával oldottunk meg (Part I és Part II). A nézeteltérések Roller Kálmán személyes megfigyelésein és véleményén alapultak. Vélemenyünk szerint, azok a kitételek semmiképen nem tartoztak a könyv mondanivalójába. Ezen kitételeknek a könyvben való tovább használata tisztán Roller Kálmán elhatarozásán alapultak. A nézeteltéréseken alapuló kitételek mindössze 1-2 oldalra sűríthetők összse Roller Kálmán 178 oldalas összefoglalójából. Ezen az alapon, a Szerkesztő Bizottság 99%-ban egyet értett a Roller Kálmán által lerögzitett tényekkel és az általa kiadott történelmünk legfontosabb fejezeteivel.

Sajnálattal vesszük tudomásul Roller Kálmán önkényes megmozdulását, amelynek következtében csak a Part I kerül magyar nyelvű kiadásra a Szerkesztő Bizottság részere teljesen ismeretlen anyagi és jogi megegyezések alapján egy budapesti nyomda kiadásában.

Befejezésül csak annyit, hogy minket a soproni Alma Mater iránti hűségünk és tiszteltünk vezetett a könyv megirásában. A Szerkesztő Bizottság tagjai tiszetelet példányt a könyvből nem kaptak és a könyv kiadásából sem anyagi, sem egyéb hasznot nem húztak. A könyv árusitásából befolyt összeget és adományokat (grant) teljes egészében a könyv nyomdaköltségeinek fedezésére, a Sopron Alumni fejlesztésére és a KAPOCS kiadásával kapcsolatos költségek fedezésére forditjuk.

Üdv az Erdésznek

A Szerkesztő Bizottság

Adamovich L. Jablánczy S. Jákoy A. Józsa L. Pászner L. Pendl F.

Pendl F.

Takács J.

Faculty of Forestry, The University of British Columbia

270 Mac Millan Building, Vancouver, B.C. V6T 1W5

* Nixelve** vagytok Lengyelországban, lefújtak benneteket Magyarországon, a jegyek nagyon lassan mennek Kelet Németországban és a Szovjetúnióban... lássátok be fiúk, a rutintok haldoklik. (** Eltörölve, becsukva)

Őserdő-felújítási tervek

Az Erdészeti és Faipari Egyetemen alighanem a Föld első „őserdőmérnöki oklevelét" szerezte meg *Szabó* József 1986-ban, miután megvédte az *Őserdő-felújítás* című diplomatervét. Tervének gyakorlati végrehajtása ugyan még nem kezdődhetett meg, de az alkalmas arra, hogy sokan belássák, miért van szükség az őserdő felújítására. Onnan már csak egy lépés az ennek megfelelő intézkedések meghozatala és az, hogy legalább a védett területek erdeinek őserdő-felújítását megkezdjék.

Vajon miért szükséges, hogy itt, Közép-Európában, erdőinket — legalábbis részben — ősi állapotukban felújítsuk? Mindenekelőtt azért, mert — az Erdészeti és Faipari Egyetemen mintegy tizenöt éve folyó ilyen irányú kutatások végeredménye szerint — egyedül ez az állapot tekinthető egészségesnek, egyedül ebben vannak meg az erdők tartós létezésének (stabilitásának) föltételei. Azután az ilyen erdőben tanulmányozhatóvá válik az ökológusok által egyedek fölöttinek (szupraindividuálisnak) nevezett szerveződés, vagyis a népességeket (populációkat) élelmi hálózattá szervező kölcsönhatásrendszer.

Az őserdő nemcsak azért jobb, egészségesebb és értékesebb, mint az erdő egyéb állapotai, mert ott több népesség él együtt, vagy mert ott öregebbek, magasabbak és vastagabbak a fák, hanem azért is, mert benne a fejlődés során kialakult populációk élelmi hálózata az adott helyen a lehető legélénkebb tápanyag-körforgalmat tartja fenn. Az őserdő — az azt alkotó populációk felől nézve — olyan „tökéletes" önszerveződésű „üzem", amelyben a különféle népességek együttműködésükkel újratermelik tartós létföltételeiket. Ott sohasem fogy el a táplálék, s az anyagcseretermékek sem halmozódnak föl benne. Ezt az együttest tudatlanságból, tévedésből sokáig véletlenszerű sokaságnak, zűrzavaros halmaznak tekintettük, amelyet tetszésünk szerint átalakíthatunk vagy megsemmisíthetünk. Ahol az emberi népességek idejében megtanulták, hogyan kell létföltételeik megteremtése közben is együttműködniük a többi népességgel, ott szinte minden erdőben vagy más ökoszisztémában fokozni is tudták a táplálóanyag-forgalom mértékét.

Erdeink jelenlegi állapota egyre jobban eltér az őserdei állapottól. Diplomatervének első részében Szabó József próbálta meghatározni, hogy mi is ez az eltérés: mi hiányzik a kiválasztott mintaterületen az ott már évtízezredek óta létezett őserdőből? Néhány részlet a hiánylistából: jóllehet a terület a környéknek a fajlista szerint egyik leggazdagabb része, sok fanépesség kiveszett, vagy csak egy-egy magányos példánya áll. A legöregebb fa csak nyolcvanéves, holott ezek a fafajok 200-400 évig is élhetnének, s egy-egy faállományt csak egy-két korosztálya képvisel. A legvastagabb fák 30-40 centiméter vastagok, a lehetséges 100 centiméter helyett. Erdeinkben nincsenek — egyelőre nem is lehetnek — nagyragadozók, az odúlakó állatokból is alig akad, s igen erős a taposásból fakadó talajerózió.

A hiányok megállapítása után következik a felújítás tulajdonképpeni terve: az, hogy mikor és milyen sorrendben, kinek és mit lehetne és mit kellene visszatelepítenie, a visszatelepülést segítenie, illetőleg hogyan védhetők ki, hogyan ellensúlyozhatók a felújítást akadályozó tényezők. Nézzünk meg néhány részletet a terv előírásaiból!

Az egykorú, elegyetlen faállományú részekben famagasságnyi átmérőjű lékeket kell készíteni, azért, hogy oda a hiányzó fafajok magjait elvethessék, csemetéiket elültethessék. A kidőlt, kiszáradt fák helye is beültethető így, s megfontolandó, hogy nem bővíthető-e az erdőterület a szomszédos — jelenleg erősen lepusztult — talajú, legelőként használt területnek a rovására. Akadályozni kell a szemétlerakást, az égetést, s evégett rendezni kell a terület tulajdonjogát.

Szabó József úttörő vállalkozása után újabb hasonló tárgyú diplomatervek is készülőben vannak. A céljuk: Magyarország néhány más területének — nemcsak erdeinek, hanem más ökoszisztémáinak is — ősi, az ember beavatkozása előtti, illetőleg ahhoz hasonló, azzal egyenlő értékű állapotának felújítása. Vázlatosan készen vannak az ősbioszféra felújításának tervei is, mivel tartós létezésünknek a bioszféra egészséges működése elengedhetetlen föltétele. A kérdés: vajon eddigi tevékenységünkkel nem tettük-e lehetetlenné, hogy egy ilyen terv megvalósuljon. Az őserdő és az ősbioszféra legfontosabb létforrásainak felújítási terveit gazdasági, politikai és művelődési terveink részévé kell tennünk. E tervek keretében pillanatnyi szükségleteinket nem azzal elégíthetjük ki, hogy a jövőbeli létforrásainkat apasztjuk, szűkítetten újratermeljük, mint ahogyan ezt eddig tettük és jelenleg is tesszük. Ellenkezőleg: más élőlények egyensúlyi népességeihez hasonlóan nekünk is a bioszférában számunkra hozzáférhető erőforrások maradéktalan kihasználása mellett kell megőrizni, sőt bővítetten újratermelni annak értékeit.

E sorok olvastán úgy vélhetik: a szerző amolyan idilli ősállapotba kívánja visszaűzni a XX. század emberét, mégpedig itt, Közép-Európában. Pedig szó sincs erről! Csupán arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy az erőforrásokkal, köztük a legérzékenyebb vagyonunkkal, az élő közösségekkel való évezredes rablógazdálkodás nem folytatható tovább. Kétségtelenül le kellene mondanunk néhány — eddig természetesnek gondolt — tevékenységről, például a tarvágásról, de nem kell visszamásznunk a fára. Az őserdő-felújítás terveinek végrehajtása során nem nélkülözhetjük századunk legújabb vívmányait, de azokat nem az erdő kizsákmányolására, hanem természetes állapotának újonnan való létrehozására kell fordítanunk. Avégett is, hogy — mértékkel használva az erdő termékeit — minél tovább részesedhessünk annak adományaiból, anélkül, hogy veszélyeztetnénk az erdő és a magunk fennmaradását.

Érdemes volna a bioszféra erőforrásaival való gazdálkodás kapcsán is megszívlelnünk a tudománytörténet közismert tapasztalatát: lehet értékes gondolat az is, amelyik belevág a hagyományos világképbe, de a legértékesebb mégis mindig az, amelyik eltér attól. Lehet, hogy az őserdő-felújítás idegen a mai erdészeti szemlélettől, de talán éppen idegensége hordozza azokat az értékeket, amelyek hozzásegíthetik az erdőgazdaságot ahhoz, hogy végre ne csak a fát lássa meg, hanem az erdőt is.

Agócs József

[Rovatunk az ELTE KISZ-bizottsága Természetvédelmi Klubjának közreműködésével készül. Fogadóórák minden kedden fél 6-tól fél 9-ig az Eötvös-klubban (Bp. V., Károlyi M. u. 9.). Minden hónap első keddjén fél 6-kor találkozót tartunk más környezetvédő klubok tagjaival az ELTE tanári klubjában (Bp. V., Szerb u. 21—23.). Legközelebbi cikkünk az 1988. évi 21. számunkban jelenik meg. — *A szerk.*]

ÁLTALÁNOS TÁJÉKOZTATÓ

a szerkesztés alatt levő

ENCYCLOPAEDIA HUNGARICA

c. munkáról

Az ENCYCLOPAEDIA HUNGARICA olyan összefoglaló mű, mely lexikális részletességgel és tárgyilagos hűséggel ad tájékoztatást a magyarság múltjáról és jelenéről - különös tekintettel a magyarságnak a világban elfoglalt kultúrális, tudományos és művészeti helyzetére.

Képet ad Magyarországról, az elszakított területekről, a kimagasló magyar emlékekről - otthon és világszerte.

Ismerteti a szórványmagyarság életét a lassan kallódásra kerülő adatok halmazát; az emigrációs magyar élet múltját és jelenét.

Bemutatja a magyarság történelmi nagyságait és azokat, akik képességeikkel az emberiség egyetemes fejlődéséhez járultak hozzá. Tiszteleg azok előtt, akik életmunkájukkal a magyarság érdekeit szolgálták vagy szolgálják - akár magyarok, akár nem.

Az ENCYCLOPAEDIA HUNGARICA 4 kötetben, gazdag képanyaggal jelenik meg, hozzávetőlegesen 24 ezer címszó terjedelemben. Aránylag rövid cikkeket hoz. Nem pótol szaklexikont, de bő utalást ad bármely magyarvonatkozású téma részletesebb megismeréséhez. Sok összefoglaló táblázattal, térképpel és színes műmelléklettel egészül ki.

Az ENCYCLOPAEDIA HUNGARICA politikamentes, tudományos jellegű munka, abban idegen érdekek nem érvényesülnek - kizárólag az egyetemes magyarság érdekeit szolgálja. A szerkesztés nyelve magyar, az első kiadás magyarnyelvű lesz. A kötetek megjelenése az emigrációs magyar sajtóban lesz meghírdetve. Az első kiadást angolnyelvű díszkiadás követi aminek kötetei elhelyezésre kerülnek a világ legfontosabb könyvtáraiban

A szerkesztési munka 1981-ben indult és 1988-ig több mint 300 személy kapcsolódot be az adatgyűjtés és feldolgozás munkájába ami az öt földrész magyarvonatkozású anyagára terjed ki. A szerkesztők és cikkírók az egyes témakörök elismert szakértői; írók, publicisták, egyetemi tanárok, lelkészek, rajz- és grafikusművészek, könyvtárak és magyar közösségek vezető személyei.

Az ENCYCLOPAEDIA HUNGARICA nyomdai előállítására, a kötetek kiadására és terjesztésére 1984-ben Kanadában, Calgary székhellyel alapítvány létesült. Kanada kormánya a Lexikon Alapítványt - Hungarian Ethnic Lexicon Foundation néven - bejegyezte, alapszabályait jóváhagyta, nyereségmentes vállalkozásnak minősítette, tevékenységét folyamatosan ellenőrzi és anyagilag támogatja.

Editorial Committee – Szerkesztő Bizottság
151 Midbend Place S.E. CALGARY, Alberta, Canada T2X 2J8
Főszerkesztő: Bagossy László Tel.: (403) 256-1021

Soproni ízek

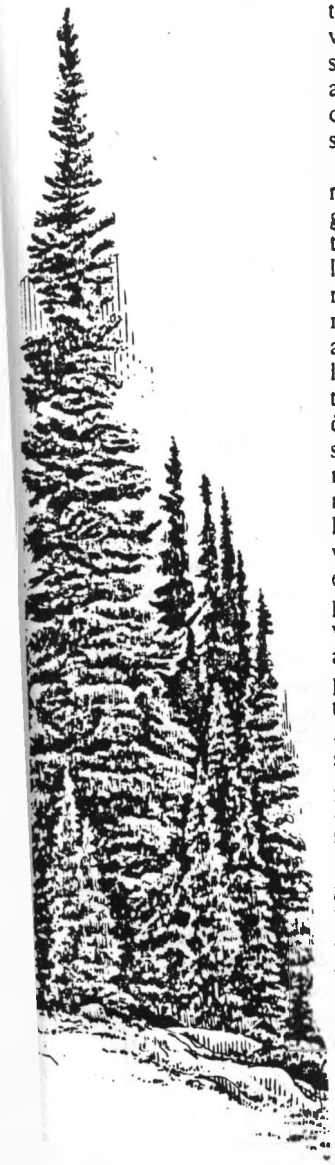

Az Alpok nyúlványai igencsak szelídek Sopron városa táján, az osztrák–magyar határnál: mindössze 558 méterre emelkedik a tengerszint fölé a Soproni-hegység legmagasabb csúcsa. Kelet és dél felé évszázados gesztenyések és szőlők, gyümölcsösök húzódnak. Továbbá hatalmas erdőségek sűrűjében szarvas, őz, vaddisznó csörtet. Istenáldotta, szerencsés vidék – nemcsak ami természeti adottságait illeti, hanem azért is, mert valahogy mindig kímélték a történelem viszontagságai.

A szerencse mellett a soproniak hagyományőrző ragaszkodásának tulajdonítható, hogy a városban a múlt jelen van mindenütt és harmonikusan olvad össze a jelennel, a pezsgő vitalitással, amely ugyancsak Sopron jellemző tulajdonságai közé tartozik. A múlt hagyományait őrzi Sopron konyhája is. A soproni szőlősgazdák régen rájöttek arra, hogy a szőlősorok között babot és káposztát lehet termeszteni. Mivel a növénynemesítéshez kiválóan értettek, finom babot és káposztát szállítottak a császárváros piacára évszázadokon át. A soproni háziasszonyok pedig jóízű fogásokat készítettek babból és káposztából. A soproni bab olyan hírt szerzett, hogy róla nevezik „poncichtereknek" (a Bohnenzüchter – babtermelő szóból) a soproni polgárokat.

Hogy Sopronról szóló gasztronómiai beszámolómat mindjárt babétellel kezdjem a babstercet említeném, amely a legnevezetesebb „poncichterfogás". Vastag falú edényben lisztet sóval együtt aranysárgára pirítanak, szárazon. Eközben a babot bő vízben puhára főzik. Ezután a forró liszthez hozzáöntik az ugyancsak forró bablevet, némi zsírral meglocsolják, majd belekeverik a főtt babot. Egy ideig pihenni hagyják, aztán villával szétnyomkodják a babszemeket, és már kész is a sterc, amelyet tálalás előtt még külön meg szoktak pirítani. Lehet fogyasztani salátákkal, aludttejjel, tejföllel, de mártásos húsételhez is ízletes köret.

A Sopron szomszédságában elterülő Fertő tóból a hagyományos halakon kívül süllőt és fogast is fognak a halászok egy idő óta, a magyar és az osztrák szakemberek egyesült erővel telepítették a tóba a nemes halat. Elszaporodott az angolna is, amióta betelepítették a két országhoz tartozó tóba.

Nem könnyű eldönteni, hogy az ember a sokféle halételből melyiket válassza, hiszen egyedül halászléből hétféle változatot készítenek a soproni halfőző mesterek. Mégis a soproni vörös boros halászlét ajánlanám, amelybe pontyot, csukát, apró halat főznek, de magában foglalja a vörösbor finom fanyarságát is, amit a főzés legvégén adnak a halászléhez.

Receptek

Soproni sertésoldalas

Hozzávalók: 1 kg sertésoldalas, 1 fej vöröshagyma, 2 evőkanál zsiradék, 1 gerezd fokhagyma, só, pirospaprika, majoránna, 60 dkg burgonya, a sütéshez olaj.

Felvágjuk a húst 4-5 centiméteres darabokra, a zsiradékot megforrósítjuk, benne a húst pirosra sütjük. Kiveszszük a húsdarabokat a zsírból, beletesszük az apróra vágott vöröshagymát, hozzáadjuk a fokhagymát, sót, pirospaprikát, majoránnát, tetejébe rakjuk a húsdarabokat és az egészet jól megpároljuk, fedő alatt. A burgonyát meghámozzuk, kis kockákra vágjuk, olajban megsütjük, majd kirakjuk tálba, tetejébe a húszeleteket, ráöntjük a mártást, és frissen, melegen tálaljuk. Körítésnek káposztasalátát ajánlható.

Soproni tallér

Hozzávalók: 25 dkg cukor, 25 dkg finomliszt, 2 tojás, 1 csomag sütőpor, 1 mokkáskanál fahéj, őrölve.

A tésztához valókat összegyúrjuk, szükség esetén gyúrás közben adjunk hozzá egy kevés hideg vizet. Meglisztezett deszkán kinyújtjuk a tésztát, majd kerek „tallérokat" szúrunk ki belőle, és előmelegített sütőben aranysárgára sütjük. Borba mártogatva különösen finom!

DIVERSIONS

BINDING TIES, GRASSY GOWNS, BRASSY BUTLERS AND MUCH MORE

KNOT WANTED ON THE VOYAGE, OR TRIBAL TIES OF THE URBAN MALE

Christmas gladdens a tie manufacturer's heart. "Our peak months are November and December and more than 60% of our men's ties are bought by women," says Ted Lazarus, president of Montreal's Park Lane Neckwear, which sold 1.25 million ties in 1988. Ties are ever popular gifts because you don't have to know the recipient's size and it makes no difference if he's already got one.

But not just any color will do. "Two years ago yellow was considered a so-called power color," says Lazarus. "Now we can't give it away." This year's power color is red. And forget ascots. "Ascots don't sell," says Harry Rosen, president of Harry Rosen menswear stores. "The new look is formal. You won't see ties without jackets and most of our ties are silk with a price spread of $30 to $85."

All of this is sure to cause considerable puzzlement among anthropologists of the future. Imagine, if you will, this dissertation abstract:

When he comes of age, each male of the tribe is led into a room with racks of narrow silk garrotes. After being forced to select one under the domineering gaze of his elders, he is commanded to place the hitch around his neck before a mirror and fasten it into an unyielding knot that is then tightened vigorously. Although his voice may rise in pitch

Illustration/Mike Constable

because of the unnatural stress, he must wear the torturous appendage at least eight hours a day, and is briefly permitted to loosen its asphyxiating hold only when the sun is high and his armpits moisten. Thus girded is he ready to go forth and do lunch with his peers and with certain useful superiors.

If he is fortunate, he will also take meetings with various benevolent strangers who will look kindly on his courage and provide him with the essentials that the tribe needs for its survival, such as motorized carts and large orders. Certain groups of other males within the tribe will invite him to join their own collectives and he will trade advantage for endless meals of charred cow or chicken carcasses at their gathering places, all the while wearing a new garrote with ritualistic small markings on it. Yet this important badge will gain him entry to the inner circles of the tribe and he will be clapped on the back with great ceremony by judicious leaders who will call him a comer and inquire as to the health of his woman.

For the next 40 years, he will advance in wisdom and wile. Protective scar tissue will form around his neck. As their mutual trust grows, his woman will gradually take over the vital challenge of refreshing his neck cinctures and she will present him with a new one every year, near or at the winter solstice. When he examines her gift next to the lighted ceremonial bush he will say, "Very nice, dear," just as he was instructed by his father in the Ancient Ways of Domestic Peace. He will then go join his peers in the marketplace for the annual Chorus of Chants: "Like it? It's an Armani." "Like it? It's a Zegna."

But there will come a time when he is no longer useful to the commerce of the tribe. He will know his time is approaching when his neck begins to shrink from years of imprisonment and when he looks upon his own wattles with distaste. As a reward for long service to the common welfare, he will be permitted to unleash his neck and he will spend his remaining days hitting a small white ball with a stick and wearing a shirt with the symbol of a reptile on it. He and his surviving friends will boisterously insist they are enjoying their new liberty. But then one or another will finger his vacant neck and there will be unspoken consensus that they all yearn for the yoke that gave them tribal status.

Finally, the male will succumb to a heart attack, a result of decades of constricted breathing. The tribal embalmer will dress him in the uniform of his commemorated prosperity and his body will be placed in a box for viewing by his peers. His woman will have provided the somber cloth for his neck and it will be neatly knotted for his deliverance into eternity.

– Patrick Conlon

Pendl Ferenc

5580 Dumfries St.
Vancouver B.C.
V5P 3A6
1989 nov. 19.

IX.24

Sopron Alumni
c/o Dr. László Pászner
Faculty of Forestry UBC
270 MacMillan Building,
Vancouver, B.C.
V6T 1W5

Tisztelt Szerkesztö Bizottság !

Lemondás a Szerkesztö Bizottságból

A Kapocs utolsó száma körül nézeteltérésbe kerültem a Bizottság minden tagjával, mert nem közölhettem Benkö Géza és Tarnócai Károly levelét. A Szerkesztö Bizottság nyilatkozata is máskép jött ki, mint ahogy megegyeztünk.

A probléma ott kezdödött, hogy Dr. Kozák, Dr. Hillerhez intézett levelével sokan nem értettünk egyet. Amikor 1989 tavaszán a Szerkesztö Bizottság figyelmét erre felhívtam, egy ember reagált szóban és a többiek még szóra sem érdemesítették ezt a levelet.

Mivel Benkö Géza és Tarnócai Károly egyéni véleményüket irták meg, úgy érzem, hogy a Kapocsnak közölni kellett volna, akár egyet értünk a levél írójával, akár nem.

A Szerkesztö Bizottság sosem egyezett meg cenzura szabályokban, s ezért azzal tiltakozom a Szerkesztö Bizottság határozata ellen, hogy azonnali hatállyal kilépek a Szerkesztö Bizottságból és az ezzel járó szervezésekböl.

Tisztelettel:

Pendl Ferenc

Pendl Ferenc

Kuntz Géza
IX. 24

Kedves Mindnyájan!

Őszintén meg kell mondanom, hogy nagyon nehezen tudok megszólalni még így a levélben is. Azt hiszem, most érlelődik bennem az a rengeteg élmény, ami a két hónap alatt rám zúdult. Az idő amúgy is rendkívül gyorsan szágult itthon, ember legyen a talpán, aki kiértékelve tudja követni az eseményeket és változásokat.

Mindenesetre tudatom veletek, hogy az utazásom szerencsésen folyt, minden gond nélkül hazaértem. Könyvem írásának már hozzá is kezdtem, mert régi tapasztalatom, hogy a friss élmények hatását gyorsan fel kell használni.

Engedjétek meg, hogy ismét megköszönhessem azt a sok segítséget, amit számomra nyújtottatok. Ez a két hónap életem egyik legfontosabb szakaszát jelentette. Amit tapasztaltam és megéltem, az még akkor is hatással lett volna rám, ha tudatosan nem törekszem lerögzítésére, megírására. Bocsássatok meg, ha általánosságokban beszélek, és egyelőre név szerint senkit sem említek, mert szinte kivétel nélkül jószándékkal és barátsággal fogadtatok. Olyan élményekben részesítettetek, amelyek feledhetetlenek. A Ti életutatokat már kijövetelem előtt is nagyra becsültem, de az ott tapasztaltak csak megerősítettek véleményemben. Most rajtam a sor, hogy a lehető legbecsületesebb munkával mások előtt is ismertté tegyem.

Köszönöm a szállást, a vendéglátást, az utazásokat, a kitűnő ebédeket és vacsorákat, de elsősorban azt, hogy mindig nyiltan és őszintén beszéltetek magatokról. Köszönöm azt, hogy nemcsak lehetővé tettétek számomra a riportok elkészítését, de ki ezzel, ki azzal támogatott is. Így történhetett meg az,hogy nem csupán egy leendő könyv szereplőivel, de jó barátokkal is megismerkedhettem. Akikkel jó érzés volt a politikáról és az itthoni helyzetről beszélgetni. Akikkel még hegyet is mászhattam, vagy akár sportolni is elmehettem, folyón ereszkedhettem le kis csónakkal, vagy éppen repülhettem, vitorlázhattam.

Most itthon a két hónap után rengeteg munka és családi kötelezettség vár rám. Ám a sok teendő közepette sem szeretném a kialakult jó kapcsolatunkat megszakítani. Munkám haladásáról beszámolok majd Nektek, és ha néha felőletek is kaphatnék híreket, azt nagyon megköszönném. Minden veletek kapcsolatos publikációt megküldök számotokra.

Segítségeteket, magyar vendéglátásotokat és jó akaratotokat még egyszer megköszönve maradok tisztelőtök és barátotok.

Valamennyi rám bízott levelet és üzenetet a címzetteknek átadtam.

Kuntz Zoltán

Budapest, 1989. november 8.

(Szerk.)